

Той, хто не ведае, што 25 студзеня ва ўсіх студэнтаў будзе законная падстава павесяліцца і павіншаваць адзін аднаго, студэнтам ніколі не быў. Тацянін дзень — хоць і неафіцыйнае, але самае любімае студэнцкае свята.

ЦЫТАТА ДНЯ

Аляксандр РАДЗЬКОЎ, першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь:

«Галоўным для кожнага кіраўніка і работнікаў павінна быць дынамічнае развіццё вытворчасці, эфектыўныя рабочыя месцы і, як вынік, дастойная зароботная плата. Важны элемент у працы — і кіраўнікоў, і прадпрыемстваў, і галіны — вызначыць правільны кірунак развіцця эканомікі, больш выгадных дзеянняў на перспектыву. Гэта тычыцца любой сферы дзейнасці».

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	-6°	☁
Віцебск	-7°	☁
Гомель	-9°	☁
Гродна	-7°	☀
Магілёў	-9°	☁
Мінск	-8°	☁

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 24.01.2013 г.

Долар ЗША	8640,00	■
Еўра	11490,00	▼
Рас. руб.	286,00	▲
Укр. грыўня	1063,38	■

КОРАТКА

Налічаная сярэдняя зароботная плата работнікаў у снежні 2012 года складала Br4 млн 741 тыс. 282, паведамілі ў Нацыянальным статкамітэце.

Беларусь 23 студзеня ў мэтах выканання сваіх абавязанняў па крэдыце стэндбай МВФ ажыццявіла чарговае пагашэнне асноўнага доўгу ў памеры 54,7 млн СДР, што эквівалентна \$84,1 млн, паведамілі ў Міністэрстве фінансаў Беларусі.

Кожны год амаль 30 працэнтаў прадуктаў харчавання, якія вырабляюцца ў свеце, страчваецца або выкідаецца. У грашовым эквіваленце гэты аб'ём роўны \$1 трлн. Найбольш ежы выкідаецца ў Еўропе і Паўночнай Амерыцы: 95-115 кг на чалавека ў год. А ў краінах Афрыкі на поўдзень ад Сахары, Паўднёвай і Паўночна-Усходняй Азіі гэты паказчык складае ўсяго 6-11 кг на чалавека ў год.

ISSN 1990 - 763X

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

Родная газета на роднай мове

24 СТУДЗЕНЯ 2013 г. ЧАЦВЕР № 14 (27379) Кошт 1300 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ХУТЧЭЙ, ЗВАНЧЭЙ, ВЕСЯЛЕЙ!

Жыхар вёскі Гайна Лагойскага раёна Сяргей Селех на тэрыторыі свай аграсядзібы, якую ён назваў «Гаенскія вытокі», дзякуючы высокаму схілу і вялікаму снежавому покрыву стварыў хуткасную дарогу для катання на цюбінгах. Адчуць асалоду ад гэткай забавы і атрымаць сапраўдны зарад бадзёрасці на гаенскай горцы збіраюцца высковыя дзеці, сюды прыязджаюць нават турысты са сталіцы.

Дзяржкантроль

У ЦЭНТРЫ ЎВАГІ — МАДЭРНІЗАЦЫЯ ВЫТВОРЧАСЦЯЎ

У цэнтры ўвагі на ўчарашняй калегіі Камітэта дзяржаўнага кантролю былі прадпрыемствы канцэрна «Беллеспаперапрам». Апошнія, нагадаем, зацягнулі тэрміны інвестпраектаў і тым самым правалілі работу па мадэрнізацыі вытворчасцяў, якая была распачата яшчэ ў 2007 годзе. «Новыя прадпрыемствы ўжо павінны былі б працаваць і даваць аддачу, але сёння сітуацыя іншая — будаўнічыя пляцоўкі ператварыліся ў даўгабуды, — канстатаваў на пасяджэнні калегіі старшыня КДК Аляксандр ЯКАБСОН.

Сваю лепту ў зрыў тэрмінаў рэалізацыі інвестпраектаў унеслі і праектныя, будаўнічыя арганізацыі. Ёсць у КДК прэтэнзіі і да мясцовых органаў улады, якія павінны былі паўплываць на ход мадэрнізацыі прадпрыемстваў канцэрна «Беллеспаперапрам». Гэтае пытанне патрабуе дэтальнага разгляду, лічыць Аляксандр ЯКАБСОН. Нядаўняя праверка, праведзеная КДК сумесна з Генеральнай пракуратурай, паказала, што дзяржаўная падтрымка дрэваапрацоўчай галіны Беларусі, якая перавысіла Br1 трлн за апошнія 3 гады, не прынесла належнага эфекту.

СТАР 2

Асноўны закон

ПАЗІЦЫЯ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА ПА СМЯРОТНЫМ ПАКАРАННІ ЗАСТАЕЦЦА НЯЗМЕННАЙ

Пра гэта заявіў учора Старшыня Канстытуцыйнага Суда Пётр МІКЛАШЭВІЧ

Прэс-канферэнцыя Старшыні Канстытуцыйнага Суда была прысвечана стану канстытуцыйнай законнасці ў Беларусі ў мінулым годзе. Пётр Міклашэвіч коротка пераказаў журналістам Пасланне Канстытуцыйнага Суда Прэзідэнта і парламенту і адказаў на пытанні.

АБ ПРАВЕ НА ПРАМУ І ЗВАРОТ

У шэрагу дзяржаў на постсавецкай прасторы і ў Еўропе прадугледжана права грамадзян на прамы зварот у Канстытуцыйны Суд — так званая падача канстытуцыйнай скаргі. На постсавецкай прасторы такое права існуе ў Расійскай Федэрацыі, Арменіі, Азербайджане, Грузіі. У той жа час у Беларусі, Казахстане, Украіне, Літве, Эстоніі і Малдове такога права ў грамадзян няма. У Еўропе адносіны да магчымасці прамой канстытуцыйнай скаргі таксама розныя. Напрыклад, у Францыі, Італіі, Партугаліі, Балгарыі грамадзяне не могуць напратую звярнуцца ў Канстытуцыйны Суд, а ў Польшчы, Германіі і Аўстрыі такая магчымасць ёсць.

СТАР 2

Кампетэнтна

УСІХ РАСПАЎСЮДНІКАЎ ДРУКАВАННЫХ ВЫДАННЯЎ БУДУЦЬ РЭГІСТРАВАЦЬ

Закон аб выдавецкай дзейнасці ўступае ў сілу праз паўгода — 7 ліпеня 2013 года. Чаго новага чакаць выдаўцам? Навошта ўсіх распаўсюднікаў прымусяць мець дзяржаўную рэгістрацыю? Ці патрэбна будзе ліцэнзія на выдавецкую і паліграфічную дзейнасць? На гэтыя пытанні «Звяздзе» адказала Алена ПАЎЛАВА, начальнік упраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Міністэрства інфармацыі Беларусі.

— Гэта першы заканадаўчы акт у сферы выдавецкай дзейнасці. Чаму раней такога закона не было? І чаму яго вырашылі прыняць менавіта зараз?

— На пачатку 90-х гадоў мы спрабавалі падрыхтаваць такі дакумент, аднак не атрымалі падтрымкі. Дзякуючы настойлівай ініцыятыве кіраўніцтва міністэрства распрацоўка праекта закона была ўключана ў План падрыхтоўкі законапраектаў на 2011 год, які быў зацверджаны Указам Прэзідэнта, з прафесіяналаў была створана рабочая група па распрацоўцы. Гэты закон — вынік двухгадовай напружанай працы. Безумоўна, прыняццю яго значна паспрыяў той факт, што 2012 год быў аб'яўлены годам кнігі.

СТАР 4

Прамая лінія

АКТУАЛЬНЫЯ ПЫТАННІ ЖЫЛЛЁВАЙ ПАЛІТЫКІ

Будаўнічай галіной была распрацавана канцэпцыя дзяржаўнай жыллёвай палітыкі Рэспублікі Беларусь да 2015 года. 1 лютага, у пятніцу, з 11.00 да 13.00 у рэдакцыі нашай газеты адбудзецца «прамая лінія» з удзелам начальніка ўпраўлення жыллёвай палітыкі Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Беларусі Аляксандра Віталевіча ГОРВАЛЯ. Начальнік упраўлення адкажа на пытанні рэгулявання сістэмы пастановаў на ўлік грамадзян з патрэбай у паляпшэнні жыллёвых умоў, пра новыя механізмы дзяржаўнай падтрымкі ў жыллёвым будаўніцтве, пра будаўніцтва жылля па дзяржаўнаму і арэнднаму жыллю, а таксама на іншыя актуальныя пытанні жыллёвай палітыкі.

Нумары «прамой лініі»: 8 (017) 292 38 92, 8 (017) 292 38 21. Папярэднія пытанні можна дасылаць на электронны адрас: zvarot@zvyazda.minsk.by.

Прамая лінія

ДЭКЛАРАВАННЕ ДАХОДАЎ І ІНШЫЯ ПЫТАННІ ПАДАТКААБКЛАДАННЯ НАСЕЛЬНІЦТВА

Хто з жыхароў Беларусі павінен дэклараваць свае даходы, атрыманыя ў 2012 годзе? Як правільна здаваць уласнае жыллё ў арэнду? Пра што трэба ведаць, калі прадаеш другі аб'ект нерухомасці ці другі аўта транспартны сродак?

На гэтыя і іншыя пытанні, звязаныя з аплатай падаходнага падатку, падчас «прамой лініі» чытачам нашага выдання адкажа намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення падаткаабкладання фізічных асоб Міністэрства па падатках і зборах Беларусі Святлана Аляксандраўна ШАЎЧЭНКА.

«Прамая лінія» адбудзецца 31 студзеня, у чацвер, з 11.00 у рэдакцыі «Звязды».

Нумары «прамой лініі»: 8 (017) 292 38 92, 8 (017) 292 38 21. Папярэднія пытанні можна дасылаць на электронны адрас: zvarot@zvyazda.minsk.by.

ПАЗІЦЫЯ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА СУДА ЗАСТАЕЦА НЯЗМЕННАЙ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Пётр Міклашэвіч назваў гэтую праблему неадназначнай: «Калі ва ўсталяваным парадку ўпаўнаважаныя суб'екты і суды (як у нас прадугледжана Канстытуцыяй) рэалізуюць сваё права звяртацца ў Канстытуцыйны Суд, то ў апошняга дастатковы аб'ём працы і прымаецца шэраг рашэнняў аб прыверцы канстытуцыйнасці нарматыўна-прававых актаў. У краінах, якія маюць права прамога канстытуцыйнага звяроту, з усяго патоку скаргаў адбіраюць найбольш важныя, у якіх сапраўды ставяцца канстытуцыйна-прававыя праблемы. Напрыклад, у Расіі штогод паступае ад 15 да 20 тысяч такіх скаргаў, але разглядаецца толькі 200-300. У выніку адбываецца перагрузка канстытуцыйных судов, і сёння вырашаецца праблема ўсталявання пэўнага фільтру для такіх звяротаў».

У Беларусі на заканадаўчым узроўні замацаваны ўскосны доступ грамадзян да канстытуцыйнага правосуддзя. Гэта значыць, яны звяртаюцца да ўпаўнаважанага суб'ектаў, а тыя, калі бачаць дастатковую абгрунтаванасць, маюць права ўнесці прапанову ў Канстытуцыйны суд.

«Летась каля 70 грамадзян звярнуліся такім чынам да ўпаўнаважанага суб'ектаў, з іх каля паловы — у Палату прадстаўнікоў, але да нас пакуль ніводная прапанова не паступіла, — заўважыў Старшыня Канстытуцыйнага Суду. — Мы зараз ініцыіруем, каб пэўны механізм у гэтым плане выпрацоўваўся».

Разам з тым, у Беларусі існуе папярэдні канстытуцыйны кантроль усіх законаў, якія прымае парламент, падкрэсліў Пётр Міклашэвіч. Гэта дае магчымасць папярэдзіць неканстытуцыйнае выкарыстанне нормаў закона і абавязвае парламентарыяў вельмі ўважліва ставіцца да захавання ў законах канстытуцыйных нормаў і прынцыпаў, лічыць Старшыня Канстытуцыйнага Суду.

АБ АЛЬТЭРНАТЫўНАЙ СЛУЖБЕ

Частка 2 артыкула 57-га Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь прадугледжвае магчымасць замены воінскай службы альтэрнатыўнай. «Па гэтай пазіцыі Канстытуцыйны Суд прыняў рашэнне яшчэ ў 2000 годзе, дзе звярнуў увагу заканадаўцаў на неабходнасць распрацоўкі механізму для рэалізацыі гэтага канстытуцыйнага права, — нагадаў

Фота БЕЛТА.

Мётр Міклашэвіч. — У сёлёнім плане падрыхтоўкі законапраектаў прадугледжана работа над законам аб альтэрнатыўнай службе. Такім чынам, нарэшце, будзе распрацаваны заканадаўчы механізм рэалізацыі адпаведнага канстытуцыйнага права».

АБ СМЯРОТНЫМ ПАКАРАННІ

Натуральнае права на жыццё — важнейшае права чалавека, а чалавек, яго правы і свабода, згодна з Канстытуцыяй Беларусі, з'яўляюцца найвышэйшай каштоўнасцю грамадства і дзяржавы. Таму ў Канстытуцыі Беларусі і

заканадаўча замацаваны выключны характар пазбаўлення чалавека жыцця, патлумачыў журналістам Старшыня Канстытуцыйнага Суду.

Ён нагадаў, што 11 сакавіка 2004 года Канстытуцыйны Суд прыняў рашэнне аб адпаведнасці Канстытуцыі Беларусі палажэнняў Крымінальнага кодэкса, якое прадугледжвае прымяненне смяротнага пакарання. Тады Канстытуцыйны Суд указаў, што смяротнае пакаранне ў законе не насіла выключны характар і што пры наяўнасці пэўных абставін Прэзідэнт і парламент могуць прымаць рашэнні пра ўвядзенне мараторыя або адмене смяротнага пакарання. У выніку адпаведных нормаў Крымінальнага кодэкса былі ўдакладнены. Пытанне мараторыя або адмены смяротнага пакарання пакуль застаецца адкрытым.

«У грамадстве з гэтай нагоды працягваецца вялікая дыскусія, сваю пазіцыю кіраўнік дзяржавы неаднаразова агучваў, — выказаўся Старшыня. — Пазіцыя Канстытуцыйнага Суду застаецца нязменнай. Будзе звярот па механізме прыняцця рашэння аб увядзенні мараторыя або адмене, мы дадзім адказ».

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

■ Будзь у курсе

УСТАНОЎЛЕНЫ ТАРЫФЫ ДЛЯ РАЗЛІКУ НА ПЛАТНЫХ АЎТАДАРОГАХ

У краіне, згодна з пастановай Міністэрства транспарту і камунікацый, устанавіваюцца тарыфы для разліку платы за праезд транспартных сродкаў па платных аўтамабільных дарогах. Дакумент уступае ў сілу з 1 ліпеня.

Згаданыя тарыфы, як паведамілі ў міністэрстве, устанавіваюцца ў залежнасці ад дапушчальнай агульнай масы транспартнага сродку і колькасці восяў. Так, для аўтамабільных транспартных сродкаў з дапушчальнай агульнай масай да 3,5 тоны ўключна (легкавыя аўтамабілі) тарыф складзе 0,04 еўра за кіламетр. Для транспартных сродкаў з дапушчальнай агульнай масай больш за 3,5 тоны (грузавыя аўтамабілі/аўтобусы) з дзвюма восямі — 0,08 еўра за кіламетр; з дапушчальнай агульнай масай больш за 3,5 тоны (грузавыя аўтамабілі/аўтобусы) з трыма восямі — 0,10 еўра за кіламетр; з дапушчальнай агульнай масай больш за 3,5 тоны (грузавыя аўтамабілі/аўтобусы) з чатырма восямі і больш — 0,12 еўра за кіламетр.

Фота Анаталія КЛЕШЧУКА.

Тарыфы, як заўважаюць у Мінтрансе, адпавядаюць еўрапейскім: ад 0,07 да 0,33 еўра за кіламетр, як, напрыклад, у Германіі, Аўстрыі і Чэхіі.

Пры гэтым названыя тарыфы, як заўважаюць у Мінтрансе, адпавядаюць еўрапейскім: ад 0,07 да 0,33 еўра за кіламетр, як, напрыклад, у Германіі, Аўстрыі і Чэхіі, дзе шырока выкарыстоўваюцца тэхналогіі аўтаматызаванай сістэмы збору платы. Па існуючай

зараз сістэме спагнання платы за праезд па ўсёй аўтадарозе М-1/Е30 (610 кіламетраў) аўтапоезд з колькасцю восяў 4 і больш аплачвае 60 еўра, а пры пераходзе на новую сістэму плата за праезд аналагічнага транспартнага сродку па ўсёй гэтай жа аўтадарозе складзе 73,2 еўра. «Увядзенне прапанаваных тарыфаў не зробіць істотнага ўплыву на сабекошт перавозкі грузаў і канчатковай прадукцыі, паколькі іх памер павялічыцца нязначна», дадалі ў міністэрстве.

Варта сказаць, што ад платы за праезд па платных аўтамабільных дарогах вызвалюцца транспартныя сродкі, зарэгістраваныя на тэрыторыі дзяржаў-удзельніц Мылтанага саюза, з тэхнічна дапушчальнай агульнай масай не больш за 3,5 тоны. Акрамя таго, да катэгорыі вызваленых ад платы аднесены мапеды і матацыклы, зарэгістраваныя на тэрыторыі Беларусі, колавыя трактары і самаходныя машыны, транспартныя сродкі аператыўнага прызначэння, транспартныя сродкі, якія выкарыстоўваюцца ў мэтах забеспячэння абараназольнасці і правапарадку, маршрутных транспартных сродкі, якія вядуць гарадскія перавозкі пасажыраў, а таксама транспартныя сродкі, што выкарыстоўваюцца ў мэтах аказання медыцынскай дапамогі, ліквідацыі надзвычайных сітуацый ці перавозкі грузаў гуманітарнай дапамогі насельніцтву Беларусі і іншых дзяржаў.

Сяргей РАСОЛЬКА

Супрацоўнікі РВУ «Выдавецкі дом «Звязда» выказваюць шчырыя спачуванні карэспандэнту Раісе Мікалаеўне Марчук у сувязі з напаткаўшым яе вялікім горам — стратай БАЦЬКІ.

У ЦЭНТРЫ ЎВАГІ — МАДЭРНІЗАЦЫЯ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

3 года ў год канцэрн не выконвае дэведзеныя прагнозы паказчыкі, у тым ліку па аб'ёмах вытворчасці, рэнтабельнасці, знешнім гандлі. Разам з тым растуць складскія запасы гатовай прадукцыі. За 9 месяцаў мінулага года яны павялічыліся больш чым у 2 разы ў параўнанні з адпаведным перыядам папярэдняга года. Гэта сведчыць аб зніжэнні канкурэнтаздольнасці прадукцыі. За 11 месяцаў 2012 года з 52 арганізацый канцэрна стратнымі былі 10. А агульная сума чыстых страт у параўнанні з 2011 годам павялічылася ажно ў 30 разоў.

Падчас праверкі выяўлена і слабая работа маркетынгавай службы канцэрна. Адсюль выцякаюць праблемы з экспартам...

— Нас вельмі насцярожвае, што на працягу апошніх 5 гадоў не выконваюцца паказчыкі па экспарце прадукцыі, — адзначыў начальнік галоўнага ўпраўлення кантролю за работай галін сферы матэрыяльнай вытворчасці КДК Сяргей РАЎНЕЙКА. — Так, ёмістасць расійскага рынку толькі па мэблі складае недзе 3 млрд долараў за год. Аб'ём мэблі, якую пастаўляюць прадпрыемствы канцэрна, за год складае ўсяго 127 млн (звесткі за 2011 год). Можна параўнаць, якая ніша яшчэ намі не занята. Мала таго, збыт прадукцыі ў асноўным накіраваны ў Расію. Каб у некалькі разоў нарасціць экспарт, трэба расшыраць тавараправодную сетку, уступаць

на рынкі ў першую чаргу сярэдняазіяцкага рэгіёна, які ў сілу прыродна-кліматycznych умоў не мае ўласнай дрэваапрацоўчай прамысловасці.

— Але першачарговай задачай на сёння, паводле слоў суразмоўцы, з'яўляецца, безумоўна, завяршэнне мадэрнізацыі прадпрыемстваў канцэрна.

— Рэалізацыя інвестыцыйных праектаў па тэхнічным пераўзбраенні прадпрыемстваў, якія ўваходзяць у склад канцэрна, мае істотны недапрацоўкі, — працягвае Сяргей Раўнейка. — Цяпер неабходна аб'яднаць намаганні, каб паспяхова завяршыць рэалізацыю гэтых праектаў. Каб мы да канца гэтага ці першай паловы наступнага года атрымалі магутны тэхналагічны канцэрн, які б дазваляў канкуруваць на сусветных рынках, выпускаць канкурэнтаздольную прадукцыю, павысіць аб'ём паступленняў валютнай выручкі ў краіну.

Пакуль жа, на жаль, толькі 6 з 26 задзейнічаных у мадэрнізацыі прадпрыемстваў (у тым ліку праектных, будаўнічых) пачалі прыводзіць у адпаведнасць з палажэннямі Дэкрэта № 9 «Аб дадатковых захадах па развіцці дрэваапрацоўчай прамысловасці» кантракты работнікаў. Гэта работа ў бліжэйшыя 2-3 тыдні павінна быць завершана.

На працягу першага паўгоддзя гэтага года мы праверым выкананне нормаў дэкрэта, — паабяцаў Сяргей Раўнейка. — Калі з'явіцца неабходнасць, будзем прымяняць і адміністрацыйныя захады, якія прадугледж-

вае дэкрэт за невыкананне тэрмінаў выканання падрадных і будаўнічых работ.

На калегіі прысутнічаў і новы кіраўнік канцэрна «Беллеспаперапрам» Аляксандр ПЕРАСЛАЎЦАЎ, які пераканаў журналістаў, што задачы, якія ставяць перад ведамствам, яму зразумелыя і будучыя своечасова выкананыя.

— На ўсіх 8 прадпрыемствах, якія знаходзяцца ў працэсе мадэрнізацыі, створаны графікі, — адзначыў новы старшыня канцэрна «Беллеспаперапрам» Аляксандр ПЕРАСЛАЎЦАЎ. — У іх прапісаны тэрміны пачатку і завяршэння работ на прадпрыемствах, аб'ёмы гэтых работ. Раз на два тыдні мы з першым віцэ-прэм'ерам аб'язджаем усе гэтыя прадпрыемствы, разглядаем пытанні, якія ўзнікаюць, з праекціроўшчыкамі, будаўнікамі.

Ужо ў гэтым паўгоддзі будучы завершаны работы па мадэрнізацыі на ААТ «Віцебскдрэў», заверыў Аляксандр Пераслаўцаў; да канца года яшчэ на двух прадпрыемствах канцэрна — на ААТ «ФандОК» і ААТ «Барысаўдрэў». Пры гэтым ён дадаў, што, каб завяршыць работы, неабходны дадатковыя фінансавыя сродкі. «Мы будзем звяртацца да Прэзідэнта з просьбай аб дадатковым фінансаванні, пасля таго як сфарміруем адпаведны інвестплан», — сказаў ён. Гэта звязана з тым, што з пачатку рэалізацыі праекта вельмі многае змянілася, у тым ліку павысіўся кошт будаўніча-мантажных работ.

Надзея ДРЫЛА.

ПАРЛАМЕНТАРЫ І УСЯГО СВЕТУ, ДАМАЎЛЯЙЦЕСЯ!

Учора дэпутаты Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь абмеркавалі свае магчымасці ў міжнароднай палітыцы. У Палаце прадстаўнікоў адбылося пасяджэнне кіраўнікоў працоўных груп абедзвюх палат парламента па супрацоўніцтве з парламентамі замежных дзяржаў. У пасяджэнні ўдзельнічалі прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

ДЭПУТАТЫ ЗАПРАШАЮЦЬ ПРАДПРЫМАЛЬНІКАЎ

— Роля парламента ў міжнароднай дзейнасці вельмі значная, — сказала журналістам намеснік міністра замежных спраў Алена КУПЧЫНА. — Міжпарламенцкае супрацоўніцтва — вельмі моцны

рычаг умацавання міждзяржаўнага ўзаемадзеяння ў цэлым. Урад і парламент — самыя блізкія партнёры. Я ад сябе асабіста вітаю арганізацыю дзейнасці парламента па ўсім напрамках узаемагана інтарэсу з замежнымі партнёрамі.

Міжпарламенцкія сувязі Нацыянальнага сходу Беларусі ажыццяўляюцца, як правіла, па двух асноўных напрамках, паведаміў удзельнікам пасяджэння намеснік старшыні Палаты прадстаўнікоў Віктар ГУМІНСКІ. Па-першае, праз удзел парламентарыяў у міжнародных парламенцкіх арганізацыях. Па-другое, праз двухбаковыя кантакты з парламентамі замежных дзяржаў. Апошнім часам узнік яшчэ адзін напрамак — удзел дэпутатаў у якасці назаральнікаў за выбарамі ў іншых дзяржавах.

— Міжпарламенцкае супрацоўніцтва не павінна абмяжоўвацца толькі працай паміж парламентамі, — упэўнены віцэ-спікер Палаты прадстаўнікоў. — Мы павінны дасягнуць многага і ў галіне палітычнага ўзаемадзеяння, і ў галіне эканомікі. Зараз мы рыхтуем візіт у Камбоджу пад кіраўніцтвам Старшыні Палаты прадстаўнікоў і запрашаем у сваю дэлегацыю прадстаўнікоў Міністэрства эканомікі, Гандлёва-прамысловай палаты.

НЯВЫКАРЫСТАНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Намеснік Старшыні Савета Рэспублікі Анатоль РУСЕЦКІ заклікаў калег не абмяжоўвацца працай створаных у парламенце працоўных груп па міжнародным супрацоўніцтве. «Ёсць прыярытэтыя краіны,

напрыклад, Манголія, Мексіка, з якімі трэба працаваць шырэй. З іншага боку, працоўныя групы існуюць не з усімі краінамі, але гэта не значыць, што мы не павінны мець з імі кантакты, — сказаў віцэ-спікер верхняй палаты парламента. — Такія кантакты вельмі важныя для нармалізацыі адносін з гэтымі краінамі».

Анатоль Русецкі таксама нагадаў дэпутатам пра нявыкарыстаныя магчымасці парламентарыяў у міжнародных адносінах.

БЕЛАРУСЬ І ШВЕЦЫЯ

Намеснік міністра МЗС таксама пракаментавала журналістам сустрэчу з дэлегацыяй МЗС Швецыі, якая адбылася днямі па ініцыятыве шведскага боку. «Гэта дыялог аб стане і перспектывах беларуска-шведскіх адносін у цэлым, — ска-

зала Алена Купчына. — Швецыя — гэта буйная краіна ў Еўропе, яна зацікаўленая, і нам пацвердзілі гэта шведскія партнёры, у актывізацыі нашага гандлёва-эканамічнага ўзаемадзеяння. Нягледзячы на крызіс у адносінах, які ўзнік не па беларускай віне, паказчыкі эканамічнага ўзаемадзеяння ў нас вельмі добрыя. Таваразварот паміж краінамі летась павялічыўся, а прыток прамых шведскіх інвестыцый у эканоміку Беларусі вырас ўтрая. Гэта сведчыць пра тое, што мы цікавыя адна адной. Нас раз'ядноўвае палітыка, а аб'ядноўвае эканоміка і культура. Таму мы з прадстаўнікамі Швецыі вядзем прафесійны дыялог, пра вынікі яго пакуль складана казаць, яны залежаць ад наяўнасці добрай волі ў тым ліку і шведскага боку».

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

■ Блізкая ўлада

НОВАЕ — ЗНАЧЫЦЬ, ЭФЕКТЫЎНАЕ

Да 2015 года ўсе фермы ў вобласці будуць сучаснымі, паведаміў старшыня Гродзенскага аблвыканкама Сямён ШАПІРА журналістам рэгіянальных і рэспубліканскіх СМІ на прэс-канферэнцыі ў Навагрудку.

Сёлетні год для сельскай гаспадаркі кіраўнік вобласці лічыць паспяховым: забяспечаны рост вытворчасці ва ўсіх сферах. У прыватнасці, у параўнанні з мінулым годам атрымана на 300 тысяч тон больш збожжа, дасягнулі рэкорднай ураджайнасці цукровых буракоў, бульбы. Разам з тым, шмат дзе яшчэ не створаны належныя ўмовы працы, ёсць праблемы з кадрамі. І над гэтым трэба працаваць сумесна, у тым ліку і з дапамогай прамысловых прадпрыемстваў, лічыць Сямён Шапіра.

Адна з важнейшых задач — павелічэнне ролі мясцовага паліва.

— Адпрацоўваецца шмат пытанняў, каб скараціць найперш у жыллёва-камунальнай гаспадарцы спажыванне газу і нафты за кошт біямасы, якой у нас шмат, і тым самым менш затрачваць валюты. У гэ-

тым кірунку сёлета ўжо нямала зроблена: на розных беларускіх прадпрыемствах купілі шэраг катлоў рознай магутнасці. Але гэта толькі пачатак. Спадзяёмся, што ўсе нашы заказы будуць своєчасова выкананы, каб як мага хутчэй перайсці ў раёнах на падагрэў вады не газам, а мясцовымі відамі паліва, — зазначыў Сямён Шапіра.

Паводле інфармацыі старшыні аблвыканкама, у рэгіёне паспяхова вырашаецца пытанне перасялення людзей са старога жылля ў новае: за два гады палепшаць жыллёвыя ўмовы амаль 400 сем'яў. Увогуле ў наступным годзе жылля будзе будавацца больш, чым сёлета, у тым ліку атрымае развіццё практыка арэндных дамоў. Пры гэтым Сямён Шапіра лічыць неаб-

Фота БЕЛТА.

ходным паставіць у маштабах усёй краіны задачу, каб усё новае будаўніцтва жылля было толькі энергаэфектыўным, накіравана на падагрэў дома па вуліцы Дзяржынскага ў Гродне, які спажывае ў 5-6 разоў менш цеплавой энергіі ў параўнанні з асноўнай масай жылля ў рэспубліцы і прыкладна ў 2-2,5 раза менш, чым у дамах сучаснай стандартнай забудовы.

— У гэтым доме ёсць людзі, якія за першы тыдзень ацяплення заплацілі... 600 рублёў, паколькі пры сістэмах рэкуперацыі аптымізаваны ўсе энергетычныя працэсы. Павебра, якое выдалаецца з кватэры, грэе не

вуліцу, а тое павебра, што падаецца ў жылое памяшканне. Так, сёння квадратны метр такога жылля за кошт рэкуператараў прыкладна на 7% даражэйшы, аднак заўтра гэта з лішкам акупіцца, — перакананы Сямён Шапіра.

Старшыня аблвыканкама распарадзіўся правесці ў Гродне маніторынг ва ўсіх мікрараёнах, каб адпаведным чынам адрэгуляваць падачу цяпла.

Акрамя таго, на думку Сямёна Шапіры, у рэгіёне яшчэ ёсць шмат структур, чыё існаванне ўяўляецца даволі сумніўным: «Напрыклад, адна арганізацыя калісьці займалася забеспячэннем рэсурсамі сельгаспрадпрыемстваў, аднак цяпер паставак мізэр, тым не менш яе супрацоўнікі някеспка існуюць за кошт здачы памяшканняў у арэнду, атрымліваючы зарплату, але, па сутнасці, яе не зарабляючы. Трэба разабрацца па кожнай падобнай структуры», — заявіў губернатар.

Барыс ПРАКОПЧЫК

■ Тры пытанні з нагоды

У ВІЦЕБСКУ НАРАДЖАЮЦЬ УСЁ БОЛЬШ

У Віцебску летась — упершыню за апошнія амаль дваццаць гадоў — нараджальнасць перавысіла смяротнасць. Гэта добрая навіна і стала нагодай для пытанняў да старшыні Віцебскага гарадскога выканаўчага камітэта Віктара НІКАЛАЙКІНА.

— Якія можаце назваць канкрэтныя дасягненні ў сферы дэмаграфіі?

— Вось у мяне на сталае статыстычныя даныя за першыя адзінаццаць месяцаў 2012 года, якія гавораць аб тым, што Віцебск упершыню за апошнія 19 гадоў выходзіць на прырост насельніцтва горада. На жаль, пачынаючы з 1993 года, карэнных жыхароў становілася штогод усё менш. Гэтыя страты ацэньваліся тысячамі, а ў апошні час — каля 600-400 чалавек штогод смяротнасць

перавышала нараджальнасць. Сёлета нарадзіліся 3816 чалавек, памерлі 3779. Колькасць тых, хто нарадзіўся, у параўнанні з мінулым годам павялічылася — на ўзроўні 106%, адпаведна, колькасць памерлых — 99,8%. І зараз у горадзе ўсяго пражываюць каля 367 тысяч чалавек.

— Напэўна, выпраўленню дэмаграфічнай сітуацыі паспрыяла і выкананне адпаведнай праграмы дэмаграфічнай бяспекі?

— Калі цяперашні старшыня Віцебскага аблвыканкама Аляксандр Косінец займаў пасаду віцэ-прэм'ера беларускага ўрада, пад яго кіраўніцтвам была распрацавана праграма дэмаграфічнай бяспекі нашай краіны. Потым былі распрацаваны аналагічныя абласныя і гарадскія праграмы. І з таго часу мы

паэтапна ішлі да станоўчага дэмаграфічнага выніку. Гэтаму спрыяла і тое, што менш стала людзей, якія пайшлі з жыцця ад так званых знешніх прычын: скончылі жыццё самагубствам, атруціліся ў выніку ўжывання алкаголю і г.д.

— Верагодна, на дэмаграфічную сітуацыю станоўча ўплывае і тое, што ў Віцебск усё больш людзей пераязджае на пастаяннае месца жыхарства?

— Так. У апошнія некалькі гадоў назіраецца ўстойлівы міграцыйны прырост насельніцтва дзякуючы тым, хто прыязджае жыць у наш старажытны горад. У прыватнасці, з пачатку года і да канца лістапада ў Віцебск прыехалі 12,7 тысячы чалавек, пакінулі горад больш за 9,4 тысячы чалавек. У выніку насельніцтва горада павялічылася на 3258 чалавек. Думаю, што да канца года агульны прырост насельніцтва ў горадзе будзе на ўзроўні 3,5 тысячы чалавек. Гэта мяне вельмі радуе.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

ЭЛІТНАЕ ЖЫЛЛЁ ДЛЯ ХАЛЬЧАЎСКІХ РАГУЛЬ

Першая чарга самага буйнога на Гомельшчыне жывёлагадоўчага комплексу ўведзена ў строй у адкрытым акцыянерным таварыстве «Хальч» Веткаўскага раёна. У даільным малочным блоку і трох памяшканнях для ўтрымання жывёлы спачатку будзе размешчана 600 галоў.

Калі будаўніцтва завершыцца цалкам, комплекс стане самым буйным у рэгіёне — тут будуць утрымлівацца 2 тысячы галоў жывёлы. Поўны кошт інвестыцыйнага праекта складае Br55 млрд. Br34 млрд з іх ужо асвоіла ААТ «Гомельаблбуд», якое выступае падрядчыкам будаўніцтва комплексу. Пры рэалізацыі рэспубліканскай праграмы развіцця малочнай галіны на 2010-2015 гады ў Гомельскай вобласці летась пабудавана і ўведзена ў эксплуатацыю 18 малочнатаварных фермаў. Таксама ўведзена ў эксплуатацыю 81 малочнатаварная ферма, што рэканструявалася па даручэнні кіраўніка дзяржавы. Яшчэ на 110 фермах сёлета працягнецца рэканструкцыя з усталяваннем новых даільна-малочных блокаў і памяшканнямі для ўтрымання жывёлы.

Увод комплексу ў эксплуатацыю дазволіць дадаткова надаць ужо сёлета 2,5 тысячы тон малака на суму 7,2 млрд рублёў, паведамліў ў прэс-службе камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Гомельскага аблвыканкама.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Адной з найлепшых зборшчыц малака за 2012 год у Круглянскім раёне стала жыхарка вёскі Паўлавічы **Таццяна МАКАВЕЦКАЯ.** За год яна сабрала ад насельніцтва і здала ў холдынг «Магілёўская малочная кампанія «Бабулін гладыш» 100 тон малака.

Фота БЕЛТА.

«ЛЮДЗЕЙ ГОДА» УШАНУЮЦЬ У МАГІЛЁВЕ

Спецыяльная прэмія Магілёўскага аблвыканкама «Чалавек года» прысуджана 15 лепшым прадстаўнікам рэгіёна. Гэта людзі, якія дасягнулі значных вынікаў у прафесійнай і грамадскай дзейнасці.

У вытворчай сферы прэмію «Чалавек года», паміж вядомымі кіраўнікамі прадпрыемстваў і арганізацый, атрымалі аператар машынага даення ЗАТ «Ніва» Шклоўскага раёна Алена Алісеева і загадчык аддзела інавацый і знешнеэканамічнай дзейнасці Беларуска-Расійскага ўніверсітэта Валерый Усік. У гэтай жа намінацыі лаўрэатам стаў Пётр Ермашкевіч, начальнік Касцюковіцкай ПМК № 260, адкуль будаўнікам не варта ехаць на заробкі ў расійскае замежжа, бо яны штомесяц ў іх сябе дома могуць зарабіць значна больш за 500 далараў.

Адным з лаўрэатаў у невытворчай сферы стала Ірына Акуловіч, дырэктар тэлерэдыёкампаніі «Магілёў», дзе створана шмат цікавых і сучасных праектаў, у тым ліку і моладзевая ток-шоу «Перазагрузка», якое ідзе ў эфіры тэлеканала «Беларусь-1». Прэмію атрымаў і бабруйчанін Ігар Бокій, малады чэмпіён Паралімпійскіх гульняў у Лондане.

«Чалавекам года» ў намінацыі «Грамадска-палітычная дзейнасць» таксама назвалі фермера са Шклоўскага раёна Аляксандра Канавалава, двойчы дэпутата — раённага і Каменалаўскага сельскага Саветаў. Сваю гаспадарку «Нова быт» ён стварыў у перспектывунай глыбінцы і, акрамя сельскіх вытворчых спраў, займаецца надзённымі пытаннямі жыцця людзей: чысціць дарогі, падвозіць дзяцей у школу, забяспечвае школу і дзіцячы садок бульбай. Не гаворачы ўжо пра тое, што фермерская гаспадарка дае сваім 24 работнікам добры заробак грашыма і прадукцыяй, і ўвогуле стала сапраўдным «вёскаўтваральным прадпрыемствам».

Усіх лаўрэатаў прэміі «Чалавек года» ўшануюць 26 студзеня, на ўрачыстым пасяджэнні да 75-гадовага юбілею Магілёўскай вобласці. Ім уручаць дыпломы і грашовыя прэміі.

Ілона ІВАНОВА.

ЗАКАХАНЫМ ПАДРЫХТАВАЛІ СЮРПРЫЗЫ

У Віцебску ўжо актыўна рыхтуюцца да святкавання ў гарадскім маштабе Дня закаханых.

Як заўсёды, аднымі з першых праявілі нестандартную ініцыятыву супрацоўнікі Віцебскага абласнога краязнаўчага музея. Тут ужо актыўна праводзяць папярэдні продаж квіткаў на «спецыялізаванае прадстаўленне». 15 лютага а шостага гадзіне вечара ўсіх ахвотных запрашаюць у ратушу — сімвал старажытнага Віцебска. Тут адбудзецца забаўляльная праграма да Дня ўсіх закаханых. Гасцей чакаюць майстар-клас па вырабе «валяцінак», займальныя гульні і конкурсы, музычныя нумары, цікавая варажба і іншае. Самыя актыўныя удзельнікі святкавання чакаюць сувеніры і падарункі, а таксама сертыфікат з 50-працэнтнай зніжкай на дзве персоны ў адзін з вядомых гарадскіх рэстаранаў.

Традыцыйна «самым закаханым» дастануцца запрашальныя білеты ў Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Я. Коласа, запрашальныя квіткі ў Дом кіно.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ПРЫМІРЭННЕ ЯК ВЫНІК ЦЯЖБЫ

Нямала цікавых звестак было агучана на нарадзе гаспадарчага суда Брэсцкай вобласці па выніках работ за 2012 год. Так, летась суд разгледзеў 269 спраў з дапамогай відэаканферэнц-сувязі, што дазволіла сэканоміць час і грошы на камандзіроўкі. Гэтая практыка развіваецца. Для параўнання: годам раней такіх спраў было на 113 менш.

Па 721 справе ў мінулым годзе вытворчасць часова прыпынілася, бо бакі выказалі пажаданне паспрабаваць урэгуляваць канфлікт з дапамогай працэдурі прымірэння — так звананага міравога пагаднення, якое існавала ў судовай практыцы яшчэ з часоў ВКЛ.

Яна СВЕТАВА.

УСІХ РАСПАЎСЮДНІКАЎ ДРУКАВАННЫХ ВЫДААННЯЎ БУДУЦЬ РЭГІСТРАВАЦЬ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

— **Якія сферы будзе рэгламентаваць закон?**

— Законам рэгламентаваны ўсе этапы ажыццяўлення выдавецкай справы — ад падрыхтоўкі арыгінал-макета і вырабу друкаванага выдання да яго распаўсюджвання. Такім чынам Закон закрэпе непасрэдна выдаўцоў, паліграфістаў (вытворцаў) і распаўсюднікаў. Рэгістрацыя распаўсюднікаў — адно з асноўных новаўвядзенняў. Сёння мы ведаем далёка не ўсіх, хто распаўсюджвае кнігу. А гэтыя звесткі нам для аналізу кніжнага рынку Беларусі, параўнання яго з рынкамі суседніх краін, выпрацоўкі пэўных стратэгіяў.

— **Чого чакаць выдаўцам, вытворцам і распаўсюднікам друкаванай прадукцыі? Чого баяцца? Чаму радавацца?**

— Нічога не трэба баяцца. Трэба спакойна і сумленна працаваць згодна з дзейным заканадаўствам і, у першую чаргу, у адпаведнасці з новым законам. Прыняцце заканадаўчага акта дазволіць ажыццяліць комплекснае дзяржаўнае рэгу-

ляванне галіны друку, забяспечаць дзяржаўныя прыярытэты ў развіцці сферы, ужываючы пры гэтым сучасныя формы рэгулявання, адпаведныя міжнародным стандартам, забяспечаць спрыяльныя ўмовы для развіцця гэтай галіны. Што датычыць апошняга, нам падрыхтаваны і ўзгоднены з усімі зацікаўленымі праект Указа Прэзідэнта «Аб дзяржаўнай падтрымцы кнігавыдання і кнігараспаўсюджвання ў Рэспубліцы Беларусь», які прадугледжвае вызваленне ад падатку на дабаўленую вартасць абаротаў па рэалізацыі на тэрыторыі нашай краіны кніжнай прадукцыі, звязанай з адукацыяй, навукай і культурай, а таксама работ і паслуг па яе выданні, вытворчасці і распаўсюджванні.

— **Ці рэгламентуецца якім-небудзь чынам распаўсюджванне электронных варыянтаў кніг?**

— Закон рэгламентуе адносіны, звязаныя з выданнем, вытворчасцю і распаўсюджваннем выключна друкаваных выданняў. Падчас працы з законапраектам неаднаразова ўзніклі пытанні з рэгламентацыяй выпуску кніг у электронным фармаце. Аднак у выніку шматлікіх кан-

Рэгістрацыя распаўсюднікаў — адно з асноўных новаўвядзенняў. Сёння мы ведаем далёка не ўсіх, хто распаўсюджвае кнігу.

А гэтыя звесткі нам для аналізу кніжнага рынку Беларусі, параўнання яго з рынкамі суседніх краін, выпрацоўкі пэўных стратэгіяў.

сультацый са спецыялістамі ў галіне сучасных электронных тэхналогій было прынята рашэнне гэтай сферы пакуль не кранаць. У Беларусі электроннае кнігавыданне развіваецца, можа быць, і не такімі хуткімі тэмпамі, як у ЗША ці Германіі, аднак з назапашваннем пэўнага вопыту будзем думаць і аб распрацоўцы заканадаўства ў гэтай галіне.

— **У каментарыі міністэрства да закона напісана пра арыентацыю на агульначалавечыя каштоўнасці. Што гэта значыць?**

— Гэта значыць, што кожны выдавец павінен вельмі ўзважана і ўважліва ставіцца да таго прадукту, які ён стварае і выпускае, а распаўсюднік — да таго, які распаўсюджвае. Міністэрства атрымлівае абавязковы кантрольны асобнік усіх друкаваных выданняў, якія выпускаюцца ў рэспубліцы. І мы бачым, што сёння на кніжным рынку можна сустрэць прадукцыю, за якую нам, шчыра кажучы, сорамна. Выдавецтва, якое сябе паважае, ці то дзяржаўнае, ці то прыватнае, само шукае аўтараў, гадуе іх, сумесна з імі стварае кнігу, заказвае адпаведнае афармленне, выплачвае аўтарскі ганарар і згодна з заканадаўствам нясе поўную адказнасць за канчатковы прадукт. І тады атрымліваецца Кніга (з вялікай літары), якая бярэ ўдзел у рэспубліканскіх і міжнародных пісьменніцкіх і мастацкіх конкурсах, атрымлівае заслужаны ўзнагароды. Такую кнігу з гонарам можна паказаць на замежных спецыялізаваных выставах. На жаль,

пэўная частка выдаўцоў у пагоні за прыбыткам часта працуе не вельмі прыстойна. Я не кажу аб выпуску на заказ і за грошы наваспечаных «аўтараў» нізкапробных вершаў і прозы. Гэта яшчэ палова бяды. Сустрэкаюцца кнігі з канкрэтнымі парушэннямі заканадаўства альбо такія, якія стаяць на мяжы парушэння, — размешчаную ў іх інфармацыю можна расцэньваць як прапаганду культуры гвалту і жорсткасці, парнаграфіі, экстрэмізму, расавай, нацыянальнай альбо рэлігійнай варожасці і нецярлімасці. Тут, безумоўна, неабходна прымяняць меры адказнасці, якія прадугледжаны артыкулам 33 Закона.

— **Якім чынам будзе праводзіцца папулярызацыя чытання, якая прадугледжана новым законам?**

— Гэта цэлая праграма сумесных дзеянняў і мерапрыемстваў практычна ўсіх без выключэння органаў дзяржаўнага кіравання, арганізацый і ўстаноў. Вялікая праца па ўсёй краіне ў гэтым кірунку ішла на працягу Года кнігі. Упэўнена, што не спыніцца яна і ў будучыні. Мініфармам распрацавана і зацверджана сістэма захадаў па прапагандзе і папулярызацыі кніг, якія выдадзены падначаленымі выдавецтвамі; Міністэрствам культуры сумесна з намі — сістэма захадаў, накіраваных на падтрымку і развіццё чытання ў Беларусі на 2013-2015 гады. У праекце — распрацоўка міжведамаснай праграмы па падтрымцы і развіцці чытання ў краіне

— **Як зменіцца ліцэнзаванне выдавецкай і паліграфічнай дзей-**

насці пасля ўступлення ў сілу закона?

— Існуючы механізм ліцэнзавання выдавецкай і паліграфічнай дзейнасці будзе заменены на больш дэмакратычны механізм дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўцоў і вытворцаў друкаваных выданняў, які, у адрозненне ад ліцэнзавання, будзе насіць бестэрміновы характар і не будзе патрабаваць яго падаўжэння праз пэўны прамежак часу. Законам прадугледжана стварэнне і вядзенне Дзяржаўнага рэестра выдаўцоў, вытворцаў і распаўсюднікаў друкаваных выданняў, які стане асноўным банкам даных, што змяшчае звесткі аб усіх суб'ектах выдавецкай справы і дазволіць ажыццяўляць іх сістэмны ўлік. Аднак — і гэта важная падкрэсліць — Закон не адмяняе ліцэнзаванне паліграфічнай дзейнасці датычна выпуску друкаваных сродкаў масавай інфармацыі.

Згодна са змяненнямі, унесенымі ў Падатковы кодэкс, якія ўступілі ў сілу з 1 студзеня 2013 года, памер дзяржаўнай пошліны за рэгістрацыю будзе такім жа, як і за выдачу ліцэнзій, — 8 базавых велічынь. Пры гэтым варта адзначыць, што выдаўцы і вытворцы, якія ажыццяўляюць на дзень уступлення ў сілу Закона выдавецкую і паліграфічную дзейнасць на падставе адпаведных ліцэнзій, змогуць прайсці на працягу аднаго года працэдуру дзяржаўнай рэгістрацыі ў Міністэрстве інфармацыі без выплаты дзяржаўнай пошліны.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

ПРАЎДА ЦІ ПРАВАКАЦЫЯ?

Беларускі інтэрнэт раздражнёна бурліць. Нехта проста абурэецца, астатнія працягваюць паціраць рукі ў прадчуванні «смажных» фактаў. А справа насамрэч воль у чым. Італьянскі тыднёвік «Sportsweek», які належыць выданню «La Gazzetta dello Sport», назваў біятлістку Дар'ю Домрачаву магчымай прычынай расставання легендарнага Оле-Эйнара Б'ёрндалена і італьянкі Наталі Сантэр.

Апенінскія журналісты сцвярджаюць, што паміж беларускай і нарвежскай мінулымі летам у аўстрыйскім Аберцілесе, дзе ў шасціразовага алімпійскага чэмпіёна ўласны дом, здарыўся раман. Праўда, пра факты, сілу пачуццяў, тэрмін стасункаў у артыкуле не кажуць, што пакуль аўтаматычна робіць навіну звычайнай «вуткай». Затое ў сеціве ўжо з'явіўся шэраг артыкулаў з назвамі накшталт: «Каханне да Домрачавай разбурыла шлюбу Б'ёрндалена», «У Дар'і Домрачавай раман з біятлістам Оле Б'ёрндаленам» ці «Б'ёрндален кінуў жонку дзеля Домрачавай».

Наталі Сантэр павінны ўзгадаць заўзятты прыхільнікі біятлона. На пачатку 1990-х яна нядрэнна выступала на этапах Кубка свету. У сезоне 1993/94 Сантэр у агульным заліку наогул стала другой, саступіла толькі беларусцы Святанне Парамыгінай. З хутканогім Оле італьянка сустрэлася з 1998 года, і толькі ў 2006 годзе

пара вырашыла афіцыйна ўзаконіць стасункі. Аднак мінулай восенню з'явілася інфармацыя, што Б'ёрндален растаецца са сваёй жонкай. «Мы павінны прызнацца, што наша жаданне пра жыццё доўгае сумеснае жыццё не ажыццявілася, — гаворыцца ў заяве Б'ёрндалена і Сантэр нарвежскай газеце «Aftenposten». — Наперадзе нас чакае паасобнае жыццё. (...) Просім паважаць і разумець нашае жаданне не каментавачь гэтую тэму ў будучых інтэрв'ю». Галоўныя прычыны не высвятляюцца, і гэта, напэўна, падштурнула італьянцаў уплесці ў гісторыю і беларуску Дар'ю Домрачаву. «Афіцыйнай інфармацыяй пра маё асабістае жыццё будзе толькі паведамленне пра маё замужжа, — напісала Дар'я на сваім інтэрнэт-сайце. — Усё астатняе — чуткі, якія не бачу сэнсу каментавачь. Зараз я засяроджана на падрыхтоўцы да чэмпіянату свету і не хацела б больш адцягваць увагу на абмеркаванне гэтай тэмы».

Ужо з'явілася меркаванне, што падобная навіна — гэта псіхалагічная атака на Домрачаву напярэдадні чэмпіянату свету. Толькі пра-

■ На слыху

вакацыя каго? Італьянцаў, лепшая біятлістка якіх у агульным заліку пасля шасці этапаў займае 23 радок? Нарвежцаў? Будзем кацаць працягу гісторыі, а пакуль азнаёмімся з каментарыямі балельшыкаў на інтэрнэт-сайтах (аўтарскую пунктуацыю захоўваем):

Госць № 8877 (сайт: www.kr.by):

— Дашуля, ты разумніца! Калі гэта праўда — добры выбар!

AndySopl (сайт: www.sport.tut.by):

— Ну, узнік раман паміж двума спартсменамі, і што з таго? З усімі можа здарыцца. Домрачавы — вельмі прыгожая біятлістка, а Б'ёрндален — «суперзорка», кумір і лепшы біятліст усіх часоў. Як тут на яе месцы выстаіць?

Lev2008 (сайт: www.pressball.by):

— Дык вось яна, прычына яе дрэннай стральбы.

Павал (сайт: www.nn.by):

— Ён жа стары дзед, ай Даша...

Fizik (сайт: www.goals.by):

— Вось гады! Жадаюць уцягнуць нашу Дашу ў нейкую «жоўтую» гісторыю.

Banch-ok (сайт: www.sport.tut.by):

— А нават калі гэта праўда, каму якая справа да асабістага жыцця Дар'і Домрачавай? Гэта яе асабістае права і яе рашэнне, як і з кім уладкоўваць сваё жыццё...

Тарас ШЧЫРЫ

■ А вы чулі?

НЕ СУРОК, АЛЕ ЎСЁ Ж...

Любімец магілёўскай публікі мядзведзь Федзька з заасада ў пасёлку Буйнічы Магілёўскага раёна залёг у спячку.

Федзько ўжо 8 гадоў, яго калісці падараваў заасаду прэм'ер-міністр Карэліі ў знак шчырага сяброўства, але зімні сон з гэтым мядзведзем здарыўся першы раз.

— Прыроду не падманеш! — лічыць дырэктар заасада і агралесатэхнічнага каледжа імя К. Арлоўскага Георгій Маліноўскі. — Федзька задрамаў якраз напярэдадні вялікіх маразоў: яго арганізм нібыта адчуў, што халады ідуць і можа быць бяжорніца. Мы, вядома, нашага любімага Федзьку кормім вельмі добра: рыбай, мёдам, садавінай і гароднінай, пачэннем. Але ж ён нармальны здаровы мядзведзь, і таму пайшоў на зіму спаць. Гэта вельмі добра.

Цяпер Федзька спакойна спіць у адным са сваіх драўляных дамкоў, у саломе. Калі прагнецца — ніхто не ведае. Напэўна, калі памянецца надвор'е, мяркуюць у заасадзе. Карацей, да вясны!

— Калі ў наступным годзе Федзька зазіраецца ў спячку, я вам адразу скажу, што будзе сапраўдна марозная і снежная зіма, — абяцае Георгій Маліноўскі. — Гэта будзе самы дакладны прэгноз!

Астатнія жывёлы ў Магілёўскім заасадзе адчуваюць сябе добра: зубры, лані, алелі і нават тыгр спакойна пераносяць снег і мароз. Галоўнае — добры рацыён і клопат пра іх.

Ілона ІВАНОВА

Васіліса Рымжа.

Сэрцы на далоні

ПРЫГАЖОСЦЬ — ГЭТА ШЛЯХ ДАБРА...

Жыццё прыгожых і паспяховых жанчын, якія прымаюць удзел у конкурсах прыгажосці, запоўнена не толькі сцэнай, узнагародамі і ўспышкамі фотакамер. Ёсць у ім месца сям'і, штодзённай працы і, што важна, жаданню рабіць добрыя справы.

Напрыканцы мінулага года ў Беларусі прайшоў міжнародны конкурс «Miss Еўропа-2012». Адрозніваецца ён ад іншых такога кшталту сваімі ўмовамі. Яго ўдзельніцамі могуць быць толькі замужнія жанчыны, якія маюць дзяцей і з'яўляюцца паспяховымі яшчэ і ў прафесійным плане. Мець за плячыма пэўны фронт дабрачыннай працы — адна з галоўных умоў. На форуме конкурсу кожная прыгажуня дзялілася бачаннем праблем, якія існуюць у іх роднай краіне, і прапановамі па іх вырашэнні. Васіліса Рымжа, якая прадстаўляла нашу краіну, падзялілася сваімі меракаваннямі наконт таго, наколькі важна грудное выкармліванне для дзіцяці. Разам з кампаніяй «Беллакт» удзельніцы конкурсу на чале з Васілісай зладзілі сапраўднае свята для дзяцей з сацыяльна-педагагічнага цэнтру ў Бараўлянах, за што асаблівыя словы ўдзячнасці генеральнаму дырэктару кампаніі Аляксандру Яроцкаму, які падтрымаў высакародную справу.

Менавіта ўдзел у конкурсах прыгажосці «Miss» і «Miss» падштурхнуў арганізатараў і саміх удзельніц-прыгажунь задумацца над стварэннем дабрачыннага фонду. Зараз задумку рыхтуюць

да рэалізацыі, але гэта справа не аднаго дня.

— Фонд дапаможа нам прыцягваць спонсарскія сродкі на добрыя справы. У яго склад змогуць увайсці не толькі беларускія дзяўчаты, але і прыгажуні з іншых краін, — расказвае нацыянальны дырэктар Сусветнай лігі прыгажосці і моды Віталь Жылінскі. — Калі прыязджаеш на нейкі конкурс, знаёмішся там з людзьмі, якія ўжо займаюцца дабрачыннасцю, хацелі б фінансава дапамагчы.

Сёння ідэя стварэння дабрачыннага фонду — на стадыі свайго ўвасаблення. Плануецца, што фонд будзе дапамагаць дзецям, незалежна ад таго, гэта дзеці-сіраты, дзеці з адхіленнямі ў развіцці ці хворыя дзеці.

Святлана Статкевіч дабрачыннасцю займаецца ўжо каля адзінаццаці гадоў. Неяк яна была ў абласной бальніцы ў Бараўлянах і даведлася пра тое, што яе часовымі пацыентамі іншы раз становяцца дзеткі, ад якіх адмаўляюцца мамы. Пачала дапамагаць ім, чым магла. Нешта робіць сваімі сіламі, а штосьці з прыцягненнем такіх жа добраахвотнікаў, як і сама. Гэта валанцёры, якія клапацяцца пра дзетак у дзіцячых дамах. Яны

падтрымліваюць сувязь з кіраўніцтвам такіх устаноў, каб быць у курсе патрэб выхаванцаў.

— З часам кожны з нас «абрастае» пэўнымі знаёмствамі, якімі можна скарыстацца, бо не ўсё ў тваіх сілах. Твая дапамога адчувальна нават тады, калі ты проста звяно, што звязвае розных людзей, — дзеліцца Святлана. — Нават расказваючы пра нейкі аспект, які мае дачыненне да дабрачыннай дзейнасці, ты робіш свой уклад у агульную справу. На форуме Нацыянальнага адборачнага тура «Miss Еўропа-2012» я расказвала пра заканадаўства ў сферы дабрачыннасці. Так, сёння дабрачыннасць і валанцёрства на заканадаўчым узроўні не вызначаны. Афіцыйна такая дзейнасць і не дазволена, і не забаронена.

Святлана адзначае таксама той факт, што даводзіцца сутыкацца з сітуацыямі, калі людзі баяцца пералічваць сродкі на дабрачынныя акцыі, праекты. І гэта небеспадстаўна, бо ёсць, на жаль, выпадкі, калі на дабрачыннасці хтосьці спрабуе зарабіць. У выпадку недаверу можна проста самім нешта набываць і адвозіць у дзіцячы дом.

(Заканчэнне на 4-й стар. «ЧЗ».)

Святлана Статкевіч.

Са святам, студыёзусы!

СЕСІЯ, БЫВАЙ! ВІВАТ, КАНІКУЛЫ!

Той, хто не ведае, што 25 студзеня ва ўсіх студэнтаў будзе законная падстава павесяліцца і павіншаваць адзін аднаго, студэнтам ніколі не быў. Таццянін дзень — хоць і неафіцыйнае, але самае любімае студэнцкае свята. Так атрымалася, што менавіта ў Таццянін дзень, 25 студзеня 1755 года, імператрыца Елізавета Пятроўна падпісала указ «Аб заснаванні Маскоўскага ўніверсітэта». Гэты дзень спачатку стаў афіцыйным святам студэнтаў Маскоўскага ўніверсітэта, а пазней і агульным студэнцкім святам у Расійскай імперыі, якое заўсёды адзначалася з неверагодным размахам.

Заканчэнне на 5-й стар. «ЧЗ».

Студэнцкія гады лічацца самымі лепшымі ў жыцці. Але колькі вяртаецца ні віцца, а канец усё роўна настане. Студэнтам і навучэнцам, якія атрымлівалі адукацыю за кошт бюджэтных сродкаў, абавязкова давядзецца прайсці праз працэдурку размеркавання. Але калі для адных размеркаванне — гэта крок у невядомасць і суцэльнае расчараванне, то для іншых, наадварот, магчымасць зрабіць першы крок на кар'ернай лесецы.

РАЗМЕРКАВАННЕ БЕЗ ШКАДАВАННЯ

Каб паглядзець, чым жа жывуць маладыя спецыялісты, карэспандэнты «Звязды» накіраваліся ў Крупскі раён, які знаходзіцца на самым ускрайку Мінскай вобласці.

Паводле слоў намесніка старшыні Крупскага райвыканкама па пытаннях сацыяльнай сферы і ідэалагічнай рабоце Алены Бяльковай, штогод у раён прыбывае каля сотні маладых спецыялістаў. Яны заняты ў розных сферах эканомікі. Гэта і ахова здароўя, і прамысловасць, і адукацыя, і будаўнічыя арганізацыі... Але з гіганцкім адрывам лідзіруе сельская гаспадарка — у ёй працуюць 36 маладых спецыялістаў, якія скончылі вышэйшыя навучальныя ўстановы летась. Такое лідарства можна растлумачыць тым, што большая частка вытворчасці ў Крупскім раёне сканцэнтравана менавіта ў аграрным сектары. Напрыклад, працоўнае месца на прамысловых прадпрыемствах атрымалі 9 маладых спецыялістаў, 8 з якіх скончылі прафесійна-тэхнічныя навучальныя ўстановы.

— Для нас галоўнае, каб жыццё ўчарашняга студэнта не праходзіла выключна па схеме «праца-дом», — расказвае Алена Бялькова. — Таму мы рэгулярна праводзім з маладымі спецыялістамі сустрэчы на ўзроўні раёна. Нядаўна на базе лагера «Янаўшчына» адбылася двухдзённая сустрэча маладых спецыялістаў. Тыя людзі, якія працуюць па размеркаванні ўжо другі год, дзяліліся сваімі прафесійнымі здабыткамі з навічкамі. Таксама там прайшла і дзелавая гульня па кіраўніцкай дзейнасці, якую курыраваў аддзел арганізацыйна-кадравай работы райвыканкама.

Тандэм па жыцці

Буйны горад прыцягвае ў навучальныя ўстановы тысячы маладых людзей. Але не ўсе з іх маюць аб'яву далейшай працы ў ім, бо жадаюць вярнуцца на радзіму. Марына Дзюсенава і Наталля Шуцько з маленства ў тандэме. Дзяўчаты спачатку вучыліся ў адным класе, а пасля паступілі ў адзін універсітэт і зараз разам працуюць выхавальніцамі ў дашкольным цэнтры развіцця дзіцяці «Сонейка». Марына расказвае:

— Я размеркавалася летась у Крупкі пасля заканчэння Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта. Граніт навукі «грызла» на факультэце дашкольнай адукацыі.

Хоць звычайна і кажуць, што выпускнік атрымлівае першае працоўнае месца пасля размеркавання, але я ўладкавалася ў сталічны дзіцячы садок яшчэ падчас вучобы на старэйшых курсах. Мне нават прапаноўвалі туды размеркавацца. Але я вучылася на ўмовах мэтавай падрыхтоўкі, і таму два гады павінна адпрацаваць у Крупскім раёне. Без мэтавага накіравання ўсё было б больш складана, бо ў сталіцы зараз немагчыма знайсці таннае жыллё, а інтэрнат «скончыўся» разам з атрыманнем дыплама. Паклаўшы руку на сэрца, скажу, што малады спецыяліст майго профілю столькі не зарабляе, каб і кватэру ў Мінску арандаваць па цяперашніх цэнах, і адначасова быць фінансава незалежным ад бацькоў...

(Заканчэнне на 3-й стар. «ЧЗ».)

Рэверс з сеціва

«ХОПІЦЬ ЗАВЫШАЦЬ ШКОЛЬНЫЯ АДЗНАКІ!»

У нумары «Чырвонкі» за 10 студзеня быў змешчаны артыкул «Чаму беларускія школьнікі «не сябруюць» з матэматыкай?» Што трэба зрабіць, каб павысіць значнасць матэматычных ведаў у беларускіх школьнікаў і не дапусціць далейшага разбурэння матэматычнай адукацыі ў Беларусі? — цікавіліся мы ў нашых чытачоў і прасілі выказацца па гэтай праблеме ўсіх, каму ёсць што сказаць. Пасля выхаду артыкула на сайце газеты, а таксама на інтэрнэт-партале tut.by разгарэлася сапраўдная дыскусія.

Фота: Мерыні Бегункова

@

Мара:
Лічу, што трэба вярнуць профільныя класы і спецыялізаваныя школы.

@

Vladimir:
Перш за ўсё трэба вярнуць у школу савецкія падручнікі па ўсім курсе матэматыкі і павялічыць колькасць гадзін па матэматыцы да 6 гадзін у тыдзень, пачынаючы з малодшых класаў.

@

patrio-12:
Усё вырашаецца проста: добрая праграма, адэкватныя падручнікі, кваліфікаваныя кадры. І не перашкаджаць выкладаць!

@

Уладзімір Барысавіч:

Я закончыў мехмат БДУ ў 1979 годзе. Каля дзесяці гадоў выкладаў матэматыку ў школе, а затым займаўся рэпетытарствам. Але нядаўна быў вымушаны ад рэпетытарства адмовіцца па той проста прычыне, што дзеці проста не ўспрымаюць матэматыку. Яны не гатовы думаць, вучыцца, і мне нават некалькі разоў давалося вяртаць грошы бацькам, таму што я нічым іх дзецям дапамагчы не мог. Прычын такога становішча, на мой погляд, некалькі. Гэта, безумоўна, і адмена вуснага экзамену па геаметрыі, і замена ўступных іспытаў цэнтралізаваным тэсціраваннем. Але галоўнае зло — гэта інтэрнэт. Інтэрнэт сёння ёсць у кожным доме, і «дзякуючы» яму мы ўсе церпім ад залішняй інфармацыі. Магчыма, для навукоўцаў, журналістаў інтэрнэт — гэта добра, але толькі не для дзяцей. Сапраўды, у інтэрнэце без праблем можна знайсці дату Грунвальдскай бітвы. Але ў матэматыцы трэба не механічна запамінаць, а лагічна мысліць. У геаметрыі трэба ведаць усё го 12 аксіём, з якіх потым лагічна выводзіцца ўся патрэбная для рашэння задач інфармацыя. Але школьнікі не ўмеюць лагічна разважаць. І не жадаюць. Калі раней я даваў вучню заданні і той мог рашаць яе і 10, і 30 хвілін, то сучасныя дзеці ўжо праз 30 секунд здаюцца — кажучы, што не могуць яе рашыць. Яны нават не хочуць напружвацца...

@

Лідзія Васільеўна:
Цалкам згодная з Уладзімірам Барысавічам. Хачу падзяліцца меркаваннем наконт выкладання фізікі. Лічу, што выкладанне фізікі з 6 класа — неэфэктыўнае, паколькі ў дзяцей яшчэ няма матэматычнай базы для гэтага і яны не гатовы фізіялагічна і псіхалагічна ўспрымаць матэрыял. Дадатковую гадзіну лепш дадаваць у 9 класе... Многія цяперашнія інтэрнэт-дзеці лянуюцца самастойна думаць, не ўмеюць канцэнтравальваць увагу, ды і хатнія заданні выконваюць несумленна, адсутнічае кантроль з боку бацькоў. У нашай краіне абавязковая — базавая адукацыя, але чамусьці ў 10 клас школа не мае права не ўзяць разгільдзяў. Краіне патрэбныя рабочыя рукі, у прафесійна-тэхнічных навучальных установах — недабор, а дзеці са слабымі ведамі два гады працуюць штаны ў школе...

@

astolia:
Учора выпадкова была сведкай размовы ў аўтобусе — дзве дамы лічылі 3 працэнты ад 20000. Налічылі 6000!!! Вось я і думаю: навошта нам гэтая матэматыка?

@

bars1006:
Сітуацыя жудасная па наступных прычынах. 1. Імкненне быць модным чалавекам заходняга стылю, а менавіта з нулявым круглядам і некаторымі ведамі толькі ў адной галіне. Жудасна, што такую філасофію мыслення прывіваюць дзецям бацькі, якія самі закончылі савецкую школу і рэальна разумеюць, наколькі шмат дала ім савецкая адукацыя. 2. Модныя пасады, кштальт «менеджар» і модныя прыгожыя назвы эканамічных спецыяльнасцяў. І ў выніку дзеткі яшчэ ў школе разважаюць: «Навошта мне лагарыфмы, трыганаметрыя, геаметрыя і г.д.? Я ж менеджарам буду...»

@

nikolapaganini:
Сапраўды, пасля школы першы курс навучання ў ВНУ для мяне стаў сапраўдным кашмарам. Я добра ведаў фізіку і матэматыку ў школе, атрымліваў па гэтых прадметах толькі

высокія адзнакі, някэпска здаў і ЦТ, патрапіўшы на бюджэт адной з прэстыжных спецыяльнасцяў БНТУ, якую абраў загадзя. Але... неадпаведнасць школьнай і ўніверсітэцкай праграм выявілася ўжо з першых заняткаў. І дагэтуль матаналіз сніцца мне ў начных жахах, з фізікай сітуацыя трохі лепшая, але бяда ў тым, што ў разліках там таксама не абыходзілася без «вышкі». На патоку было шмат такіх самых, як і я, «баранаў» — былых выдатнікаў... У чым праблема — відавочна, трэба рабіць у сярэдняй школе фізіка-матэматычныя класы, каб павысіць узровень будучых студэнтаў, але і праграма ўніверсітэтаў павінна быць больш даступнай. Толькі не трэба лямантаваць, што такім чынам мы страцім і без таго кволюю сістэму падрыхтоўкі спецыялістаў. Лепш за сваіх матэрыял у меншым аб'ёме, чым абрушваць на галовы студэнтаў праграму, якую яны апырыю засвоіць не могуць...

@

rn1804:
Матэматыка патрэбная любому чалавеку для таго, каб адэкватна, лагічна думаць, ацэньваць дзеянні і іх наступствы, пралічваць рызыкі і папярэджаць непажаданае, быць дакладным, сабраным. Калі я правяраю работу школьнікаў (будучых механікаў, кіроўцаў, інжынераў) са шматлікімі элементарнымі памылкамі, мне становіцца страшна за нашу будучыню. Ці вы ніколі не чулі, што такое чалавечы фактар у выпадку аварыі ці тэхнагеннай катастрофы?

@

yury day:
Пачнём з таго, што матэматыка бывае рознай. Тое, пра што многія пішуць, зусім не патрэбна для таго, каб людзі былі адэкватнымі, умелі мысліць і г.д. Я ведаю шмат «негуманітарнага», якія не ўмеюць ні граматычна выказаць свае думкі, ні весці канструктыўны дыялог. У іх разважаннях няма ні сістэмнасці, ні паслядоўнасці. Для развіцця крытычнага мыслення і аналітычных здольнасцяў неабходна ведаць толькі асновы матэматыкі. А вось пра логіку і рыторыку народ чамусьці забывае...

@

alena2-6:
Настаўнік працуе па распрацаваных і зацверджаных «зверху», але зусім не прадуманых праграмах! Практычна кожны ўрок — новая тэма. А дзе гадзіны на адпрацоўку практычных уменняў? Акрамя ўсяго гэтага, замест якаснай падрыхтоўкі ўрокаў настаўнік заняты немаведама чым, толькі не сваім прадметам. Перамены трэба распачынаць з перагляду ўсёй сістэмы адукацыі.

@

Aleksandr:
Паразважаем: у тыдзень — 4 гадзіны матэматыкі. Сапраўды, ні адзін школьны прадмет не вывучаецца столькі часу. Але гэта толькі па 2 гадзіны на алгебраічны і геаметрычны кампаненты матэматыкі. Падручнікі алгебры і геаметрыі змяшчаюць не менш старонак, чым тыя ж падручнікі па рускай ці беларускай мове. Давайце аб'яднаем разам беларускую мову з беларускай літаратурай, а рускую мову з рускай літаратурай. Перавага дакладна будзе на баку гуманітарнага. А яшчэ ў школе вялікі ўхіл робіцца ў бок псеўда-выхаваўчай, псеўдасацыяльнай і псеўдаіншай работы замест выхаваўчай разумнага вучня. Хоць у 2-3 разы завышаць школьныя адзнакі! Рэальная карціна паспяховасці вучня ў школе не лепшая, чым вынікі на ЦТ ці вынікі паспяховасці студэнтаў. Школе патрэбна рэформа. Рэформа з улікам рэальнага часу!

@

kota:
Правядзіце маркетынгавае даследаванне сістэмы адукацыі ў краіне, вывучыце «плюсы» і «мінусы» сістэм адукацыі ў іншых краінах (не толькі ў Расіі), правядзіце аналітычны аналіз атрыманай інфармацыі і ГАЛОЎНАЕ — не абмяркоўвайце яе толькі ў сваіх кабінетах і не прымайце рашэнні цішком. Вынесіце інфармацыю на ўсеагульнае абмеркаванне, не саромейцеся прасіць парады. Вазьміце лепшае з савецкай сістэмы навучання матэматыкі і фізікі. Я — гуманітарый, закончыла школу напрыканцы 1980-х гадоў, але і сёння памятаю ўсе «азы», асноўныя формулы і доказы...

Падрыхтавала Надзея НІКАЛАЕВА.

Нас колішніх — не бывае!

Ліцэй БДУ па праве лічыцца самай прэстыжнай навучальнай установай Беларусі. Паўтара года таму і мне пашчасціла атрымаць заповітны статус ліцэіста, таму зараз вы даведаецеся з «першых рук», як гэта — вучыцца ў навучальнай установе новага тыпу.

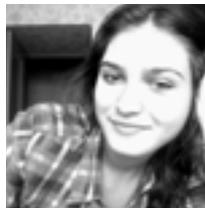
...Заняткі пачынаюцца ў 8:30. Гэта вельмі зручна для ўсіх, бо на вучобу ў цэнтр Мінска едуць хлопцы і дзяўчаты не толькі з розных канцоў сталіцы, але і з суседніх гарадоў. Мая аднакласніца, напрыклад, жыве ў Заслаўі. Ліцэй, вядома, дае магчымасць засяліцца ў інтэрнат, але не ўсе гэтай магчымасцю карыстаюцца.

Уваходзіш у Ліцэй — і цябе аглушае бадзёры крык дзяжурных: «Добрай раніцы!» Дарэчы, гэта не пераклад на беларускую — ліцэісты сапраўды любяць родную мову. Бязмерна радуе, што адзіны абавязак дзяжурнага класа — гэта вітаць усіх на ўваходзе. І ніякай сервіроўкі сталоў, як у школах!

Заняткі праходзяць парамі, а не ўрокамі, хаця паміж дзвюма часткамі пары (кожная доўжыцца 45 хвілін), ёсць перапынак. З іншага боку — калі ў школе звычайна па шэсць урокаў і ты вольныя недзе а другой гадзіне, то ў Ліцэі найчасцей у цябе чатыры пары, якія заканчваюцца толькі а чацвёртай гадзіне. Нягледзячы на працягласць заняткаў, вучню ўсё задавальняе.

АДЗІН ДЗЕНЬ З ЖЫЦЦЯ ЛІЦЭІСТА

Кацярына ЖОРВА, вучаніца 11 класа:

— Пары — гэта вельмі зручна. Настаўнікі за два школьныя ўрокі паспяваюць больш растлумачыць і паказаць. Наша ўвага не расейваецца на шмат прадметаў, урокаў кожны дзень трэба рабіць менш, а сумка з трыма чатырма падручнікамі замест шасці — мара большасці школьнікаў.

Пасля дзвюх пар доўгачаканы вялікі перапынак! Вучні, не жартую, літаральна бягуць у сталовую, каб заняць месца ў чарзе. Так, у Ліцэі працуе зусім іншая сістэма: замест таго, каб чакаць пэўнага перапынку для перакусу, можна ў любы час заглянуць у сталовую, каб выпіць чаю ці пад'есці. Але на вялікім перапынку больш магчымасцяў пад'есці ды не спазніцца на пару. Вось і атрымліваецца гульня ў «хто першы».

Кормяць у ліцэйскай сталовай вельмі смачна! Здаецца, ежа прыныцыпова не адрозніваецца ад меню астатніх школ, але чамусьці — смачней, і ўсё тут. Калі быць шчырай, ліцэісты не вельмі любяць людзей, якія заходзяць паесці ў час нашых перапынкаў, затое вельмі любяць «цётку Олю» — ветлівую жанчыну

за прылаўкам, якая ведае, напэўна, кожнага ліцэіста па імені!

Перапынак — гэта, вядома, не толькі сталоўка, але і іншыя прыемныя моманты. Ліцэісты — людзі творчыя, неардынарныя, а часам і проста дзівакія! Ідучы па калідорах Ліцэя, не здзіўляйся, калі сустрэнеце чалавека ў кардонавай скрынцы ці з абмазаным памадай тварам — можа, гэта ідучы здымкі якога-небудзь праекта па літаратуры, а можа, проста нехта забавуляецца. А яшчэ атмасфера адпачынку ствараецца музыкай — на перапынках у Ліцэі з дынамікаў гучыць самая розная музыка: ад малодых беларускіх гуртоў да модных амерыканскіх.

Пра вучэбны працэс у Ліцэі напісана шмат, але насамрэч усё не так сур'ёзна. Настаўнікі тут такія ж творчыя людзі, як і вучні: на парах можна пачуць інфармацыю не толькі са звычайных падручнікаў, але і з дадатковых крыніц, універсітэцкіх канспектў саміх настаўнікаў, прэзентацый старэйшых пакаленняў ліцэістаў ды жыццёвага вопыту педагогаў. Як вучаніца скажу, што больш за ўсё карысныя гісторыі з рэальнага жыцця: тады адчуваецца, што настаўнік падыходзіць да сваёй працы з душой.

Дарэчы, педагогі тут не толькі свае, ліцэйскія, але і з БДУ. Фізікам і матэматыкам, напрыклад, пашанцавала з

Леанідам Рыгоравічам Марковічам, які паралельна выкладае ў Белдзяржуніверсітэце на фізічным факультэце. А ў мяне, у філалагічным класе, выкладае Таццяна Уладзіміраўна Ігнатвіч, якая працуе на філфаку БДУ.

А зараз прыйшоў час развясці галоўны міф пра Ліцэй. Ці сапраўды тут складана вучыцца? Пра гэта я спытала ў саміх ліцэістаў.

Павел ПАЛАНЦЭВІЧ, вучань 11 класа:

— Мне ў Ліцэі вучыцца нашмат прасцей, чым у абедзвюх папярэдніх школах. Я маю на ўвазе не тое, што тут менш нагрукваюць: проста паміж настаўнікамі і вучнямі пануе такая атмасфера, калі ты, працуючы, адчуваеш сябе значна больш псіхалагічна расслабленым, чым у школе. Каб гэта зразумець, трэба вучыцца ў Ліцэі.

Караліна ПАЎЛОЎСКАЯ, вучаніца 10 класа:

— У Ліцэі вучыцца не складана, а нават лёгка. Хутчэй за ўсё, уплывае атмасфера:

асяроддзе тут выдатнае! І ты не пакутуеш ад неабходнасці ісці на заняткі. Жаданне сесці за парту штораніцы прыходзіць само, незалежна ад надвор'я і колькасці хатніх заданняў.

Ларыса РАБЦАВА, вучаніца 11 класа:

— Ці складана вучыцца ў ліцэі? Хутчэй, так, чым не. Магу сказаць, што ў школе я не правяла б некалькі бяспсонных начэй з Талстым. Мне не трэба было б затрымлівацца пасля пар і ісці на кансультацыю па інфарматыцы, каб зразумець, што ж не так у маёй праграме, ці прыходзіць у суботу і займацца фізікай дзеля выпраўлення адзнакі. Нягледзячы на ўсё гэта, не было ніводнага дня, калі я пашкадавала, што паступіла ў Ліцэй. Атмасфера гэтага месца, людзі, якія там працуюць і вучацца, проста перакрэсліваюць дробныя праблемы, якія ўзнікаюць падчас навучання.

...Калі вам давядзецца пазнаёміцца з выпускніком Ліцэя, ён, хутчэй за ўсё, скажа вам, што былых ліцэістаў не бывае. Нядзіўна! Бурлівае жыццё ў Ліцэі абавязкова пакідае свой адбітак на характарах яго выхаванцаў.

Ганна ПЯРОВА.

РАЗМЕРКАВАННЕ БЕЗ ШКАДАВАННЯ

ДАРОСЛАЕ ЖЫЦЦЁ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Вельмі люблю дзяцей. Працаваць даводзіцца ў старшай дашкольнай групе, дзе малым па пяць-шэсць гадоў. Малых — 25, і яны такія дружныя, усё разумеюць, у іх вачах прыемна чытаць падзяку... Так, назваць высокадаходнай сваю працу я не магу — стаж мінімальны, кваліфікацыя невысокая. Ды і работа з дакументамі аднімае даволі шмат часу. Але я бачу, што праца з дзецьмі — гэта маё. Бывае так, што заходжу ў групу, заклапочаная сваімі праблемамі. А тут падбягаюць малыя, усміхаюцца — і на душы становіцца цяплей, і нядобрае тут жа адыходзіць на другі план. І я не магу прамяняць гэтую працу на нешта іншае... Дзеліцца са мной прафесійнымі педагогічнымі сакрэтамі і маці, якая працуе настаўніцай у школе.

— Параўнайце, калі ласка, працу ў сталіцы і ў раённым цэнтры.

— У Мінску нашмат вышэйшая «цяжучка» кадры. А маленькія дзеці вельмі прывыкаюць да тых людзей, якія знаходзяцца побач з імі суткамі. І калі сёння яны бачаць аднаго чалавека, а праз месяц — зусім іншага, то гэта не ідзе ім на карысць — законы псіхалогіі ніхто не адмяняў. Ды і з бацькамі тут працаваць куды лягчэй.

— Як дапамагае дзяржава?

— Калі прыбылі на працу ў раён, то атрымалі пад'ёмныя — восемсот тысяч рублёў. Акрамя таго, штомесця налічваецца даплата ў памеры адной тарифнай стаўкі першага разраду. Сёння гэта 240 тысяч.

— А ці заўсёды ваша спецыялізацыя запатрабавана на месцы?

— Так адбылося са мной, — прыгадвае Наталля Шуцько. — Я маю дадатковую спецыялізацыю «Фізікультура».

Падпрацоўвала падчас вучобы, і на пятым курсе была магчымасць размеркавацца ў сталіцу, нават прапаноўвалі жыллё ў інтэрнаце. Але я таксама паступала па мэтавым накіраванні. Вярнулася ў Крупкі, а працы па дадатковым профілі, які мне падабаецца больш, не знайшлося. Таму я пайшла працаваць выхавальніцай разам з Марынай: прыстасоўвацца да новага калектыву разам са знаёмым табе чалавекам усё ж лягчэй.

У Крупкі з Брэста... праз Пінск

Аляксандр Калашнікаў і Юрый Пліско працуюць у

Марына Дзюсенава і «яе» дзеці.

сельскагаспадарчым адкрытым акцыянерным таварыстве «Журавы». Аляксандр з гумарам параўноўвае сябе з легендарным гамераўскім Адысеям:

— Сам я родам з Брэста, скончыў эканамічны факультэт Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта, што ў Пінску. А па размеркаванні трапіў на процілеглы бок краіны. Зараз працую галоўным эканамістам.

Калі зразумеў, што давядзецца правесці два гады далёка ад дому, то спачатку было некалькі страшнавата. Працоўнае месца даводзілася выбіраць з чатырох гаспадарак. Але Крупшчыну абраў таму, што сюды размяркоўваўся мой сябар. Такім чынам тут побач быў бы хоць адзін знаёмы чалавек (зараз, праўда, яго прызвалі на службу ў армію).

Аляксандр Калашнікаў.

Фотаздымкі Надзеі БУЖАН.

Яшчэ пры размеркаванні паабяцалі, што для маладых спецыялістаў на прадпрыемстве выдзелены асобны дом. Слова стрымалі. Нас там жыве зараз чацвёрта. Таму адвечнае жыллё вае пытанне адпала само сабой.

Са слоў знаёмых ведаю, што некаторыя з іх пасля працаўладкавання чулі фразу «Забудзь усё, чаму цябе вучылі ва ўніверсітэце». Са мной такога, на шчасце, не адбылося. На працы да мяне ставяцца ў першую чаргу як да спецыяліста, а ўжо ў другую — як да маладога. Падчас вучобы цікавіўся камп'ютарнай тэхнікай, і зараз гэта мне дапамагае ў працы.

— А як бавіце вольны час?

— Ёсць кінатэатр, трэнажорная зала, можна з'ездзіць у выхадныя на базу адпачынку «Калодніца», — пералічвае Юрый Пліско. — У аграгарадку Кляноўчы ёсць фізкультурна-аздраўленчы цэнтр, дзе можна паплаваць у басейне. Дарэчы, «пакачацца» там у трэнажорнай зале адну гадзіну каштуе ўсяго 8 тысяч — кошт, на мой погляд, вельмі дэмакратычны. Калі ў вольны час надвор'е спрыяе, то выбіраем ся і на прыроду. Крупшчына багатая на прыгожыя краявіды.

Сам Юрый родам з Крупскага раёна. Вучыўся ў Беларускам дзяржаўным аграгаспадарчым універсітэце, атрымаў спецыяльнасць інжынера. Па размеркаванні трапіў у родныя мясціны. Кажу, што вялікі горад — гэта адно. Але радзіма ёсць радзіма...

Валяр'ян ШКЛЕННИК.

Як працуецца маладым спецыялістам?

Вось і скончылася вучоба. Усе сесіі здадзены... І надыходзіць новая пара ў жыцці амаль кожнага чалавека. Як зараз працуецца ўчарашнім студэнтам і навучэнцам? Якія ў іх узнікаюць цяжкасці? Што сабой уяўляюць будні маладога спецыяліста?

Наталля ЯРАШ, цырульнік (працуе 6 месяцаў):

— Памятаю свой першы дзень... Каленкі трэсліся, у галаве каша. «Як мяне ўспрымуць, ці ўсё атрымаецца» — вось пра што я думала.

Прайшло паўгода. Аказалася, усё не так страшна. Выдатны калектыў, добра ў ім асвоілася. Вядома, першы час у мяне нешта не атрымлівалася (у большай ступені, з-за нерваў). Але на дапамогу мне заўсёды прыходзяць больш дасведчаныя работнікі. Зарплата — 3 мільёны, у дадатак фінансавая дапамога — 200 тысяч рублёў як маладому спецыялісту.

Яшчэ мне, як дзяўчыне, прыемна, што ёсць зніжка ў 50 працэнтаў на ўсе паслугі, якія аказваюцца ў нас у цырульні.

Марыя КРАСНОВА, настаўніца хіміі (працуе 5 месяцаў):

— Прыйшла ў школу ў гэтым навучальным годзе. Са мной заключылі кантракт. Пакуль мне далі 1,5 стаўкі, атрымліваю 2,5 мільёна рублёў. Буду мець больш, калі атрымаю другую катэгорыю, пакуль жа я без катэгорыі. Хоць зарплата і невялікая, але раз у паўгода можна атрымаць пуцёўку ад прафсаюза ў гразелічэбніцу, у санаторый. Ды і «адгулы» можна даволі часта браць: «адгул» даюць, калі выходзіш у святочны дзень, два «адгулы» — за працу падчас усенавуча.

Вольга КАЛАТУШКІНА, прадавец (працуе 1,5 года):

— Уладкавалася на працу ў невялікую краму. Калектыў па ўзросце розны: ад 17-18 да 76 гадоў, а летам і падлеткі падпрацоўваюць. Атмасфера ў нас на працы выдатная. Пасябрала нават з 65-гадовай жанчынай-прадаўцом, а мне — 18. Вось яна і дапамагае: і па працы, і нават парадамі у асабістым жыцці.

Са мной заключылі кантракт. Атрымліваю 3 мільёны рублёў, з павелічэннем стажу працы будзе расці і зарплата. Плюс прэмія — 300 тысяч. Для мяне такая зарплата проста ў радасць. Можа, таму што параўноўваць няма з чым? Пры вялікім жаданні можна атрымліваць і больш. Напрыклад, я зараз працую ў каўбасным аддзеле, а калі буду ў рыбным, зарплата павялічыцца да 5,5 мільёна рублёў. І прэмія будзе большай.

Ілья КАЛЕНЦАЎ, урач-афтальмолаг, малады спецыяліст (працуе 8 месяцаў):

— З самага першага дня сутыкнуўся з такой праблемай... З непрывычкі вельмі цяжка было прымаць вялікую колькасць пацыентаў. Але праз месяц прывык. Ды і калектыў дапамог. У нас у асноўным працуюць жанчыны. Не ведаю, як я ім, але мне яны кожны дзень настрой і баявы дух уздымаюць. Што тычыцца грошай, тут справы ідуць не вельмі. Зарплата — 2,5 мільёна рублёў. Як адпрацую два гады, хачу ўладкавацца ў якую-небудзь прыватную клініку. Зарплата там вышэй — дзесці ў сярэднім 4-5 мільёнаў.

Алена БІРУКОВА.

Прэч руціну

У мінулы раз («ЧЗ» ад 10 студзеня) я пісала пра тое, як праходзіць набор у каманды «Што? Дзе? Калі?», якім чынам трэніруюцца гульцы і што ўвогуле даюць інтэлектуальныя гульні для развіцця асобы. Тады мой суразмоўца Павел Свардлоў так заінтрыгаваў мяне, што як толькі я даведалася пра пачатак зімовага здымачнага сезона тэлегульні «Брэйн-рынг», тут жа накіравалася ў павільён «Беларусьфільма», каб усё ўбачыць на свае вочы.

Каб выглядала весела

У здымачным павільёне — мноства плакатаў з назвамі каманд, падтанцоўка, а таксама аператары і арганізатары, якія бясконца бегаюць туды-сюды, каб, нарэшце, падрыхтаваць усё для добрай «карцінкі» на тэлеэкране. Гледачы, асабліва члены каманд, сочаць за ходам гульні з цікавасцю. Відаць, не столькі з-за спартыўнага інтарэсу, колькі дзеля таго, каб яшчэ раз патэрніраваць уласную кемлівасць. Бо хутка і самім давядзецца сесці за гульнівы стол.

Пасля запісу першай перадачы (а ўсяго за дзень іх могуць зняць 5-7) жанчына-супрацоўнік (відаць, рэжысёр ці памочнік рэжысёра) пяць хвілін прысвячае «лікбезу» сярод балельшчыкаў і прысутных у студыі каманд:

— Прыбярыце, калі ласка, сумачкі! Не трэба, каб яны траплялі ў кадр. Схавайце іх пад ногі. І яшчэ, калі будзеце і далей сядзець з такімі тварамі, вясёлай перадачы ў нас не атрымаецца дакладна!

Як каманду назавяце...

Кожная з каманд апрагнута ў сваёй фірменнае адзенне, яе балельшчыкі — таксама. Што за каманды? Прадстаўнікі калектываў розных прадпрыемстваў — як дзяржаўных, так і прыватных. Дарэчы, сфарміраваць уласную каманду і падаць заяўку можа любая арганізацыя краіны.

Як правіла, каманды ў большасці сваёй называюцца гэтак жа, як і арганізацыя, установа ці прадпрыемства. А перад запісам перадачы балельшчыкі павінны пракрычаць назву кожнай з каманд. Добра, калі назва каманды складаецца з аднаго слова: «Модум» ці там «Віцебск». А калі «Беларускі народны страхавы пенсійны фонд»? У выніку балельшчыкі дружна крычалі «Пенсійны фонд». Але ўсё роўна атрымалася ў іх не з першага разу.

«Не прайграйце кнопку!»

Адразу кідаецца ў вочы, што кожны калектыў за зняццём ці чырвоным гульнівым сталом — гэта каманда. Капітан каманды ўмее выслушаць за колькі секунд сваіх гульцоў, хутка

націснуць на кнопку (каб апырадыць іншую каманду) і выбраць чалавека, які будзе даваць адказ. І пажадана быць упэўненым у тым, што адказ і сапраўды правільны. Бо інакш сапернікі выйграюць на разважанні над гэтым пытаннем дадатковых 20 секунд.

Адзін калектыў прыбягаў падчас гульні да псіхалагічнага прыёму: у кароткіх перарывах паміж пытаннямі ўсе члены каманды браліся за рукі і проста крычалі, каб зняць напружанне і, відаць, адчуць сваё «адзінства».

Часам, калі пытанні нескладаныя, галоўнае — хутка адрэагаваць. Якая каманда хутчэй націсне на кнопку — тая атрымлівае права першай даць правільны адказ. Час ад часу вядучы паўтарае камандзе, якая прайграе па ачках: «Рэагуйце хутчэй! Вы прайграеце кнопку!». Гэта азначае, што пытанне лёгкае, каманда ведае адказ, але з-за няўпэўненасці або залішняй маруднасці балы атрымліваюць сапернікі.

Твар гульцы не выдасць

Як правіла, за адну перадачу гуляюць дзесці чатыры каманды, плюс фінальныя

гульні. Можа здасца, што іншым камандам, якія ў гэты момант не гуляюць, не вельмі цікава. Гэта не так. У перапынках паміж пытаннямі з аднаго ці другога кутка здымачнай пляцоўкі можна пачуць выкрыкі астатніх калектываў, якія з азартам сочаць за ходам гульні. Відаць, што большасць гульцоў не ўпершыню прыйшлі на такога кшталту спаборніцтва. У фінале перадачы ці не палова глядацкай залы падыходзіць, каб павіншаваць пераможцаў.

Гульні ёсць гульні. Магчыма, члены каманд, якія прайгралі, і адчуваюць роспач, але па іх тварам нічога не відаць. Ці гэта такая вытрымка ў гульцоў, ці доказ таго, што галоўнае — удзел, а не перамога.

...Сапраўды, праца займае значную частку ў жыцці большасці з нас. І часта многія наракаюць на яе аднастайнасць і руцінасць. Але ўсё можна выправіць, напрыклад, паўдзельнічаць усім калектывам у такой гульні, як «Брэйн-рынг»: і цікава, і азарт прысутнічае, і ёсць магчымасць убачыць сваіх калег у іншай ролі. І ўвогуле — убачыць...

Надзея ЮШКЕВІЧ.

НЕ СУМУЙЦЕ, А ГУЛЯЙЦЕ — РОЗУМ СВОЙ УЗБАГАЧАЙЦЕ

ПРЫГАЖОСЦЬ — ГЭТА ШЛЯХ ДАБРА...

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Наведваць дзяцей, асабліва тых, што хварэюць, нялёгка. Але для іх часцей больш важнае значэнне мае проста ваша прысутнасць. Святлана ведае па ўласным вопыце, што чакае чалавека, які хоча рабіць дабро для іншых. Яе калега па цэху Васіліса Рымжа, так бы мовіць, толькі выходзіць на гэты шлях.

— Вельмі шкада дзетак, якія знаходзяцца ў дзіцячых дамах. Але адным шкадаваннем ім не дапаможаш. Трэба нешта рабіць, — кажа Васіліса. — У мяне самой яшчэ малое

дзіця, але я раскажваю яму пра тое, што не ва ўсіх дзяцей ёсць бацькі, што ёсць дзеці, якія цяжка хварэюць. Мне вельмі важна выхаваць у ім жаданне дапамагаць іншым.

Не сакрэт, што калі размова заходзіць пра дабрачыннасць, многія ўспрымаюць яе як сродак для самарэкламы. Гэта пэўны стэрэатып, з якім няпроста змагацца. Галоўнае, ёсць тыя, хто мае жаданне займацца добрымі справамі. Важна падтрымаць у іх гэтае жаданне — каб дзіцячых усмешак стала больш.

Алена ДРАПКО.

Фота з архіва Віталія ЖЫЛІНСКАГА.

Заўсёды на хвалі

«САМАЕ РАДЫЁ» — СТУДЭНЦКАЕ РАДЫЁ!

«У эфіры — «Самае Радые». Сардэчна запрашаем на хвалю тых, хто прызвычаіўся браць ад жыцця толькі ўсё самае». Такія пазыўныя ў Беларускам дзяржаўным эканамічным універсітэце гучаць кожны дзень на працягу вучэбнага тыдня.

У кожным выпуску навін паведамляецца пра нешта цікавае, бо карэспандэнцкая сетка з 11 факультэтаў дае магчымасць добрага нападнення эфіру.

Кадры вырашаюць многае

Студэнты БДЭУ ўжо прызвычаліся слухаць універсітэцкія навіны разам з добрай музыкай падчас вялікага перапынку. Аднак гісторыя «Самага Радые» — праекта пераходнай арганізацыі БРСМ і студэнцкага клуба эканамічнага ўніверсітэта — пачалася не сёння, не ў мінулым і нават не ў пазамінулым годзе. Паводле слоў Яўгена Люцко, сакратара «первічкі» БРСМ універсітэта, праект студэнцкага радыё быў зацверджаны ў канцы 2003 года. Праз нейкі час выйшла ў эфір першая падборка ўніверсітэцкіх навін. Увогуле ж, да 2006 года выпускі ўмяшчаліся ў 15 хвілін, дзе прыкладна 4 хвіліны займалі навіны, а астатні час — музычнае нападненне. Выпуск абнаўляўся толькі адзін раз на тыдзень.

У 2005 годзе да праекта падключыўся Віталь Жарыкаў, тады яшчэ студэнт БДЭУ. Напачатку ён выступаў у якасці другога вядучага, а цяпер — узначальвае «Самае Радые». Сваю энергію хлопец скіраваў на папулярнасць радыё і на павышэнне якасці зместу перадачы. Вырасьлі пачаць з «кадраў»: больш карэспандэнтаў — больш ідэй; больш ідэй — больш рубрык; больш рубрык — вышэй якасць сродку масавай інфармацыі. Віталь запрашаў паспрабаваць сябе ў якасці журналістаў першакурснікаў, якім цікава ўсё новае, а таксама сваіх знаёмых. У выніку выпуск павялічыўся па працягласці ў пяць разоў — да 30 хвілін, і кантэнт стаў абнаўляцца кожны дзень.

Ідэй з'явілася столькі, што ў паўгадзіны яны ўжо ніяк не змяшчаліся. Таму яшчэ ў пазамінулым годзе вырашылі вынесці некаторыя з іх па-за межы эфіру. Што гэта за ідэі? Самыя розныя: апытанні па паляпшэнні якасці праекта, розыгрышы, танцавальныя флэшмобы і многае іншае.

Усё «самае» — пра саміх сябе

Пакуль ішла наша размова з Яўгенам і Віталем, патэлефанавалі з бібліятэкі з просьбай

За гукарэжысёрскім пультам — Дзмітрый Чарналеўскі.

Студыя радыё ніколі не пустуе: вядучы Віталь Жарыкаў з госцем эфіру Яўгенам Люцко.

тэрмінова змясціць у выпуску паведамленне пра нейкае мерапрыемства. Аднак падчас экзаменацыйнай сесіі радыё не працуе, бо да 12 гадзін рэдка заканчваюцца ўсе экзамены, а паколькі трансляцыя вядзецца праз сістэму супрацьпажарнай бяспекі, то яе добра чуваць усюды. І як здаваць тады экзамен? Таму работнікам бібліятэкі на гэты раз прыйдзецца абысціся папяровымі ці электроннымі аб'явамі.

Здараюцца таксама казусныя сітуацыі, звязаныя з тым, што многія студэнты і выкладчыкі не вельмі добра разбіраюцца ў тэхнічных нюансах стварэння радыёперадачы і лічаць, што радыё вяртае ў прамым эфіры. Таму часта тэлефануюць за некалькі хвілін да выхаду перадачы, каб паведаміць нейкую вельмі «свежую» навіну. Насамрэч усё і прасцей! складаней адначасова. Кожны панядзелак (акрамя сесіі і канікул) вядзецца запіс усіх пяці перадач, якія выйдуць на працягу тыдня. Затым іх манціруюць і дадаюць музыку.

Пра музыку трэба сказаць асобна. Як правіла, для моладзі яна адыгрывае асаблівую ролю. Таму можна з усёй адказнасцю сцвярджаць, што добрая музыка на радыё — гарант яго папулярнасці. На «Самым Радые» кампазіцыі прадуманыя. Іх падбіраюць са спісаў самых папулярных хітоў тэлеканала MTV, радыё «Еўропа Плюс», з хітоў, пра якія піша журнал «Білборд»... Зноў жа, часам бываюць тэматычныя выпускі, прымеркаваныя, напрыклад, да

юбілею нейкай групы ці свята. Тады і музыка ў плей-лісце перадачы адпаведная.

Што да зместавага нападнення, то зараз інфармацыя падаецца прыкладна ў 10 рубрыках. Акрамя свежых студэнцкіх навін, карэспандэнты падбіраюць цікавую інфармацыю пра моду, розныя смешныя выпадкі, музычныя навіны, навіны пра кіно, вечарынікі... Хлопцы падзяліліся з журналістамі «Чырвонкі» і сваімі планами наконт умяшчэння ў «Самым Радые» рубрыкі, якую будуць весці вядомыя людзі.

Вяшчай, пакуль малады!

Каб радыё добра працавала, патрэбны зацікаўленыя людзі. Такіх Віталь Жарыкаў шукае сярод студэнтаў і студэнтак з першага па трэці курсы, бо ў гэты час маладыя людзі яшчэ не заўсёды вызначыліся з тым, чым жа канкрэтна яны хочуць займацца ў жыцці. Таму часта радыё на нейкі час становіцца для іх сапраўдным студэнцкім хобі. Як правіла, сетка карэспандэнтаў пастаянна абнаўляецца: хтосьці прыходзіць, а хтосьці сыходзіць.

Адказваючы на маё пытанне, ці атрымліваюць нейкія «пернікі» тыя, хто шукае навіны і вядзе перадачу, Віталь Жарыкаў падкрэсліў, што «Самае Радые» — гэта некамерцыйны праект, а значыць, зарплату карэспандэнта не атрымліваюць. Аднак ёсць спецыяльная сістэма заахвочвання: кожны з «радыёшчыкаў» на працягу свайго ўдзелу ў праекце атрымлівае пэўныя балы. Іх налічвае група з трох чалавек (рэдактара, адміністратара і кіраўніка ініцыятыўнай групы). Той чалавек, які набірае максімальную колькасць балаў, атрымлівае 500 тысяч рублёў. Зразумела,

што хлопцы і дзяўчаты прыходзяць не дзеля грошай — ім цікавы сам працэс стварэння перадачы.

Адрасаты, мы ідзём да вас!

Многае ўжо зроблена. Так, летась выбіралі слоган, эмблему і назву. Прапаноў было шмат, але ні адна з іх не была ідэальнай. У выніку перамагла дзяўчына, якая прапанавала слоган «Бяры ад жыцця ўсё самае».

Але спыняцца нельга, таму хлопцы працуюць над тым, каб праект не вычарпаў сябе. Штогод на факультэце маркетынгу БДЭУ праходзіць конкурс на лепшы студэнцкі праект. Віталь прапанаваў студэнтам распрацаваць ідэю раскруткі «Самага Радые». Пераможца, акрамя грашовага бонуса, атрымае магчымасць рэалізацыі сваёй ідэі.

Яўген раскажа пра сваю ідэю будучыні «Самага Радые» ў рамках праекта Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі «100 ідэй для Беларусі». «Справа ў тым, што пакуль ў Беларусі няма студэнцкага радыё. А радыё — гэта аптымальны варыянт медыя для студэнтаў, «залатая сярэдзіна», калі хочаце, бо газеты маладыя чытаць не хочуць, тэлевізар далёка не заўсёды ёсць у пакоі ў інтэрнаце або на здымнай кватэры. А вось радыё можа дазволіць сабе кожны, тым больш калі гэта будзе інтэрнэт-радыё». Аднак тут неабходная значная падтрымка на ўзроўні ўніверсітэта і, натуральна, людзі, якім будзе цікава гэтым займацца. Зноў жа, калі радыё «пераселіцца» ў сусветнае павуцінне, то стане яшчэ больш дэмакратычным і даступным. Бо які ж студэнт без інтэрнэту?

Радыё — гэта аптымальны варыянт медыя для студэнтаў, «залатая сярэдзіна», калі хочаце, бо газеты маладыя чытаць не хочуць, тэлевізар далёка не заўсёды ёсць у пакоі ў інтэрнаце або на здымнай кватэры. А вось радыё можа дазволіць сабе кожны, тым больш калі гэта будзе інтэрнэт-радыё»

Пакуль жа перадачы «Самага Радые» раскажваюць пра будні і свята толькі эканамічнага ўніверсітэта і паспяхова спраўляюцца з гэтай задачай. Дарэчы, з праблемай інфармавання сутыкалася, напэўна, кіраўніцтва кожнай ВНУ. Заўсёды знойдуцца студэнты (а часта іх аказваецца ці не палова), якім не хочацца ісці да факультэцкай дошкі аб'яў. А так аб'явы самі знаходзяць сваіх адрасатаў! Ды і ўдзел у падрыхтоўцы перадач дапамог многім студэнтам-эканамістам раскрыцца. Некаторыя нават вырашылі працягнуць сваю адукацыю на факультэце перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі Інстытута журналістыкі БДУ, іншыя ўжо працуюць на радыё і тэлебачанні. У любым выпадку лепшы праект — гэта рэалізаваны праект. Бо тады можна і далей яго развіваць. Вось і «Самае Радые», магчыма, зможа хутка стаць першым нацыянальным студэнцкім радыё ў Беларусі.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

СЕСІЯ, БЫВАЙ! ВІВАТ, КАНІКУЛЫ!

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «43».)

У адным са сваіх жартоўных фельетонаў Антон Чэхаў пісаў пра Таццянін дзень: «У гэтым годзе выпілі ўсё, акрамя Масква-ракі, і тое толькі дзякуючы таму, што замерзла... Піяніна і раялі трашчалі, аркестры не змаўкалі, наярвалі Gaudeamus, горлы надрываліся і хрыпелі... Было так весела, што адзін студэнт ад лішку пачуццяў выкупаўся ў рэзервуары, дзе плаваюць сцерлядзі». Уладзімір Гіляроўскі прыгадваў, як «студэнты гуртам да позняй ночы хадзілі па Маскве з песнямі, ездзілі, абняўшыся ўтраіх, чацвярых, на адным вазніцы і гарланілі, рыфмуючы «сп'яна» і «Таццяна». Пад раніцу швейцары «Стрэльны» і «Яра» падпісвалі мелям на спінах моладзі адрасы, і іх развозілі па дамах «уцалелыя» таварышы».

Дарэчы, паліцыя мела ў гэты дзень указанні не затрымліваць і не арыштоўваць студэнтаў, якія «хістаюцца». Квартальныя не чапалі нават зусім нецвярозых студэнтаў. А калі і набліжаліся да іх, то казыралі і цікавіліся: «Ці не патрабуецца спадару студэнту дапамога?» Увогуле ўсе дзеянні паліцыі ў гэты дзень былі скіраваны пераважна на прафілактыку, каб згладзіць вастрыню непазбежных канфліктаў. «Не заўважаліся» нават крамольныя прамовы, якія больш нідзе нельга было паўтараць, як мінімум яшчэ адзін год. У гэты дзень адмяняліся ўсе адрозненні — узроставыя і саслоўныя, адмяняліся ўсе чыны і званні, не было заможных і бедных. Масцітыя навукоўцы і важныя чыноўнікі, прысяжныя павераныя і модныя журналісты адчувалі сябе ў гэты дзень «старымі студэнтамі». Свята аб'ядноўвала прафесараў і студэнтаў, цяперашніх і былых.

Студэнты з багатых сем'яў, прыстойна адзначыўшы свята са сваімі роднымі, пераапрачаліся ў штосьці прасцейшае і далучаліся да таварышаў. Іх ужо чакалі гаспадары шынокі, піўных і рэстаранаў. Апошнія не зачынялі дзверы сваіх устаноў, але загадзя рыхталіся да студэнцкага свята. Самым знакамітым і гасцінным быў рэстаран «Эрмітаж», дзе для такога выпадку раскошная мэбля прадбачліва замянялася простымі сталамі з лавамі, дарагія люстэркі прыбіраліся, а падлога пакрывалася тоўстым слоём пілавіння. Так і госці адчувалі сябе больш свабодна, і гаспадарам было спакойней. Для студэнтаў у гэты дзень падаваліся толькі халодныя закускі, гарэлка, таннае віно і піва. Свята і сапраўды было разгальным. Леў Талстой параўноўваў штогадовае вяшчэнне «самых адукаваных людзей» з любым прастольным вясковым святам, дзе рэлігійная падзея з'яўляецца толькі падставай, каб пусціцца ў загул.

Для сучасных студэнтаў Таццянін дзень азначае заканчэнне экзаменацыйнай сесіі і доўгачаканыя канікулы. А гэта значыць, што можна і павесяліцца ад душы, і адпачыць, і прыгадаць студэнцкія байкі.

«МОЎНАЯ» ПАМЫЛКА

Гісторыя адбылася з маім знаёмым (назавём яго Сяргей), калі той вучыўся на першым курсе. Каб не прасіць грошы ў бацькоў, даводзілася падпрацоўваць па начах. Так непрыкметна падышоў і заліковы тыдзень. Каб атрымаць залік па экалогіі, дастаткова было прынесці рэферат. Але ж вядома, што большасць студэнтаў цягне да апошняга. Не стаў выключэннем і ён. Успомніў пра той рэферат за... гадзіну да тэрміну здачы, пасля чарговай начной змены. Пабег у інтэрнэт-кавярню, хуценька знайшоў рэферат у інтэрнэце, раздрукаваў, прыклаў тытульны ліст са сваім прозвішчам і здаў.

На наступным тыдні выкладчык выстаўляў залікі. Дайшла чарга да Сяргея. Выкладчык загадкава ўсміхнуўся і сказаў: «Шцірліц, а вас я папрашу застацца». Сяргей думае: дзе пракалоўся? Не можа быць, каб усе, хто атрымаў залік, пісалі рэферат цалкам самастойна, тым больш па няпрофільным прадмеце.

Выкладчык дастае рэферат і гаворыць: — Былі выпадкі, калі мне здавалі аднолькавыя да апошняй коскі працы: разумею, усе карыстаюцца аднолькавымі крыніцамі. Было і такое, калі рэферат здаваў хлопец, а ў тэксце было «я зрабіла выснову»... Таксама магу зразумець.

І тут выкладчык нешта пытаецца ў Сяргея па-ўкраінску. Пытанне ён зразумеў, а вось адказваць давялося па-беларуску.

— А рэферат вы самі пісалі?
— Ну вядома ж!
— Дык як жа вы пісалі рэферат па-ўкраінску, а не можаце адказаць на гэтай жа мове, што вы елі на сняданак?

Пасля ўжо дома зайшоў на той сайт, дзе ўзяў рэферат. Там, як высветлілася, можна было спампаваць працы па адной і той жа тэме як на рускай мове, так і на ўкраінскай. Памыліўся ў спешцы...

Валяр'ян ШКЛЕННІК.

ПАДРУЧНІК — ЛЕТШАЯ ШПАРГАЛКА

Падчас майго навучання на філалагічным факультэце БДУ літаральна ў дзень здачы апошняга экзамену зімовай сесіі мы даведаліся, што на наступны дзень нас чакае яшчэ адзін незапланаваны залік — па той дысцыпліне, што толькі пачалі ў нас выкладаць. Паколькі за ноч падрыхтавацца да заліку ніхто проста фізічна не мог, як і напісаць шпаргалкі, то некаторыя вырашылі «не разменьвацца на дробязі» і прыхапілі з сабой на экзамен... падручнік. Але экзаменацыйная аўдыторыя аказалася зусім маленькая — літаральна чатыры доўгія сталы. Натуральна, што ўсе імкнуліся трапіць ў сярэдзіну — каб не быць ужо зусім навідавоку ў выкладчыка. І вось заходзіць у аўдыторыю наша аднакурсніца, якая таксама не хоча аказацца крайняй за сталом. Другая аднакурсніца вельмі выразна на яе глядзіць, быццам спрабуе сваім позіркам ёй штосьці сказаць. Але тая, што зайшла, ад намечанага «маршруту» таксама адмаўляцца не збіраецца. І тут у поўнай цішы раздаецца голас выкладчыка: «Даражэнькая, калі ласка, не магли б вы сесці за іншы стол? Дзяўчыне з падручнікам на каленках будзе нязручна ўставаць, каб вас прапусціць». Далей быў выбух смеху. Праўда, віноўніца чамусьці не смяялася. Да слова, залік мы ўсё ж такі атрымалі...

Надзея НІКАЛАЕВА.

ПРАГА ДА ВЕДАЎ

Як вядома, у медыцынскім універсітэце вельмі строга з наведваннем. Выкладчык на першым занятку па агульнай хірургіі папярэдзіў: «Калі спазняецеся на 5 хвілін, можаце ісці не на заняткі, а адразу ў дэканат па адпрацоўку» (а яна платная). І вось другі занятак...

Папярэдняя лекцыя скончылася пазней, чым звычайна, і ў студэнтаў заставалася літаральна 10 хвілін, каб дабрацца з універсітэта ў бальніцу на пару па хірургіі... Зразумела,

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

што на грамадскім транспарце не паспееш, лепш адразу ў дэканат. Таму, не доўга думаючы, яны выклікаюць таксі (3 машыны) і за 6 хвілін «далятаюць» да месца. Забягаючы ў аўдыторыю задаволеныя. Прыходзіць выкладчык і цікавіцца, чаму яны такія задыханыя. Расказалі ўсё, як было, на што ён толькі пасмяяўся: «Ну, вы зусім жартаў не разумееце»... Вось так медыкі імкунца да ведаў!

Надзея ДРЫЛА.

САМ ЖА ПРАСІЎ...

У савецкія часы фізкультура была, здаецца, ледзьве не адным з асноўных прадметаў, бо за «здоровым духам» вельмі пільна сачылі. Хочаш не хочаш, але даводзілася паказваць сваю сілу, спрытнасць і хуткасць. І калі хлопцаў асабліва прымушаць не трэба было (ім самім хацелася паказаць сябе), то з дзяўчатамі было складаней.

Адна студэнтка ніяк не хацела кідаць гранату. Увесь курс ужо кінуў — а яна не хоча і ўсё тут. Кажы (не, нават ужо крычыць): «Не ўмею я! Не буду кідаць!». Ледзьве да слёз не давялі дзяўчыну. Але выкладчык таксама быў з характарам. Яму гэтыя дзявочыя «нюні» — як лугай па вадзе. Калі ўжо павінны ўсе здаць, то ўсе будуць здаваць гэты нарматыў.

— Кідай! — не адступае выкладчык.

— Я не ўмею!

— А я кажу: кідай!

Мяркую, выкладчык і сам пасля пашкадаваў аб такой сваёй непахіснасці, бо дзяўчына ўсё ж кінула гранату. Толькі неверагодная спрытнасць выратавала яму жыццё: граната паляцела ў галаву. Але залік ён паставіў. Відаць, ад граху падалей...

«ЗАМЕЖНІКІ» Ў АЎДЫТОРЫІ

Непаразумеўні з імёнамі і прозвішчамі, напэўна, будуць прысутнічаць у студэнцкім жыцці заўсёды. Але звычайна гэта проста няправільна вымаўленыя новым выкладчыкам літары ці іх спалучэнні. А бываюць рэдкія выпадкі, калі тваё імя можа зрабіць цябе замежнікам.

Трэці курс. Студэнты, вядома, добра ўжо адзін аднаго ведаюць. Новы прадмет — новы выкладчык. Першая лекцыя. Натуральна, выкладчык праглядае спіс сваіх студэнтаў — знаёміцца. Праз пару хвілін з выразам непаразумеўня і недаверлівасці на твары ён адрывае ад паперак галаву:

— А ў вас замежнікі ёсць на курсе?

Студэнты пачынаюць пераглядацца і, паціскаючы плячымі, адмоўна круцяць галоўкамі.

— А тады хто такая Чэбіна? — зноў пытае выкладчык.

Прыгажуня Іна Чэб устае і кажа, што гэта яна. Па аўдыторыі пралятае рогат. Справа ў тым, што ва ўсіх імя і прозвішча не змяшчаліся ў адзін радок і пісаліся ў два — асобна. А ў Іны і імя, і прозвішча былі кароткімі, таму напісалі іх на адным радку. Так яе да канца вучобы і называлі — Чэбінай.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

ЗАДАВОЛІЛІ ЦІКАЎНАСЦЬ...

Сказаць, што я не аматар начных клубаў — нічога не сказаць. За гады студэнцкага жыцця была там пару-тройку разоў. З цікаўнасці, за кампаніяй і, як кажуць, з нагоды. А нагода была якраз тады, калі я жыла ў інтэрнаце.

...У той майскі вечар, калі я святкавала свой дзень народзінаў, прыйшлі павіншаваць сяброўкі. Крыху пасядзелі, паелі торт, папілі гарбаты... Прышоў час разыходзіцца: свята святкам, але ж заўтра на пары!

І тут адна з сябровак прапанавала: «А давайце сходзім у клуб ды патанцуем!» Пасмяяліся, сталі адмаўляцца, прыдумляць

прычыны, па якіх проста немагчыма сёння туды ісці. А ўсяго праз некалькі хвілін пачалі падмалёўваць вочкі, наносіць на шчокі румяны, папраўляць прычоскі... Вырашылі: патанцуем гадзінку-другую ды вернемся. Але ж хто нас пусціць у інтэрнат у дзве-тры гадзіны ночы?.. «Уключыўшы» сваё абаяннае, адрэзаўшы добры кавалак торта і прыхапіўшы падораную мне шакаладку, пайшла ўніз. Доўгія перамовы з вахцёкамі скончыліся тым, што я вярнулася ў свой какой, каб узяць пашпарт. Дата ў дакуменце і чарговая шакаладка крыху змякчылі жанчын, і тыя пагадзіліся адчыніць ночку дзверы інтэрната.

Нарэшце, таксі — і мы на дыскатэцы. Пакуль пачаў падыходзіць народ, мы ўжо натацаваліся і нават стаміліся. І дзвюх гадзін не прайшло, як вырашылі ехаць назад у інтэрнат. Усё тое ж таксі — і мы стукаем у знаёмыя дзверы. 5 хвілін, 10, 15... і становіцца ўжо не да смеху. Няўжо жанчыны на вахце забыліся пра нашу дамову?

Нарэшце, адна з іх, паўсонная, з незадаволеным выглядам адчыніла дзверы.

— Больш не пушчу! — кажа яна. — Паспаць не дасце!

І шакаладкі не дапамаглі... Ці, можа, каб не ласунак, і сапраўды б не пусціла?

Вераніка КАНЮТА.

ОЙ, ЛЯЦЕЛІ ГУСІ... У ВОКНАХ

Гэта здарылася ў адным мінскім студэнцкім інтэрнаце, дзе жылі хлопцы. Жылі сабе, вучыліся на інжынераў-механікаў, з нецярплівацю чакалі стыпендыі і дзяліліся ўсім смачным, што выпадала атрымаць ад бацькоў у пасылках ці перадачах.

...Тады была зіма, і студэнту Сашу мама прыслала ў пасылцы... гуску. Выпатрашаная і абшчыпаная тушка была замарожаная, акуратна загорнутая ў пергаментную паперу і цэлафан. Яна была настолькі ўдала ўпакаваная ў фанерную скрынку, што на гэта хацелася глядзець не адрываючыся, цешачы сябе абяцаннямі выдатнага абеду. Суседзі па пакоі тут жа абступілі скрынку.

— А дзе ж яе пакуль трымаць? — пачухаў галаву гаспадар смакатаў Саша.

Справа ў тым, што адзіны на ўвесь паверх халадзільнік быў месцам не надта надзейным. Прападалі адтуль і патэльны катлет, і шматы сала. Што ж перашкодзіць знікнуць гусі?

Вырашылі, што будуць карыстацца геніяльным «савецкім винаходніцтвам» — авоськай, якую трэба падвесіць за акно. Так і мяса пад наглядом, і не сапсуецца нічога...

...Нарэшце, вырашылі звярнуць суп. Але ж тут «засада»: бульба скончылася! Самы правільны інтэрнатаўскі варыянт — пайсці «патрэсіць» суседскія запасы. Найлепшыя закладчыныя сябры жылі паверхам вышэй. У іх бульба акурат будзе.

...Калматы і заспаны сусед у адказ на просьбу незадаволена падняўся з ложка і паплёўся да бульбяной схованкі, якая была ў калідоры.

Праходзячы міма акна, ён раптам зарагатаў: гусь у авосьцы, падчэпленая на нейкі чуд «інжынернай думкі», падымалася ўсё вышэй і вышэй...

На рогат у калідор выбег Саша і ледзь не заплакаў. Куды яе цягнуць?.. Хто?.. Акно было заклеена на зіму, і адчыніць яго хутка не ўдалося. Ды і зладзеі, відаць, сядзелі надта высока...

...«Дарагі сыноч! Напішы, калі ласка, ці з'еў ты мяса», — прачытаў Саша ліст з дому, і тут жа сеў пісаць адказ:

«Мама і тата! Дзякуй вам за пасылку і смачную гусь».

Удзельнік гэтай гісторыі, цяпер ужо сур'ёзны дарослы чалавек, прызнаўся, што пра знікненне гусі яго мама дагэтуль не ведае.

Ганна ГАРУСОВІЧ.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Колькі слоў пра аўтара

Выпускніца Баранавіцкага дзяржаўнага ўніверсітэта. Працавала выхавальнікам у дзіцячым садку, цяпер — псіхолаг у раённым сацыяльна-педагагічным цэнтры.

— Па прафесіі я педагог. У душы — паэт. Па жыцці — празаік. Захапляюся фатаграфіяй, люблю падарожнічаць і не ўяўляю сваё жыццё без зносін з цікавымі людзьмі, у якіх я перш за ўсё цаню жыццёлюбства і пачуццё гумару.

Лічу, што кожнаму з нас заўсёды ёсць што даць адно аднаму. Чым бы ты ні займаўся па жыцці, што б ты ні рабіў, як сказаў У. Караткевіч, «рабі нечаканае, рабі, як не бывае, рабі, як не робіць ніхто, — і тады пераможаш».

Менавіта гэтыя словы былі на шылдзе кабінета беларускай мовы ў маёй школе. Яны ўрэзаліся ў памяць назаўсёды. Кожны раз, калі мы прыходзілі на ўрок да свайго класнага кіраўніка (а менавіта яна выклала ў нас беларускую мову і літаратуру), з трапятаннем у сэрцы я ўслуховалася ў кожнае слова, убірала ў сябе гэту гаючую вадку з жывой крыніцы, якой стала для мяне родная мова. У маёй сям'і ніхто не размаўляў па-беларуску. Напэўна, таму я наталіла сваю «смагу» на ўроках.

Чалавечая прырода такая, што рана ці позна абудзіцца ўнутры імкненне да сваіх вытокаў. І гэты голас сэрца будзе немагчыма заглушыць. Але, на жаль, рэчаіснасць такая, што наша нацыянальная свядомасць спіць. Здавалася б, жывём ужо не ў тыя часы, калі ў аўральным парадку праводзілі то палітыку русіфікацыі, то беларусізацыі. Што ж перашкаджае сённяшняму пакаленню з годнасцю і гонарам вызначаць сваю «беларускасць» і не цурацца матчынай мовы?

Адразу хачу падкрэсліць, што не адносуся да так званай апазіцыі. Сярод насельніцтва, на жаль, бытуе такі стэрэатып: калі гавораць па-беларуску, значыць, хутчэй за

ўсё, апазіцыянер або, на крайні выпадак, выкладчык беларускай мовы. Так і жывём, робячы няправільныя высновы, выносячы паспешлівы прысуд, выказваючы сваю пагарду да беларускамоўнага асяроддзя, а значыць, да саміх сябе, бо самі з'яўляемся часткай гэтага грамадства.

«Яна непрыгожая, грубая, сялянская...» — не раз чула такі аргумент на пытанне, чаму так не любяць нашы людзі родную мову. Як можна не любіць тую цудоўную мелодыю, якая льецца з вуснаў тонкім раўчуком гарманічных гукаў? Такі аргумент можа быць апраўдальным толькі ў тым выпадку, калі гэта «трасянка», а не мілагучная сакавітая беларуская мова на ўзроўні літаратурнай, дзе кожнае слова гучыць спакойна і натуральна. На старабеларускай мове ў свой час былі напісаны Статут Вялікага Княства Літоўскага. Сусветна вядомыя сваёй дзейнасцю і творамі нашы знакамітыя землякі — Францыск Скарына, Ефрасіння Полацкая, Адам Міцкевіч, Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч... Пералічваюць можна бясконца. Хіба пасля ўсяго гэтага нашу мову можна назваць беднай і непрыгожай, калі яна лічыцца другой у свеце па мілагучнасці пасля італьянскай?

Даравальна, калі беларускую мову не ведаюць і не размаўляюць на ёй людзі з замежжа, якія пражываюць у нас. Але калі карэнныя беларусы заяўляюць, што не разумеюць ні слова па-беларуску, мяне апаноўвае жах. Нікога не змушаю

сёння ж загаварыць на роднай мове, бо мы маем вольную волю і права выбару. Я ж жыву і думаю па-беларуску. На жаль, не маю стагла беларускамоўнага асяроддзя і ў паўсядзённым жыцці выбіраю мову ў залежнасці ад сітуацыі і суразмоўцы. «Адвесці» душу магу толькі з сябрамі, знаёмымі, якія размаўляюць па-беларуску і робяць гэта не для таго, каб прыцягнуць да сябе ўвагу, а проста ад таго, што атрымліваюць ад гэтага асалоду.

Тры гады я працавала ў беларускамоўным дзіцячым садку ў вёсцы. З цягам часу стала ўважаць за сваімі выхаванцамі, а пасля і за іх бацькамі, прыемныя змены: калі ў паўсядзённым жыцці яны чуюць родную мову, то для іх яна становіцца НАТУРАЛЬНАЙ

з'явай. І калі дзеці, маючы ў штодзённых зносінах права выбару мовы, аддавалі перавагу беларускай, то ўсё становілася зразумелым і відавочным. Пакідала я сваіх выхаванцаў са спакойнай душой, бо ведала: з гадамі перад імі не паўстане пытанне, што гэта за мова такая, не ўзнікне цяжкасць з яе разуменнем. І няхай яны па жыцці не будуць размаўляць па-беларуску, але пагардай сваю родную мову ўжо дакладна не пакрыўдзяць.

...Пачынаць трэба з сябе і толькі з сябе. А калі няма жадання пачынаць, дык не варта перашкаджаць рабіць гэта іншым, а тым больш сваім дзецям, бо яны — наша будучыня.

Таццяна ГАЎДЗІС.

Ад рэдакцыі

Прывітанне ўсім, хто чытае «ЧЗ», а тым больш — хто дасылае ў яе свае допісы. Вось з гэтымі нашымі юнымі і маладымі няштатнымі аўтарамі і хацелася б пагаварыць сёння больш падрабязна, як той казаў, з нагоды...

Сёння без інтэрнэту — ніяк. І ўсе артыкулы для «ЧЗ» ад тых, хто спрабуе свае пры, мы атрымліваем апошнім часам менавіта праз яго. Што не дзіўна, улічваючы моладзевую аўдыторыю, прадстаўнікі якой у сучасных тэхналогіях адчуваюць сябе як рыба ў вадзе. Але пры гэтым... забываюць пра элементарныя рэчы

І вось атрымаўшы допіс ад чарговага няштатнага аўтара, па традыцыі, пачынаем гадаць: хто ж нам піша? Ёсць імя, прозвішча. Але хто аўтар — школьнік, ліцэіст, студэнт ці малады спецыяліст? Колькі яму гадоў? Ён вучыцца ці ўсё ж працуе? Дзе жыве?

Шаноўныя сябры, электронны адрас — гэта, вядома, добра. Але бывае так, што на нашы дадатковыя пытанні,

якія датычацца асобы аўтара ці яго матэрыялу, адказ ад вас можа прыйсці не адразу. Або, калі ў адрасе была дапушчана памылка, не дойдзе ўвогуле.

А ўсяго толькі і патрабуецца, што разам з імем і прозвішчам напісаць радок-другі інфармацыі пра сябе: хто, адкуль? І абавязкова пакінуць кантактны нумар тэлефона (мабільнага з указаннем апэратара або хатняга), пазначыўшы зручны час для сувязі.

Калі вы дашляце свой хатні адрас (з указаннем паштовага індэкса), пашпартныя даныя (кім і калі быў выдадзены, нумар, асабісты нумар (доўгі радок з лічбаў і літар), імя, імя па бацьку, прозвішча (усе гэтыя звесткі на рускай і беларускай мове), — будзе зусім цудоўна. Калі нататкі надрукуюць у газеце, аўтар атрымае ганарар. Звесткі якраз для гэтага і патрэбныя. Не забывайцеся пра нашу просьбу, калі ласка. І — чакаем вашых новых допісаў!

Рэдакцыя «ЧЗ».

«ДАЛА МНЕ МАЦІ ГЭТУ МОВУ...»

«Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі»

Францішак БАГУШЭВІЧ

На конкурс
«Новы погляд»

НАГАДАЕМ, што гэты конкурс — не для пасрэдных аўтараў, здольных хіба што на прымітыўнае інтэрв'ю з пытаннямі накшталт «Ну што ў вас новенькага?». Ён — для тых, хто хоча палюбіць журналістыку ўсур'ез і на доўга: для неабыхавых, няўрымслівых, энергічных і крэатыўных. Для патэнцыяльных студэнтаў факультэтаў журналістыкі і будучых аўтараў «Чырвонкі»... Ад удзельнікаў конкурсу пад назвай «Новы погляд» мы чакаем не банальныя тэксты, а артыкулы з прэзэнціяй на... На геніяльнасць. На адкрыцці. На арыгінальнасць... Не будзем працягваць, паставім шматкроп'е. Далей — справа за вамі!

Траіх пераможцаў конкурсу, які будзе доўжыцца да 1 мая 2013 г., чакаюць прызы. Лепшы атрымае ад рэдакцыі накіраванне для паступлення на факультэт журналістыкі ВДУ. Дасылайце свае «пробы прыя» на адрас «Звязды» (у тым ліку і электронны) з абавязковай паметкай: на конкурс «Чырвонка», Новы погляд». Памер артыкула — у межах разумнага.

ХТО ТЫ, АЎТАР? НАЗАВІСЯ!

Нашых ведаюць

Гурт «Litesound» названы лепшым удзельнікам «Еўрабачання» за апошнія 10 гадоў

Праўда, суайчыннікі да гэтай ацэнкі дачынення не маюць

Папулярны сайт oikotimes.com, прысвечаны міжнароднаму конкурсу «Еўрабачанне», штогод праводзіць прэмію «EUROSTAR AWARD». Яе пераможцаў — лепшых, на іх погляд, выканаўцаў конкурсу — вызначаюць наведвальнікі рэсурсу: прыхільнікі, журналісты і блогеры, якія асвятляюць конкурс. Сёлета пераможцамі прэміі, якая адбывалася ўжо ў 6-ы раз, стаў беларускі гурт «Litesound».

Спачатку быў сфарміраваны спіс з больш як 4,5 тысячы артыстаў, якія мелі дачыненне да «Еўрабачання» (удзельнічалі ў самім конкурсе або ў нацыянальных адборах да яго) за апошнія 10 гадоў. Потым міжнародная журы абрала з гэтага ліку 10 найлепшых артыстаў, а наведвальнікі сайта цягам некалькіх месяцаў галасавалі за сваіх фаварытаў. Дарэчы, кожны з іх мог прагаласаваць толькі адзін раз. Нават пры такой жорсткай умове інтэрактыўнага галасавання «Litesound» атрымалі пераканаўчую перамогу, набраўшы больш як 14 тысяч унікальных галасоў, альбо больш за 35% ад агульнай колькасці. Другое месца заняла пераможца «Еўрабачання-2005» грэчаская спявачка Хелена Палапызу (11960 галасоў), на трэцім апынулася леташняя прадстаўніца Кіпра Іві Адаму (4622 галаса). Пераможца ж леташняга конкурсу шведка Лорын стала ўсяго толькі чацвёртай (4169 галасоў). Замыкаюць ганаровы спіс «Буранаўскія бабулі» (657 галасоў, 7 месца), пераможца дзіцячага «Еўрабачання-2012» украінка Насця Петрык (587 галасоў, 9 месца) і неаднаразовы ўдзель-

Фота БЕЛТА.

нік шведскіх нацыянальных адбораў рэпер Сін Банан (515 галасоў, 10 месца).

У мінулыя 5 гадоў правядзення прэміі гэтую ўзнагароду атрымлівалі трыумфатары «Еўрабачання-2007» фінскія людзі-пачвары «Lordi», партугальская спявачка Дульчэ Понтэш (2008), расійскі пераможца «Еўрабачання-2009» Дзіма Білан, сербскі спявак Мілан Станкавіч (2010) і італьянец Рафаэль Гуалацы (2011).

Тройка ж сёлетніх лідараў прэміі «EUROSTAR AWARD-2012» пабочнаму назіральніку можа здавацца дзіўнай і спрэчнай. Але скарынка адкрываецца проста, калі ведаць адну маленькую дэталю. Сайт oikotimes.com — грэчаскі (адсюль і сімпатыі да прадстаўніц Грэцыі і Кіпра), а аранжыроўку кон-

курснай песні «Litesound» летась рабілі якраз грэчаскія аўтары. Так што, можна сказаць, мясцовыя наведнікі і прыхільнікі конкурсу ўхвалілі самі сябе. Тым не менш для беларускага гурта, які толькі нядаўна вярнуўся з гастроляў па Італіі, гэта перамога, безумоўна, стала прыемнай навіной.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

ТЫМ ЧАСАМ

Міжнародны конкурс «Еўрабачанне-2013», які пройдзе ў маі гэтага года ў шведскім горадзе Мальме, набывае ўсё большую акрэсленасць. Удзел у творчым форуме сёлета возьмуць прадстаўнікі 39 краін — на 4 менш, чым летась, з улікам вяртання Арменіі і адмовы ад удзелу ў конкурсе Андоры, Босніі і Герцагавіны, Партугаліі, Польшчы, Славакіі, Турцыі і Чэхіі.

Днямі прайшло папярэдняе лёсаванне ўдзельнікаў конкурсу. Паводле яе вынікаў, Алёна Ланская, якая прадставіць Беларусь, выступіць у другой палове першага паўфіналу конкурсу 14 мая. Разам з Беларуссю ў гэты ж дзень за выхад у фінал будуць спаборнічаць яшчэ 15 краін — Аўстрыя, Бельгія, Данія, Ірландыя, Кіпр, Літва, Малдова, Нідэрланды, Расія, Сербія, Славенія, Украіна, Харватыя, Чарнагорыя і Эстонія. Нагадаем, канчатковы парадак выступленняў будзе вызначаны прадзюсарамі шоу, каб дадаць відовішчыннасці конкурсным канцэртаў і пазбегчы, напрыклад, збегу некалькіх лірычных кампазіцый адна за адной. Нядаўна арганізатары прадставілі таксама лагатып, дызайн і слоган конкурсу: «We are one» («Мы адзіныя»).

БЕСПЕРАПЫННЫ ЭКСПЕРЫМЕНТ, або Як вучаць журналістыцы ў Стаггольме

(Заканчэнне. Пачатак у «ЧЗ» ад 10 студзеня.)

Калі гаварыць пра шведскую журналістыку, то найбольшыя адрозненні з Беларуссю сустракаюцца не ў працы саміх рэдакцый, а ў сістэме адукацыі работнікаў СМІ. Журфак журфаку — вялікая розніца. Факультэт журналістыкі Стаггольмскага ўніверсітэта стаў для студэнтаў аналагічнага факультэта БДУ сапраўдным адкрыццём. Напэўна, нікому не думалася, што акадэмічная адукацыя можа быць такой...

Першакурснік у... 20 гадоў

Беларускі журфак зараз месціцца ў корпусе на вуліцы Кальварыйскай. Студэнты і выкладчыкі пераехалі ў вялізны будынак пяць гадоў таму. Шведскім студэнтам столькі месца не трэба — іх журфак займае адзін паверх у даволі ўжо старым будынку. Праўда, і студэнтаў тут выпускаюць значна менш: на кожны курс набіраюць 120 чалавек. Выпускнікамі з іх становяцца... прыкладна 40. І гэта пры тым, што шлях да дыплама шведскага студэнта значна карацейшы за наш — усяго тры гады навучання.

Увогуле, пачынаць трэба з таго, каго бяруць на журфак у Швецыі. Сярэдні ўзрост першакурсніка складае 20 гадоў. Лічыцца, што ўсвядомлены выбар будучай прафесіі малады чалавек можа зрабіць менавіта ў гэтым узросце. Таму многія пасля заканчэння школы адпачываюць год-два. Увогуле, абавязковы тэрмін навучання ў Швецыі складае 9 гадоў (дзеці ідуць у школу ў 6-7-гадовым узросце). Пасля гэтага можна адпачываць, працягнуць навучанне ў школе (яшчэ 3 гады) ці атрымаць адукацыю па тэхнічнай спецыяльнасці. Незалежна ад таго, што былі школьнік рабіў пасля заканчэння абавязковых дзевяці класаў, ён мае магчымасць стаць журналістам.

А для таго, каб паступіць на стаггольмскі журфак, трэба... Ды амаль нічога і не трэба! Абітурыенты проста прыносяць усе свае дакументы аб адукацыі з прастаўленымі баламі. Сярод іх выбіраюць лепшых. І ўсё. Нічога здаваць кандыдатаў у студэнты не просяць. У шведскіх ВНУ давораюць школьнай адукацыі і школьным адзнакам.

Што датычыцца платнага і бясплатнага навучання, то так пытанне не стаіць. Прыемны сюрпрыз для любога абітурыента — навучанне праходзіць выключна на бясплатнай аснове. Непрыемны сюрпрыз для тых беларусаў, якія захочуць вучыцца журналістыцы ў Швецыі, — у любога правіла ёсць выключэнні. Права на бясплатную адукацыю маюць толькі грамадзяне Каралеўства Швецыя. Гасцям краіны прыйдзецца плаціць, прычым больш, чым беларускім «платнікам». Праўда, нават бясплатную адукацыю тут называюць умоўна бясплатнай. Студэнтам прыходзіцца аплачваць жылло і

ежу, а таксама набываць даволі дарагія падручнікі.

Прывітанне ад беларускага шведа

Джорджа

Джордж Страхаль — наш журфакаўскі гід. Першае, што мы ад яго чуем, — сапраўднае беларускае «Прывітанне ўсім!» Джордж адразу ж прызнаецца: яго маці — беларуска. У Сінявокай дагэтуль жывуць яго бабуля і іншыя сваякі.

Джордж з дзяцінства ведае даволі шмат беларускіх слоў і песень. Карацей кажучы, кантакт адразу ж быў наладжаны. Спдар Страхаль — выкладчык прадмета, які не мае канкрэтнай назвы. А таму свой прадмет ён называе проста — «журналістыка».

На першае ж пытанне, якое мы задалі Джорджу, адказ быў проста ашаламляльным. «Вучэбных гадзін у нас шмат, — сказаў Джордж. — Бывае, што ў студэнтаў у раскладзе стаіць дзве пары на дзень!» Такі адказ гучаў, як жарт, але Джордж выказаўся максімальна сур'ёзна. Сапраўды, у будынку факультэта студэнты праводзяць ад сілы чатыры гадзіны ў дзень. Мы прыйшлі на факультэт у дзве гадзіны дня, а студэнтаў амаль і не пабачылі. Але дзве пары ў дзень — гэта далёка не ўсё, што ад іх патрабуецца.

Вялізны кавалак працы задаецца на дом. Фактычна, атрымліваецца камбінаванае навучанне, якое ўключае ў сябе яшчэ і самаадукацыю. Вывучаць дэталі журналісцкай працы студэнтам прыходзіцца самастойна. Выкладчык толькі вызначае для іх кірунак, раіць пэўную літаратуру, дае заданні. Менавіта з-за гэтага, па меркаванні Джорджа, на факультэце такая вялікая колькасць адлічаных: той, хто не ўмее працаваць самастойна, не ўмее выціскаць бесперапынна, дыплом не атрымлівае.

Як ужо было сказана вышэй, тэрмін атрымання вышэйшай журналісцкай адукацыі ў Стаггольмскім ўніверсітэце складае тры гады. Джордж Страхаль кажа, што кожны год — гэта пэўная ступень.

Першы год — выключна тэарэтычны. Чытаюцца лекцыі, студэнты здаюць экзамены па тэорыі, атрымліваюць базу, на якой будзе будавацца далейшая адукацыя. Практыкі пасля першага курса няма. Толькі на другі год выкладчыкі пачынаюць паступова ўводзіць яе ў навучальны працэс. Яны штотыдзень даюць кожнаму студэнту персанальнае заданне — зрабіць матэрыял, «гісторыю». Для гэтага трэба ўмець збіраць факты, працаваць з дакументамі, аднак ніхто не карае студэнтаў за памылкі. Калі матэрыял пада-

Бібліятэка.

баецца выкладчыку — ён можа прапанаваць яго нейкай рэдакцыі. Такім чынам, ужо на другім курсе амаль усе варты студэнты маюць якія-нікія зносіны з пэўнымі СМІ.

Пасля другога курса — паўнацэнная практыка. Працягласць — 16 тыдняў, а не месяц, як у нас. Студэнты разыходзяцца па рэдакцыях, якім яны спадабаліся, і займаюцца сваёй прафесійнай дзейнасцю.

Трэці курс — «чыстая» практыка. Ва ўніверсітэце з'яўляцца трэба толькі для таго, каб параіцца з выкладчыкам наконт сваіх матэрыялаў, тэмы дыпломнай працы і новай літаратуры для саманавучання. Увесь вольны час яны прысвячаюць працы ў рэдакцыі. У канцы года трэба толькі абараніць дыпломны праект. Усе выпускнікі адразу атрымліваюць ступень магістра. На беларускім журфаку на гэта трэба патраціць шэсць гадоў.

Вядома, можна застацца ва ўніверсітэце для атрымання паслядыпломнай адукацыі. Каб стаць доктарам навук, трэба правесці ў сценах факультэта яшчэ тры гады. Але мала хто са студэнтаў займаецца гэтым адразу пасля «дыплама».

Універсальны журналіст і атмасфера вучобы

Яшчэ адна адметная асаблівасць мясцовай журналісцкай адукацыі ў тым, што на стаггольмскім журфаку існуе ўсяго адзін кірунак — журналістыка. Няма размежавання на «газетчыкаў», «радыёшчыкаў» ці «тэлевізійшчыкаў». Вучаць усяму і адразу. Выпускнік можа працаваць у любым сродку масавай інфармацыі і пераходзіць з аднаго ў іншы.

Асобна можна раскаваць пра атмасферу, якая пануе на факультэце. Выкладчыкі размаўляюць з навучэнцамі на роўных, часта сябруюць з імі, нягледзячы на вялікую розніцу ва ўзросце. У кожнай аўдыторыі штораніцы з'яўляюцца кошкы са свежай садавіной і вадой — пачаставацца імі можа кожны студэнт. Выкладчыкі скардзяцца на састарэлую матэрыяльную базу факультэта. Так, камп'ютараў тут няма, але па сваёй навізне яны ні ў чым не саступаюць тэхнічнаму абсталяванню нашага журфака. Бібліятэка адносна невялікая, але літаратуры ў ёй хапае. Прычым гэта выключна профільная літаратура — кнігі па журналістыцы, масавай камунікацыі і г.д. Для прыкладна трох соцень студэнтаў і некалькіх дзясяткаў выкладчыкаў працуе кавярня.

Джордж Страхаль кажа, што ў Швецыі няма вядучай навучальнай установы, якая рыхтавала б журналістаў. У кожным больш-менш сур'ёзным ўніверсітэце ёсць свой факультэт журналістыкі. Акрамя таго, існуе цэлы шэраг журналісцкіх школ, якія даюць не акадэмічныя, а выключна практычныя веды (туды звычайна прыходзяць вучыцца ўжо дарослыя людзі, якія расчараваліся ў сваёй прафесіі і хочуць паспрабаваць свае сілы ў журналістыцы). Аднак і з універсітэтаў, і са школ выпускаюцца вельмі добрыя і якасныя аўтары.

Джордж таксама заўважыў, што ў кожным ўніверсітэце вучаць таго ж агульнага. І нават на яго факультэце праграма навучання змяняецца вельмі часта. Кіраўніцтва спрабуе новыя метады, часам вяртаецца да старых. Навучанне тут — гэта бесперапынны эксперымент. Але заўсёды са шчаслівым канцом.

Вядома, многія метады, якімі карыстаюцца шведы, не падыходзяць да беларускіх рэалій. Аднак, несумненна, нам ёсць чаму павучыцца ў гэтай паўночнай краіне.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.

Праект «100 ідэй для Беларусі» — выдатная магчымасць падтрымаць маладых і таленавітых — вядома, калі тым ёсць што сказаць і паказаць. Як аказалася, наша моладзь толькі і чакала свайго шанцу.

ХОЧАШ ЗМЯНІЦЬ СВЕТ — ПАЧНІ З СЯБЕ...

Свой дом — уласнымі рукамі

Інжынер-канструктар Алег Карась з Гродна адказна і творча падышоў да будаўніцтва будучага жылля.

— Калі паўстала жыллёвае пытанне, то зразумела, што чаргу на кватэру чакаць доўга. А вось атрымаць участак для будаўніцтва — больш рэальная перспектыва. І я задумаўся: што ж будаваць? — раскавае Алег. — Зараз многія шукаюць, на чым сэканоміць. Я праекціроўшчык, таму вырашыў сэканоміць за кошт праекта.

Хлопец пачаў вывучаць розныя варыянты і выбраў тэхналогію «каркасны дом». Па-першае, такі дом экалагічна чысты, а па-другое, будаўнічыя матэрыялы, такія, як гліна, салома, драўніна, больш даступныя па цане. Праўда, ён прызнаецца, што ёсць пэўныя недахопы ў яго праекце, але яны вырашаліся. Дом мае большую ступень пажарнай небяспекі, у адрозненне ад пабудовы з газаселікатных матэрыялаў, таму неабходна, каб адлегласць паміж ім і суседнімі дамамі была не менш як 15 метраў. Такі нюанс варта ўлічваць у праекце. Будаўніцтва забірае шмат часу і высілкау. Многія віды работ можна зрабіць самастойна, але ж працуеш замест адпачынку. Калі пашчасціць, знойдзеш сумленных памочнікаў па даступнай цане.

У рамках праекта «100 ідэй для Беларусі» «Экадом-катэдж» быў прадстаўлены грамадскасці. Да ідэі многія ставяцца скептычна. Але пакуль адны раздумваюць, нехта здзяйсняе сваю мару ўласнымі рукамі.

Дарыць цяпло душы

Студэнтка Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Вольга Папека — аўтар праекта «Свет дзецям». Сутнасць праекта заключаецца ў псіхалагічнай падтрымцы дзяцей-сірот, якія выхоўваюцца ў дзіцячым доме ці ў інтэрнаце. Ім часта не хапае ўвагі і эмацыянальнага цяпла, таму «раскрывацца» такім дзецям таксама больш складана. Раз у месяц з імі праводзяцца заняткі. На такіх сустрэчах трэнер са студэнтаў медыка-псіхалагічнага факультэта займаецца з групай з 2-3-х чалавек. Звычайна гэта дзеці 6-8 гадоў, але бывае, што прыходзяць сюды і 12-гадовыя падлеткі. Змест заняткаў — псіхалагічныя трэнінгі, гульні, дэварыяльныя размовы пра жыццё.

— Вынікі з'явіліся толькі праз год. Дзеці сталі больш спакойныя, больш кантактуюць паміж сабой, сочаць за мовай, — дзеліцца Вольга.

Сёння дзяўчына разам са сваімі папелічніцамі ўжо без пяці хвілін выпускаюцца, таму эстафету перадалі цяперашнім старшакурснікам сваёй ВНУ.

«Блакада» шкодных звычак

Ідэя наступнага праекта ўзнікла ў выніку спробы пазбавіцца ад дрэннай звычкі. Студэнт 4 курса Гродзенскага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта Мікалай Карэнскі сабраў вакол сябе людзей, якія пакутуюць ад нікацінавай залежнасці. А некалі ён і сам курыў. Спрабаваў кінуць, але нічога не дапамагала. Паступішы ва ўніверсітэт, вырашыў свае практычныя спробы аб'яднаць з навуковымі напрацоўкамі. Разам са сваімі кіраўнікамі ён пачаў шукаць універсальны метады па пераадоленні залежнасці. Распрацавалі метадыку, якая заключаецца ў выпрацоўцы думак-блакіровак, што не дазваляюць закурыць зноў. Так з'явіўся трэнінг, які потым прадставілі на «100 ідэй...». Пакуль што групавыя заняткі праводзяцца ў дзённым навучальным установах — у Гродзенскім медыцынскім ўніверсітэце і ў Гродзенскім дзяржаўным ўніверсітэце. Акрамя гэтага, ладзяцца рознага кшталту прафілактычныя акцыі. Напрыклад, летас праходзіла акцыя пад назвай «Ліст да дзяўчыны, што курыць». Стаць удзельнікам трэнінгаў і лекцый можа кожны студэнт або проста ахвотны.

— Пасля таго, як мне самому ўдалося кінуць курыць па гэтай метадыцы, я набраў групу. Усяго ж з таго часу былі набраны тры рознаўзроставыя групы. Быў нават пацыент з 20-гадовым стажам, які перастаў курыць і трымаецца ўжо паўтара года, — дзеліцца Мікалай. — Каб дасягнуць вынікаў, трэба прытрымлівацца двух правілаў. Па-першае, жаданне павінна быць добраахвотным, а па-другое, важна выконваць рэкамендацыі, якія даюцца на трэнінгу.

Хлопец не выключае, што ў перспектыве яго спроба дапамагаць людзям пазбавіцца ад шкоднай залежнасці можа пачаць прыносіць прыбытак. Але пакуль што ён працуе дзеля набыцця вопыту.

Алена ДРАПКО.

Калідоры журфака.

SEX-БАЛАСЫ

КРОПКА — ПЯТАЯ.
АЛЕ НЕ АПОШНЯЯ...

Эх, падманвалі нас Ільф і Пятроў! Далібог, падманвалі! Ну, можа і не падманвалі, але дакладна не дагаворвалі. Гэта я пра хрустальную мару Астапа Бендэра патрапіць у Рыа-дэ-Жанейра, дзе ўсе, як мы памятаем, ходзяць у белых штанах. Можа, ён і хацеў бы сам пахадзіць у гэтых белых штанах, толькі глядзеў бы дакладна не на іх. Гэта я да чаго? Тут мне на вочы выпадае патрапіла інфармацыя, што нядаўна ў Сан-Паўлу, у Бразіліі, адбыўся фінал цікавага конкурсу прыгажосці, у якім ўзялі ўдзел 15 лепшых дзяўчат. Уладальніцай самай прыгожай бразільскай попы — а менавіта гэтая частка цела ацэньвалася найперш і найбольш уважліва — стала адна з мадэляў са штата Пара. Ну і фоткі, вядома... Гэтых самых, зацягнутых у купальнікі... «пятых кропак».

Тут трэба абавязкова заўважыць, што названая частка цела ў гарах бразільскіх жанчын (напэўна, з прычыны такога ж гарачага клімату) мае адну анатамічную асаблівасць. Яна ў іх... пышная, назавём гэта так. Вы можаце сабе ўявіць, як выглядалі «пераможцы», так бы мовіць, «лепшыя з лепшых»? Тут я цалкам згодны з Ясем — з тым, які касіў канюшыну і, як памятаем, абураўся: «Станіславу не хачу, бо на лаву не ўсаджу». Ды і пра бразільскія попы (БП) распачаў толькі дзеля таго, каб перайсці да беларускіх (БП). Дарэчы, звярнулі ўвагу: і там БП, і тут БП. Але апошнія... больш родныя, праўда? Вось я і кажу: у нашым клімаце — шануй сваё!

Дарэчы, хаця «Баласы» — гэта найперш мужчынскі погляд на ўзаемаадносіны палоў, аўтар рубрыкі прэтэндуе і на пэўную долю ўнісексу. І сёння ярка з той выпадка. Перад напісаннем нататкаў было праведзена невялікае апытанне сярод каляжанак. Само пытанне яны сустрэлі... радасным віскам. Карацей, дзяўчаты таксама звяртаюць (і яшчэ як!) увагу на БМП (беларуская мужчынская «пятая кропка» — падвід БП; не блытаць з іншай БМП — баявой машынай пяхоты). Хаця чаго тут здзіўляцца, дастаткова прыгадаць анекдот: «Ніводны дзяўчына не выбірае сабе хлопца па стройнасці ног апошняга!». Калі і звяртаць увагу, дык на... пругкі «тыл». Так што будзем лічыць, што пытанне цікавіць аднолькава ўсіх.

Чаму гэтую частку цела заведзена называць «пятай кропкай»? Ёсць некалькі версій. Па адной з іх выходзіць, што з XVI стагоддзя тэрмін «пятая кропка» выкарыстоўваўся ў тэорыі танцаў і азначаў месца, размешчанае ніжэй спіны. Другая версія больш папулярная ў народзе. Згодна з ёй, у чалавека пяць кропак апоры: дзве нагі, дзве рукі, і пятая — яна самая. Апошняя выкарыстоўваецца пры сядзенні, пры падзенні мы таксама прысямляемся на яе, заздзейнічаўшы ўсе пяць наяўных кропак апоры. Калі проста стаць спінай да сцяны, мы ярка дакранёмся да яе пяццю кропкамі. Ну, з тэорыяй разабраліся, цяпер — да практыкі!

...БП — гэта найперш, як усім добра вядома, барометр. Так бы мовіць, дадатковы орган пачуццяў. Менавіта гэтай часткай цела мы здольныя прагназаваць магчымыя непрыемнасці. Яшчэ нічога не здарылася, а мы ўжо ў іх чаканні. Або здольныя наклікаць іх. На яе самую. Памятаеце анекдот? Аб'ява ў газеце: «Прывабная бландзінка, 90/60/90. Шукаю непрыемнасці на свае другія 90».

Яшчэ БП — гэта навігатар. У прамым сэнсе слоў. «Пятая кропка» — мышыцы гягадзіц — утварылася ў чалавека ў глыбокай старажытнасці, калі першабытны чалавек устаў з карачак і пачаў хадзіць на дзвюх нагах. А дагэтуль пры перасоўванні яна знаходзілася ярка на ўзроўні вачэй. Мы сталі вышэйшыя ростам, а звыклы арыенцір назаўсёды захаваўся ў памяці. Ці не таму ён так прыцягвае ўвагу цяпер? «Падчас сённяшняга шпацыру мая БП набрала 5 тысяч праглядаў!» Праўда, прырода часам можа здэкавацца. Даўшы якой уладальніцы шыкоўны «арыенцір», на іншым яна... эканоміць. Памятаеце стары анекдот пра ўсходняга мужчыну, які на вуліцы аклікнуў такую «носьбітку»? «Дзяўчына, павярніся, тысячу дам!» — «Вах, дзяўчына, адвярніся, пяць тысяч дам!»

Знаёміцца БП таксама дапамагае. Галоўнае, не рызыкаваць папросту, каб не атрымалася, як у анекдодзе. «Калі ў метро пляснучы па БП дзяўчыну, якая спадабалася, дык у 50 працэнтах выпадкаў на вас накрычаць, у 30 працэнтах выпадкаў вы атрымаеце па твары, у 19 працэнтах выпадкаў дзяўчына зробіць выгляд, што нічога не здарылася. І толькі менш чым у 1 працэце выпадкаў гэта дзяўчына стане вашай жонкай. Верагоднасць, несумненна, малая. Але рызыкаваць не варта!»

БП — гэта і гадзіннік. Па ёй можна меркаваць пра ўзрост. Вядома, ёсць спосабы крыху «падкруціць» гэты «гадзіннік» у патрэбны бок, чым некаторыя і карыстаюцца... А хацелася б, каб функцыю гадзінніка БП выконвала па-іншаму. Каб, скажам, нагадвала пра кароткі працоўны дзень. Гэта як, пытаецеся? Ды проста. Каб працоўны дзень быў настолькі кароткі, што, выходзячы раніцай на працу і пляснучы каханую па БП, мы паспявалі вярнуцца дадому яшчэ да таго, як БП перастане калыхацца.

...Як бачым, «кропка» няхай сабе і пятая, але далёка не апошняя. Таму ніколі не стаўце на ёй кропку!

Кастусь
ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

Пра гэта

ВАШ МЕТАД НЕ ПРАЦУЕ!

Не чытайце мараль, не прамывайце мазгі...

Адкуль дзеці атрымліваюць інфармацыю аб палавым выхаванні? Рэсурсны цэнтр ЮНФПА прапанаваў розным спецыялістам падзяліцца з бацькамі сваім бачаннем таго, як ставіцца да крыніц інфармацыі падобнага кшталту, як размаўляць з дзецьмі на такія тэмы.

ЧАМУ ВУЧАЦЬ ДОМА?

Сэксолаг Андрэй ЛЫСЯНКОЎ упэўнены, што цікаўнасць дзіцяці неабходна задавальняць у такой форме, у якой яно можа зразумець інфармацыю ў сваім узросце. З 4-5 гадоў можна гаварыць аб тым, што арганізм мужчыны і жанчыны (вядома, на прыкладзе таты і мамы) устроены па-рознаму. Часам гэтага дастаткова. У 10 гадоў можна тлумачыць «гэта» на прыкладзе насякомых або нечага іншага. У 14 — размаўляць ледзь ці не на роўных. Нельга пры гэтым нічога забараняць. Толькі тлумачыць.

У школьных педагогаў-псіхологаў у адпаведнай літаратуры знойдуцца парады для бацькоў: як размаўляць з дзецьмі на гэтыя тэмы, якую інфармацыю прапанаваць і г.д., кажа начальнік аддзела ідэалагічнай і выхаваўчай работы Гродзенскага абласнога інстытута развіцця адукацыі Людміла КІЎЛЮК. Штодня кантактаваны з дзіцем, бацькі павінны звяртаць увагу і даваць ацэнку ўбачанаму і пачутаму, прыводзіць прыклады з жыцця, абмяркоўваць прагледжанае па ТБ, у інтэрнэце.

— Для правільнага абавязкова выхавання дарослым абавязкова трэба ведаць усе этапы сэксуальнага развіцця дзіцяці і ўмець адрозніваць нармальныя правыя сэксуальнасці ад паталагічных. Ні ў якім разе нельга дапускаць высмейванні, павышэнне голасу, тым больш пагражаць пакараннем. Неабходна гарантаваць захаванне тайны, — працягвае метадыст вучэбна-метадычнага аддзела Гродзенскага абласнога інстытута развіцця адукацыі Марына ДАБРАДУШАНКА.

Кіраўнік Цэнтра падтрымкі сям'і і мацярынства «Матуля» пры прыходзе храма свяціцеля Мікалая Японскага ў г. Мінску Мінскай епархіі Беларускай праваслаўнай царквы Вераніка СЯРДЗІЮК таксама лічыць, што абмяркоўваць вельмі важныя пытанні полу і эрасу трэба вельмі акуратна. Важна вучыць дзяцей устрыманню, скіроўваць іх эратычную энергію на творчасць, навуку, сацыяльна карысныя справы.

ЧАМУ ВУЧАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ?

— Больш за ўсё сучасныя падлеткі звяртаюцца да інтэрнэту. Кажуць, што дарослыя давяраюць інфармацыі ў інтэрнэце працэнтаў

на 30. Падлеткі давяраюць на ўсё 100. Дарослыя могуць пазбегнуць адказу на іх пытанне, яны схільныя павучаць, навукаць, а падлеткі гэтага не церпяць наогул. У інтэрнэце ж ёсць адказы на ўсё пытанні ў такой форме, у якой жадае карыстальнік. Не падабаецца табе тое, што напісана на гэтым сайце, ты пайшоў на іншы. І ў рэшце рэшт знойдзеш тое, што адпавядае тваім унутраным жаданням і ўстаноўкам, — кажа Андрэй Лысянкоў.

Па вялікім рахунку, можна звяртацца да пэўнай цензуры. У некаторых краінах яна прысутнічае ў тым ці іншым варыянце. Ёсць праграмы, якія «адсякаюць» пэўныя тэлеперадачы і сайты, дазваляючы наведваць толькі адобраных дзяржавай сайтаў. Дзіця ўваходзіць у камп'ютар па сваім паролі і можа зайсці, скажам, на 400 выбраных крыніц. Аднак у любым выпадку бацькам неабходна даступна ўсё тлумачыць дзіцяці, захоўваць з ім давер. Банальна «прамываць мазгі», не падпускаць да камп'ютара — гэты метад не працуе.

У выпадку атрымання сынам ці дачкой скажонай інфармацыі не варта «чытаць мараль», а лепш дапамагчы разабрацца ў цяжкіх пытаннях.

Нельга дзяліць дзяцей на дрэнных і добрых. Трэба штотым свайму дзіцяці прыводзіць нейкія довады, прыклады, гісторыі, метафары.

ЧАМУ ВУЧАЦЬ У ШКОЛЕ?

— Ёсць мноства прыкладаў, калі добрыя класныя кіраўнікі знаходзяць патрэбныя словы, ствараюць адпаведную атмасферу, каб паразмаўляць індывідуальна або з групай падлеткаў. Эфектыўным сродкам з'яўляецца правядзенне выхаваўчых мерапрыемстваў па гэтай тэматыцы з выкарыстаннем тэхналогіі інтэрактыўнага навучання, — лічыць Людміла Кіўлюк.

Педагогаў, якія могуць размаўляць на такія тэмы з падлеткамі, не шмат. Некаторыя прадстаўнікі ўстаноў адукацыі лічаць, што для размоў на гэтыя тэмы лепш запрашаць валанцёраў-інструктараў роўнага навучання, беларускага таварыства Чырвонага Крыжа, Беларускай асацыяцыі клубаў «ЮНЕСКА».

ЧАМУ ВУЧАЦЬ У ЦАРКВЕ?

— Як жонка свяшчэнніка, маці чатырох дзяцей і рэпрадуктолаг,

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

магу заявіць, што царква стаіць на варце чалавечай сэксуальнасці і плоднасці, — кажа Вераніка Сярдзюк. — Веруючыя бацькі і настаўнікі глядзяць на палавое выхаванне дзяцей, як і класічная псіхалогія, — з пазіцыі «не нашкодзь». У нас рэалізуецца праект «Сакрэты сямейнага шчасця» па традыцыйнай мудрасці беларускага народа. У рамках гэтага праекта на падставе казак, жыццёвых гісторый мы вядзем з падлеткамі размову аб інтымнай сферы адносін... Дзяўчынку варта выхоўваць не як сэксуальны аб'ект, а як будучую матулю, хлопчыка — не як героя-палюбоўніка, а як абаронцу і апекуна сваёй сям'і.

ЧАМУ І ДЗЕ ЯШЧЭ ВУЧАЦЬ?

— Ёсць кнігі-энцыклапедыі «Дзяўчынка. Дзяўчына. Жанчына», «Хлопчык. Юнак. Мужчына», якія могуць дапамагчы дзіцяці разабрацца з сітуацыяй самастойна, www.Y-PEER.BY — сайт для падлеткаў, дзе яны могуць атрымаць кваліфікаваныя кансультацыі медыкаў ананімна, — кажа Людміла Кіўлюк.

На сайце Нацыянальнага інстытута адукацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь www.adu.by можна азнаёміцца з праграмамі школьных факультатывных заняткаў па тэмах: «Асновы гендарных ведаў», «Культура здаровага ладу жыцця», «Падрыхтоўка навучэнцаў да сямейнага жыцця», «Асновы гендарнай культуры», «Асновы сучаснага этыкету», «Вучымся жыць у міры і згодзе». У любым выпадку, бацькам трэба акуратна і тактоўна ставіцца да ўсіх распытванняў дзіцяці.

Святлана БАРЫСЕНКА.

«БРАМА МАР» СУПРАЦЬ «КАЗАК З ДЗЯЦІНСТВА»

Перамогу ў конкурсе на лепшы моладзевы праект 2012 года, вынікі якога падвялі ў БДУ, заваявала праграма «Казкі з дзяцінства». Яе натхняльнікамі і кіраўнікамі выступілі студэнткі чацвёртага курса факультэта філасофіі і сацыяльных навук і географічнага факультэта Яраслава Кіча і Крысціна Бенедыктовіч. Галоўная мэта праекта — прыцягненне ўвагі грамадскасці да праблем дзяцей, якія засталіся без бацькоўскай апекі.

А лаўрэатам першай ступені конкурсу быў прызнаны праект «Брама мар». Распрацоўшчыкам і рэалізатарам праекта стаў калектыў творчай лабараторыі «Крытык» кафедры літаратурна-мастацкай крытыкі Інстытута журналістыкі БДУ. Ідэя праекта заключаецца ў правядзенні штогадовага літаратурнага конкурсу сярод студэнтаў беларускіх ВНУ. Акрамя таго, арганізатары праводзілі для

яго ўдзельнікаў майстар-класы па мастацкай творчасці, сустрэчы з вядомымі пісьменнікамі, аказвалі літаратурна-пачаткоўцам дапамогу ў выданні іх твораў.

Лаўрэатам другой ступені конкурсу стаў праект «Музей Бібіліі» і трэцяй ступені — «Лекторый па эксперыментальнай фізіцы». Праект скіраваны на павышэнне адукацыйнага ўзроўню абітурыентаў, якія паступаюць на прыродазнаўча-навуковыя спецыяльнасці. Падчас яго рэалізацыі ў сталічных школах праводзіліся лекцыі і практыкумы па розных тэмах школьнага курса фізікі, а таксама актуальных праблемаў сучаснай фізічнай навукі. Кіраўнік праектнай каманды — трэцякурснік фізічнага факультэта БДУ Аляксандр Фядотаў, а куратар — дацэнт кафедры фізічнай оптыкі гэтага факультэта Максім Шундалаў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12

ад 19 лютага 2009 года выдана

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнік газеты — установа «Рэдакцыя газеты «Звязда»; грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Галоўны рэдактар
КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адказы за выпуск — намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА.

Адрас рэдакцыі:
220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Кантактны тэлефон: 292 44 12.
e-mail: posts@tut.by; info@zvzazda.minsk.by

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

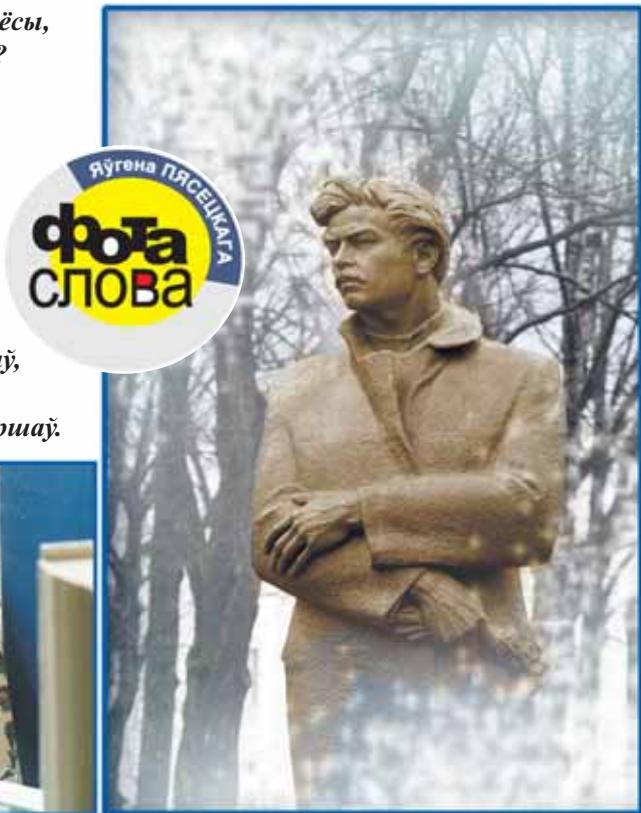
ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 25.903.

Нумар падпісаны ў 19.30 23.01.2013 г.

Сёлета спаўняецца 100 гадоў з выхаду ў свет першага зборніка вершаў Максіма Багдановіча «Вянок».

Ці ты помніш снягі, што глядзяцца ў нябёсы,
На завулках Гародні, на свіслацкіх плёсах?
Ці ты помніш снягі, што чакаюць адлігі,
Ракуцёўскія гурбы, сумёты Нямігі?
Ад Каложы старой, шанаванай багамі, —
Аж да зоркі Венеры снягі пад нагамі...
Снег — вясны папярэднік,
ён знікне калісьці.
На замерзлай шыпшыне абудзіцца лісце.
Разам з плынню вясновай,
што не ведае межаў,
Будуць пльыць на стагоддзях
вянкі тваіх вершаў.

«Цякла тут з лесу невялічка
Травой заросшая крынічка».
Якуб КОЛАС.

Крынічка

Вядучая рубрыкі Ірына ТАМКОВІЧ, тэл. 287 18 27. № 2 (460)

ІМБІР НА ПАДАКОННІКУ

Імбір сапраўдны, ці аптэчны, — расліна сямейства імбірных. Радзіма — паўвостраў Індастан і Паўднёва-Усходняя Азія. Як агародная расліна, вырошчваюцца ў тропіках і субтропіках (асабліва шырока ў Індыі), прычым так даўно, што ў дзікім выглядзе ўжо не сустракаецца. Для нас імбір асабліва цікавы тым, што адносна лёгка можа культывавацца ў якасці пакаёвай расліны.

Гэта шматгадовая травяністая расліна. Ва ўмовах тропікаў сцёблы вышынёй да 1—1,5 м, (у доме звычайна значна ніжэй). Кветкі яркія, духмяныя, арыгінальныя па форме, з аранжава-жоўтымі або фіялетавамі пялёсткамі; вельмі недаўгавечныя, адкрываюцца ранняй і да вечара вянуць. Галоўны орган расліны, з гаспадарчага пункту гледжання, — карэнішча. Яно ў імбіру падобнае на залатыя самародкі ці розныя фігуркі. Карэнішча імбіру выкарыстоўваецца ў якасці вострай прыправы.

Спецыфічны востры смак імбіру надае нелятучае арганічнае рэчыва алефезін. З адных і тых жа карэнішчаў можна вырабляць дзве прыправы, якія адрозніваюцца смакам: белы і чорны імбір. Першы — папярэдне вымыты і апараны кіпенем, вычышчаны ад кары, рассечаны на кавалкі, высушаны і часцей за ўсё змолаты. Другі — не апараны і не вычышчаны ад кары, проста высушаны на сонцы; ён вельмі духмяны і мае больш пякучы смак. Можна выкарыстоўваць і свежыя карэнішчы. Іх чысцяць ад кары і надзіраюць на тарцы або наразаюць тонкімі лустачкамі, у залежнасці ад рэцэпту.

Імбір — адна з самых любімых вострых прыпраў у шматлікіх краінах свету. У адрозненне ад іншых, ён мае здольнасць акультурваць смак як першых і другіх (мясных і рыбных), так і трэціх (салодкіх) страў. Класічныя стравы з гэтай прыправай: курыца і свініна з імбірам, мармоўнае пюрэ з імбірам, рыс, а таксама шпінат з імбірам. Ужываюць яго і пры кансерваванні. Ідзе ён

таксама ў квас, піва, наліўкі, настойкі, лікёры, пернікі, кулічы, пудынгі, здобную выпечку, іншыя кандытарскія вырабы, варэнне. З зацукраваных кавалачкаў карэнішчаў робяць усходнія ласункі кштальту цукатаў. Кладуць імбір па 0,5-1 г на 1 кг мяса, рыбы ці цеста, або 0,2-0,5 г на порцыю за 20 хвілін да гатоўнасці (у салодкія стравы — за 5 хвілін). Ён добра спалучаецца з іншымі рэзкімі прыправамі, таму яго кладуць у кары і іншыя падобныя сумесі, дадаюць у соусы.

Валодае імбір і лячэбнымі ўласцівасцямі, у першую чаргу супрацьзапаленчымі і антыаксідантнымі. Ён паляпшае страваванне, стымулюе ўтварэнне страўнікавага соку, здымае болі ў жываце. Акрамя таго, рэгулярнае яго ўжыванне перашкаджае ўзнікненню некаторых відаў раку кішэчніка, павялічвае патэнцыю.

Народная медыцына Усходу ўжывае яго ад галаўнога болю, пры бронхіяльнай астме, а таксама пры расстройстве стрававання з м'яснаю і ванітамі, ацёках, хранічным энтэрыце, адсутнасці апетыту, прастудзе, метэарызме, затрымцы мочаспускання. А вонкава — для паласкання пры ангіне.

Вядома, вельмі нескладана купіць молаты імбір у краме, але, думаецца, куды больш прыемна

палепшыць страву сваёй прыправай, якая вырасла на падаконніку. Няхай нават яе будзе зусім трохі. Тым больш што зрабіць гэта зусім проста. На Усходзе ў хатніх умовах ён вырошчваецца вельмі шырока. Пры невялікіх аб'ёмах вазона варта дадаць перавагу рыхлай, багатай перагноем глебасумесі, якая складаецца з дзярновай зямлі, перагною ці кампосту і пяску (1:1:1).

Саджаць пажадана ў невысокія плоскія ёмістасці — скрыні ці шырокія нізкія вазоны, якія павінны знаходзіцца ў светлых і цёплых памяшканнях. Увесну, улётку і ўвосень неабходна забяспечваць пэўны тэмпературны рэжым — не ніжэй за 20 °С. Адначасова раслінам патрабуюцца багатае раўнамернае паліванне і апырскванне, а таксама кожныя 2 тыдні — падкормка, пажадана арганічным ўгнаеннямі. Узімку ж імбір звычайна вырошчваюць пры тэмпературы каля 12...14 °С, паліваюць умерана, паступова змяншаючы дозу паліву, і нават даводзяць глебу да сухаватага стану. Аднак большую частку яго да зімы проста выкопваюць, паколькі ў снежны—студзены ён упадае ў стан анабіёзу. Ізноў яго высаджваюць ужо ўвесну.

Размножваюць імбір як на градах, так і ў пакаёвай культуры, толькі вегетатыўна, кавалкамі карэнішчаў даўжынёй 2,5-5 см і масай 20-25 г, з адной-дзвюма добра развітымі пупышкамі. Так што калі камусьці захочацца паспрабаваць вырошчваць дома імбір, зрабіць гэта будзе вельмі лёгка; пасадачны матэрыял — жывыя карэнішчы — няцяжка набыць амаль у любой агародніннай краме. У тропіках цалкам гатовыя да рэалізацыі карэнішчы імбіру выкопваюць праз 6-10 месяцаў пасля пасадкі. У тыя ж тэрміны можна нарыхтоўваць і карэнішчы, якія выраслі дома. Так што такая пакаёвая расліна будзе каштоўнай удвая не толькі за рэдкасць, арыгінальны вонкавы выгляд, прыгожыя незвычайнай формы кветкі, але і за цалкам «утылітарнае» ўжыванне ў ежу. Досыць 2-3 раслін на падаконніку — і вы забяспечыце сябе і сваю сям'ю імбірам на ўвесь год.

ТОНКАЕ СУКНО ЖЫЦЦЯ-СУВОЮ...

Багатая наша глыбінка на таленты. Піншчына — не выключэнне. Дастаткова ўзгадаць толькі Яўгенію Янішчыц, і адразу адпадуць усякія пытанні. А гэта зямля дала айчынай літаратуры яшчэ шэраг цікавых імён: Люба Тарасюк, Зіновій Прыгодзіч, Мікола Антанюўскі, Анатоль Шушко... І вось нарэшце — Марыя Кобец. Імя гэтае ў сучасным літаратурным кантэксце Беларусі набірае ўсё большае гучанне, сапраўдную моцу.

У белым ветразі завей,
У шэрым змроку зімняй ноччу
Ты назаві мяне сваёй,
Ты агукні — і я пакрочу!

Сапраўднай паэзіі не патрэбна расшыфроўкі. Таму мы і любім вершы Янкі Купалы і Максіма Багдановіча, Пімена Панчанкі і Максіма Танка... А колькі ў беларускай літаратуры сапраўды залатых россыпаў — чудоўнай жаночай паэзіі: вершы Канстанцыі Буйло і Дануты Бічэль-Загнетавай, Яўгеніі Янішчыц і Раісы Баравіковай... Ніколі не забыцца, як услед за «Песнярамі» мы падхоплівалі чудоўныя радкі Веры Вярыбы «У суботу Янка ехаў ля ракі...» На мой погляд, сучасная «жаночая паэзія» Беларусі немагчыма без пранікнёных, крыху прыпарушаных ціхім сумам кахання вершаў Марыі Кобец жыве ў вёсцы Валішчы Пінскага раёна.

Марыя Кобец жыве ў вёсцы Валішча Пінскага раёна. Па прафесіі яна фельчар. Не адзін год жыцця будучая паэтэса стаяла на варце здароўя аднавяскоўцаў, і ўдзень, і ўначы бегла па выкліку сялян з

сумкай фельчара на дапамогу. Але ўнутраны голас, голас сэрца і душы, дыктаваў другое — вершы. І паэзія, так бы мовіць, перамагла: васьм ужо тры гады Марыя Кобец працуе дырэктарам сельскага Дома культуры. Яе аднавяскоўцам пашанцавала: добрых работнікаў «культурнага фронту» ў нас на вёсцы сёння, дзякуй Богу, шмат, але такіх, як у вёсцы Валішча, не толькі на Піншчыне — ва ўсёй Беларусі не многа знойдзецца. Яна самастойна піша сцэнарыі мерапрыемстваў, займаецца пастаноўкай уласных інсцэніровак, складае гумарэскі, якія выкарыстоўвае ў правядзенні канцэртнай дзейнасці. Гэта не ўлічваючы яе паэтычнага таленту. А калі дадаць да ўсяго, што Марыя Кобец — маці двух сыноў 18 і 11 гадоў, а яшчэ і завіхаецца па гаспадарцы ды на «сотках»... Пра якія вершы можа ісці гаворка!.. Але ж, не паспела маладая паэтэса ў 2010 годзе выдаць першую кніжку вершаў «Кроплі», як яе прынялі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі. У 2012-м кніга вершаў «Кроплі» Марыі Кобец адзначана літаратурнай прэміяй імя Уладзіміра Калеснікі Брэсцкага аблвыканкама.

Сёння на пісьмовым стале Марыі Кобец ляжыць рукапіс яе другой па ліку кнігі вершаў «Скрыпка». Гэта, як адзначае сама аўтар, зборнік інтымнай лірыкі, з кранаючымі па сэнсе, даволі шчырымі і адкрытымі вобразамі, яркімі метафарычнымі фарбамі. Хочацца спадзявацца, што ў хуткім часе кніга таленавітай паэтэсы з вёскі Валішча Пінскага раёна Марыі Кобец парадую сваёму чытача.

Валерый ГРЫШКАВЕЦ.

Марыя КОБЕЦ

ЧЫТАЧУ

Паслухай музыку радка.
Пачуй яго чароўнасць гукаў.
Яго стварае не рука —
Яго складаюць струны думак.
Яны ліюцца і пяюць,
Яны смуткуюць, часам плачуць.
Дык паспрабуй жа іх адчуць!
І свет радкоў табе аддзячыць.

МЕЛОДЫЯ РАДКА

На струнах срэбных
тонкіх-тонкіх,
Кранае музы іх рука —
Выводзіць голас чысты, звонкі
Ў душы мелодыю радка.

Лунаюць думкі між сузор'яў.
І музы шчодрая рука
Да дзіўна-велічных узораў
Вядзе мелодыю радка.

Занатаваць акорды мушы
Выводзіць іх мая рука...
Натхнення свята не парушу —
Ўрачыстасць першага радка.

ЛЁСАМ ПАДЧАРКІ НАПАТКАНАЯ

Мова родная, беларуская, —
Рэха песень далёкіх
сакральнае.

Мова шчырая і чысцютка,
Непаўторная і кранальная.
Мілагучная і напеўная —
Мова продкаў сівых
разважлівых.
Мова — лірыка,
мова светлая,
Як з табою мне быць
непаважлівай?
Нібы з гукаў чароўных звітая,
Як са званоў святых
сатканая,
Мова родная, сакавітая,
Лёсам падчаркі напатканая.

У ВЯНОК ПАМЯЦІ Я. ЯНІШЧЫЦ

***
«Боль перасіліў немату...»
Я ж свой — зноў перасілю.
Але — жыву, хаджу, «цвіту».
Ты — ластаўкай згарнула
крылле...
«...Больш для сябе не існаваць
І з болем — не змірыцца».
...Табе б ішчэ жыць,
тварыць, пісаць!
Мне ж у цябе — вучыцца.
Твайму трывожнаму пярэ
Пісаць бы — не скарыцца...
...А я — з табою гавару,
Мне не нагаварыцца.

СВОЙ ЛЁД — БЛІЖЭЙ

Дысцыплінарны камітэт федэрацыі хакея Беларусі часова забараніў хакейнаму клубу «Брэст» выступаць на сваёй арэне. У Лядовым палацы выявілі нездавальняючую якасць лёду, яго разметка не адпавядала патрабаванням, адзначалася павышэнне загазаванасці. У выніку адну з гульняў экстралігі давалася правесці ў Кобрывне.

Увесь мінулы тыдзень на брэсцкай арэне выпраўлялі хібы. І вось інспектар федэрацыі, які прыбыў з Мінска, засведчыў, што да лядовага пакрыцця прэтэнзій больш няма. Калі санітарная служба ў бліжэйшы час пацвердзіць адсутнасць загазаванасці, матчы ў Брэсце працягнуцца. Бліжэйшая гульня запланавана на 26 студзеня.

Яна СВЕТАВА.

Извещение о проведении 25 февраля 2013 года торгов по продаже права заключения договора аренды помещений, находящихся в республиканской собственности

	ПРЕДМЕТ ТОРГОВ № 1	ПРЕДМЕТ ТОРГОВ № 2
Предмет торгов (сведения о недвижимом имуществе)	Право аренды части капитального строения (здание мойки АЗС № 47) с инвентарным номером 500/С-43613, общей площадью 118,2 кв.м (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 1569) с оборудованной системой очистки сточных вод от нефтепродуктов и оборотного водоснабжения (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 1600), расположенного по адресу: ул. Долгобродская, 19, г. Минск.	Право аренды части капитального строения (станция технического обслуживания с мойкой) с инвентарным номером 500/С-35483, общей площадью 75,3 кв.м (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 4552), с установленными нефтеловушками (система рециркуляции и очистки воды HDR 77) (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 4587), расположенного по адресу: проезд Масюковщина, 17, г. Минск.
Размер арендной платы за объект недвижимости в месяц (по состоянию на 31.12.2012)	16 743 421 белорусский рубль	119,07 базовой арендной величины
Условия проведения аукциона	Предмет торгов № 1 сдается в аренду с условием одновременного предоставления в аренду по отдельному договору следующего оборудования: автоматической портальной мойки Christ C 150 Primus (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 1601), мочной установки высокого давления без подогрева воды 1DAF 42326 (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 2031).	Предмет торгов № 2 сдается в аренду с условием одновременного предоставления в аренду по отдельному договору следующего оборудования: аппарата высокого давления (по бухгалтерскому учету инвентарный номер 4586).
Размер арендной платы за оборудование в месяц (по состоянию на 31.12.2012)	9 515 142 белорусских рубля	513 367 белорусских рублей
Срок аренды	3 года	3 года
Начальная цена	1 595 700 белорусских рублей	1 016 550 белорусских рублей
Сумма задатка	159 000 белорусских рублей	101 000 белорусских рублей
Организатор аукциона	УП «Минский городской центр недвижимости», 220030, г. Минск, ул. К. Маркса, 39, ком. 10	
Арендодатель	Республиканское дочернее унитарное предприятие по обеспечению нефтепродуктами «Белоруснефть-Оргнефтехим», 220007, г. Минск, ул. Толстого, 32	

Торги проходят в форме открытого аукциона на повышение начальной цены.

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке проведения аукционов по продаже права заключения договоров аренды капитальных строений (зданий, сооружений), изолированных помещений, машино-мест, их частей, находящихся в республиканской собственности, утвержденным постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 08.08.2009 № 1049.

Размер арендной платы определяется в соответствии с Положением о порядке определения размера арендной платы при сдаче в аренду капитальных строений (зданий, сооружений), изолированных помещений, машино-мест, их частей, утвержденным Указом Президента Республики Беларусь от 29.03.2012 № 150 «О некоторых вопросах аренды и безвозмездного пользования имуществом».

Базовая арендная величина с 01.04.2012 составляет 54 000 рублей. В дальнейшем в соответствии с подпунктом 2.1 пункта 2 Указа Президента Республики Беларусь от 29.03.2012 № 150 «О некоторых вопросах аренды и безвозмездного пользования имуществом» размер базовой арендной величины ежегодно устанавливается Советом Министров Республики Беларусь с учетом изменения индекса потребительских цен за предыдущий год по отношению к предшествующему и применяется с 1 апреля года, в котором он установлен.

Аукцион проводится 25 февраля 2013 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в аукционе осуществляются с 21.01.2013 по 22.02.2013 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 18.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Лицо, желающее принять участие в аукционе, не позднее 16 часов 00 минут 22 февраля 2013 г. уплачивает задаток на расчетный счет организатора аукциона № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369; получатель – УП «Минский городской центр недвижимости», УНП 190398583, заключает с организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, подает организатору аукциона заявление на участие в аукционе с приложением следующих документов:

для юридического лица – резидента Республики Беларусь: копия документа, подтверждающая государственную регистрацию

юридического лица; копия платежного поручения о перечислении задатка;

для юридического лица – нерезидента Республики Беларусь: легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе) или иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения; копия платежного поручения либо иного документа о перечислении задатка на текущий (расчетный) счет организатора аукциона;

для индивидуального предпринимателя: копия документа, подтверждающего государственную регистрацию индивидуального предпринимателя; копия платежного поручения о перечислении задатка на текущий (расчетный) счет организатора аукциона;

для физического лица: копия платежного документа о перечислении задатка на текущий (расчетный) счет организатора аукциона.

При заключении соглашения о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона организатору аукциона представляются:

представителем физического лица, индивидуального предпринимателя, юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя;

физическим лицом – документ, удостоверяющий личность.

В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов. Если аукцион признан несостоявшимся в силу того, что заявление на участие в нем подано только одним лицом, предмет аукциона продается этому лицу при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5 процентов.

Победитель аукциона (лицо, приравненное к победителю аукциона) в течение 3 рабочих дней со дня его проведения перечисляет на расчетный счет арендодателя сумму, за которую продан предмет аукциона, за вычетом внесенной им суммы задатка, а также возмещает организатору аукциона затраты на его организацию и проведение.

Договор аренды заключается в течение десяти рабочих дней со дня проведения аукциона и подписания протокола аукциона.

УП «МИНСКИЙ ГОРОДСКОЙ ЦЕНТР НЕДВИЖИМОСТИ» СООБЩАЕТ О ВНЕСЕНИИ СЛЕДУЮЩИХ ИЗМЕНЕНИЙ

в извещение о проведении 31 декабря 2013 года 132-го открытого аукциона по продаже права заключения договоров аренды зданий, сооружений и помещений, находящихся в коммунальной собственности г. Минска (опубликовано в газетах «Минский курьер» (18.01.2013) и «Звязда» 19.01.2013):

в позиции 5 слова «Ул. Я. Лучины, 14. Помещение бытового обслуживания населения на 1 этаже...» **заменить словами** «Ул. Я. Лучины, 14. Помещение бытового обслуживания населения на 2 этаже...»;

после слов «, филиал «Автобусный парк № 5» слова «тел. 352 37 89» **заменить словами** «тел. 252 37 89»;

после слов «, филиал «Троллейбусный парк № 4» слова «тел. 252 21 43» **заменить словами** «тел. 204 79 15»;

после слов «Комитет по здравоохранению Мингорисполкома» тел. 223 70 89 УЗ «2-я городская поликлиника Фрунзенского района г. Минска» слова «тел. 254 68 40» **заменить словами** «тел. 254 68 40, 256 56 41»;

позицию 61 исключить из публикации.

Телефон для справок 327 40 22. Интернет: www.mgcn.by.

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ строительства жилого дома № 2 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минского области

Данная проектная декларация отменяет действие проектной декларации строительства жилого дома № 2 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минской области, опубликованной в газете «Звязда» 27 июля 2012 г. (№ 143 (27258)).

ИНФОРМАЦИЯ О ЗАСТРОЙЩИКЕ

Общество с ограниченной ответственностью «Витасанплюс» (ООО «Витасанплюс»).

Место нахождения: г. Минск, ул. Сторожевская, д. 8, помещение 9.

Режим работы: понедельник – пятница с 9.00 до 18.00, обеденный перерыв с 13.00 до 14.00, выходные дни – суббота, воскресенье.

Государственная регистрация застройщика: Общество с ограниченной ответственностью «Витасанплюс» зарегистрировано Минским городским исполнительным комитетом 4 июля 2011 г. в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 190262038, в результате реорганизации путем преобразования Частного строительного унитарного предприятия «Витасанплюс», зарегистрированного решением Минского городского исполнительного комитета от 27 июля 2001 г. в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 190262038.

В течение трех лет, предшествующих заключению договора, ООО «Витасанплюс» принимало участие в проекте строительства жилого дома по переулку Томского, д. 35 в г. Минске.

ИНФОРМАЦИЯ О ПРОЕКТЕ

Цель проекта: строительство многоквартирного жилого дома № 2 в п. Сеница комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности и подъездной автодороги в аг. Сеница Сеницкого сельсовета, Минского района.

Срок реализации проекта: 1 квартал 2012 г. – 2 квартал 2013 г.

Государственная экспертиза проектной документации: экспертное заключение № 2563-70/11, выданное 13.01.2012 г. Дочерним Республиканским унитарным предприятием «Главгосстройэкспертиза по Минской области».

Местонахождение строящегося многоквартирного жилого дома: Минская область, Минский район, аг. Сеница, район улиц Набережной, местного проезда, ул. Я. Купалы, ул. Коммунальной.

Характеристика строящегося многоквартирного жилого дома: 9-этажный 107-квартирный 3-х секционный жилой дом с техподпольем и теплым чердаком, входящий во 2-ую очередь строительства комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности по серии М 464-9-У1-01. Жилой дом оборудован всеми необходимыми инженерными системами. Лифтовые установки приняты грузоподъемностью 400 кг. На 1-ом этаже размещены встроенные помещения товарищества собственников с отдельным входом. Источником теплоснабжения является существующая котельная пос. Юбилейный. В качестве нагревательных приборов в установке приняты алюминиевые радиаторы. В жилом доме запроектированы поквартирные системы отопления с устройством поквартирных узлов учета тепла. Для поквартирного учета холодной и горячей воды предусмотрена установка счетчиков СВХ-15 и СВГ-15. В каждой квартире предусмотрено устройство внутриквартирного пожаротушения. В здании выполняется автоматизированная система контроля и учета электроэнергии (АСКУЭ). Стройство абонентской проводки выполнено с использованием абонентского волоконно-оптического кабеля и абонентских оптических розеток, устанавливаемых в квартирах. Телевидение согласно технической условий выполнено с применением интерактивного телевидения «ZALA». Охранно-переговорное устройство (ОПУ) «ПИРРС-1000 Люкс» обеспечивает цифровой набор необходимого абонента с вызывного устройства (ВУ), организацию двухсторонней связи между абонентом и посетителем, дистанционное управление замком входной двери электронным ключом специальной формы. Транспортное обслуживание жилого дома предусмотрено от проектируемого проезда с ул. Набережной. Количество квартир в доме – 107, в том числе: однокомнатных – 26 ед., двухкомнатных – 31 ед., трехкомнатных – 50 ед. Отделка квартир, предназначенных для коммерческой реализации, не выполняется.

Цены на объекты долевого строительства:

однокомнатные квартиры – 7 950 000 рублей за 1 кв. м общей площади;
двухкомнатные квартиры – 7 950 000 рублей за 1 кв. м общей площади;
трехкомнатные квартиры – 7 550 000 рублей за 1 кв. м общей площади.

Условия оплаты: уплата цены объекта долевого строительства производится дольщиком единовременно не позднее 5 (пяти) календарных дней с момента регистрации договора создания объекта долевого строительства в местном исполнительном и распорядительном органе. По соглашению сторон, уплата цены объекта долевого строительства может быть произведена дольщиком поэтапно в установленный договором период по графику платежей. По соглашению сторон, дольщику может быть предоставлена скидка от общей стоимости квартиры.

Количество предлагаемых объектов долевого строительства: 20 единиц.

Права застройщика на земельный участок: решение Минского районного исполнительного комитета (Минский райисполком) от 22 февраля 2012 г. № 1057 «О предоставлении земельного участка обществу с ограниченной ответственностью «Витасанплюс» для строительства многоквартирного жилого дома № 2 (по генплану) комплекса многоэтажных жилых домов не повышенной комфортности в агрогородке Сеница Сеницкого сельсовета Минского района Минской области».

Свидетельство (удостоверение) № 600/1260-2528 о государственной регистрации в отношении земельного участка с кадастровым номером 623686605101001049, расположенного по адресу: Республика Беларусь, Минская обл., Минский р-н, Сеницкий с/с, аг. Сеница, площадь – 0,5095 га, назначение – земельный участок для строительства многоквартирного жилого дома № 2 (по генплану), составлено Республиканским унитарным предприятием «Минское областное агентство по государственной регистрации и земельному кадастру» 28 февраля 2012 г.

Границы земельного участка: с севера – строящийся 9-этажный жилой дом, с запада – ул. Набережная с площадью, с востока – свободная от застройки территория, 9-этажный жилой дом № 3 по генплану, с юга – спортивное гнездо.

Площадь земельного участка: 0,5095 га.

Элементы благоустройства: проектом предусмотрено полное благоустройство территории с организацией подъезда, парковками общей вместительностью на 31 машино-место, тротуаром для пешеходов шириной 1,5 м, дорожки и площадки к жилому дому из бетонной плитки. На территории строительства жилого дома запроектирована площадка для чистки вещей, площадка для отдыха и детская игровая площадка. Территория оборудуется малыми формами архитектуры. Транспортное обслуживание жилого дома предусмотрено от проектируемого проезда с ул. Набережной. Проектом предусмотрено устройство подпорной стенки между жилыми домами № 2 и № 3 по генплану.

Функциональное назначение нежилых помещений в многоквартирном жилом доме: на первом этаже запроектированы помещения товарищества собственников и электрощитовая. Техподполье дома предназначено для размещения инженерных сетей.

Межквартирные лестничные клетки, лестницы, лифты, лифтовые и иные шахты, коридоры, крыши, технические этажи и подвалы, другие места общего пользования, несущие, ограждающие несущие конструкции, механическое, электрическое, сантехническое и иное оборудование, находящееся за пределами или внутри жилых и (или) нежилых помещений, элементы озеленения и благоустройства, а также иные объекты недвижимости, служащие целевому использованию многоквартирного дома, поступают в общую собственность дольщиков.

Предполагаемый срок ввода многоквартирного жилого дома в эксплуатацию: 30 июня 2013 года.

Договор строительного подряда: договор строительного подряда № 31/05–12 от 31.10.2012 г., заключен Застройщиком с Открытым акционерным обществом «МАПИД».

Условия ознакомления с объектом долевого строительства: ознакомиться с объектом долевого строительства и ходом работ по его строительству можно в офисе уполномоченного представителя застройщика – ЧРУП «Вива Консалт» (торговая марка VIVA Invest), расположенного по адресу: г. Минск, ул. Б. Хмельницкого, д. 7, офис 302 (тел.: 8 017 2 900 901, 8 029 1 907 901) или на сайте vivainvest.by

■ Инфарм-укол

КАЛІ ГРЫП — У ХВОРАГА НА ДЫЯБЕТ

Спецыялісты-вірусологі настойваюць на тым, каб кожны пацыент з дыябетам штогод прышчэпляўся супраць грыпу. Вакцынацыя супраць грыпу хворых на цукровы дыябет праводзіцца ў паліклініках па месцы жыхарства бясплатна. Зараз прышчэпку рабіць позна. Трэба ўжо мець на ўвазе іншае.

ВАЖНА ПАМ'ЯТАЦЬ, ШТО:

Паводле слоў урача-эндокрынолага Мінскага гарадскога эндокрыналагічнага дыспансэра Алены ЮРЭНІ, прыём медыкаментаў з мэтай прафілактыкі грыпу заўсёды трэба абмяркоўваць з лечачым урачом, паколькі многія з шырока прымяняльных прэпаратаў або састарэлі і ўжо не эфектыўныя, або маюць супрацьпаказанні, асабліва пры цукровым дыябеце 1 тыпу.

Калі ж вас атакаваў грып, не спыняйце прыём цукразніжальных таблетаў або ўвядзенне інсуліну, нават калі ў вас прапаў апетыт. Урач можа рэкамендаваць павысіць дозу інсуліну на час хваробы. Вымярайце цукар крыві кожныя 4 гадзіны і імкніцеся падтрымліваць яго ў норму. Магчымы сітуацыі, калі пры высокай тэмпературы цукар не ўдаецца нармалізаваць з дапамогай таблетаў. У гэтым выпадку эндокрынолаг прызначае інсулінатэрапію. Піце больш вадкасці. Паспрабуйце выпіваць хаця б паўкубка кожныя паўгадзіны маленькімі глыткамі. Падыдзьце звычайна пітная вада, булён, морс, настой зёлак, чай без цукру. Імкніцеся трымацца звычайнага рацыёну і хлеба. Калі з-за дрэннага самаадчування вы гэтага не можаце, паспрабуйце ужываць мяккую ежу (ёгурт, жэле) або піць сок замест звыклых пладоў і хлеба. Узважвайцеся штодня. Страта вагі можа быць адной з прыкмет дэкампенсацыі дыябета.

Грып — віруснае захворванне і не можа лячыцца антыбіётыкамі (пакуль няма бактэрыяльных ускладненняў). Для лячэння грыпу зараз рэкамендуюцца прэпараты групы інгібітараў нейрамінідазы — асельтамівір («Таміфлю») і занамівір («Рэленза»).

Для сімптоматычнага лячэння пры грыпе нельга выкарыстоўваць аспірын (асабліва ў дзяцей да 14 гадоў), анальгін. Для зніжэння тэмпературы пры неабходнасці можна выкарыстоўваць парацэтamol (у тым ліку ў дзяцей) або ібупрафен.

У пажылых павышаецца верагоднасць ускладнення грыпу ў выглядзе пнеўманіі, якая вельмі небяспечная ў гэтым узросце. Таму часам мэтазгодна абмеркаваць з урачом магчымасць прымянення пнеўмакокавай вакцыны. Своечасова зробленая, пры рэгулярным паўтарэнні (не часцей за 1 раз на 3 гады) яна рэзка зніжае верагоднасць захворвання на пнеўманію і смяротнасці ад яе ў пажылым узросце. Такія ж меры засцярогі разумна прымяняць усім хворым на цукровы дыябет.

Для актыўнага даўгалецця, захавання здароўя, папярэджання захворванняў, высокай фізічнай і разумовай працаздольнасці. Ежа для нашага цела — энергетычны і будаўнічы матэрыял. І задача любога з нас заключаецца ў тым, каб забяспечыць сабе ежу разнастайную, насычаную бялкамі, тлушчамі, вугляводамі, вітамінамі і мінераламі.

Бялкі — самы што ні на ёсць будматэрыял для арганізма. Лепшыя іх крыніцы — мяса, рыба, птушка, яйкі, малочныя прадукты.

Вугляводы забяспечваюць нас энергіяй. Шмат вугляводаў у бульбе, хлебе, крупах, цукры і рознай салодкай ежы.

Тлушчы даюць энергію, саграваюць наша цела. Дзеляцца на раслінныя (скажам, сланечнікавы, аліўкавы алеі) і жывёльныя (сметанковае масла, сала).

Вітаміны падтрымліваюць працаздольнасць, забяспечваюць нам устойлівасць да захворванняў. Наогул чалавеку неабходна каля 30 розных вітамінаў. Асабліва шмат іх у гародніне і садавіне.

Мінеральныя рэчывы неабходныя для касцей, зубоў, мышцаў, нерваў і крыві. Нам патрабуецца не менш як 20 мінеральных рэчываў — такіх як кальцый, фосфар, ёд, жалеза, магній, медзь, натрый, калій, фтор і г.д.

ПРАВІЛЫ ПРЫЁМУ ЕЖЫ

✓Ешце прыкладна ў адзін і той жа час не менш як 4 разы на дзень.

✓Вячэрайце за 4 гадзіны да сну.

✓Перад сном не перагружайце страўнік тлушчамі, цяжкімі для ператраўлівання прадуктамі (усё, што будзе ўжыта на вячэру звыш меры, ператворыцца ў тлушч).

✓Дасканала жуйце.

✓Не перакусвайце на бягу.

✓Ніколі не пераядайце.

ПРЫНЦЫПЫ ПРАВІЛЬНАГА ХАРЧАВАННЯ

✓На працягу дня неабходна ўжываць розныя прадукты.

✓Гародніна і садавіна павінны быць у рацыёне штодня.

✓Соі і цукру — мінімум.

✓Як мага меней жывёльных тлушчаў.

Паводле слоў **валеолага 23-й гарадскога дзіцячай паліклінікі г. Мінска Алены ГАРНІЦКАЙ**, пажадана таксама:

! Штодня ўжываць трохі разынак, зубок часнаку, да 5 грэцкіх арэхаў, вятрубе, не менш за 400 г агародніны і садавіны, выпіваць да 1,5-2 л вады за дзень.

! Аддаваць перавагу прадуктам з меншай колькасцю тлушчу (1-3 працэнтнае або аб'ястлушчаным тварагу і ёгурту, 1,5-працэнтнаму малаку, кефіру, нятлустым гатункам мяса і г.д.).

! Ссунуць на першую палову дня асноўную частку сутачных кілакалорый. Для гэтага неабходна нармальна снедаць і абедаць. Пасля 18.00 — толькі лёгкая, некаларыйная ежа.

! Звесці да мінімуму або адмовіцца ўвогуле ад каўбас, сасісак, замяніць іх на натуральнае мяса.

! Хоць бы 2 разы на тыдні ўжываць рыбу, морапрадукты.

! Не рабіць салодкую страву апошняй, не есці салодкае на ноч.

! У якасці перакусу ўжываць сыр, тварог, малако, ёгурт, салату, капусту, арэхі, яблыкі і г.д.

! Памятаць, што калі вы курыце, значыць, вам катастрафічна нестae таго ж вітаміну С. Піва «вымывае» калій, магній і вітамін С, што недапушчальна, скажам, для арганізма, які расце.

! Аддаваць перавагу ячнаму хлебу, цэльназерневаму пшанічнаму, грубага памолу.

! Не піць чай або малако раней, чым праз 40 хвілін пасля ўжывання мяса — гэта перашкаджае ўсмоктванню жалеза, а таксама каву адразу пасля ўжывання малочных прадуктаў — гэта перашкаджае ўсмоктванню кальцыю.

! Адмовіцца ад ежы з вялікай колькасцю кансервантаў (каўбасы, малочныя прадукты з доўгім тэрмінам захоўвання).

! Не жаваць жуйкі на галодны страўнік.

Святлана БАРЫСЕНКА

У АПТЭК — ГАТОЎНАСЦЬ №1

У сувязі з ростам у краіне захваральнасці насельніцтва вострымі віруснымі і рэспіраторнымі інфекцыямі, Міністэрства аховы здароўя рэкамендавала аптэкам усіх формаў уласнасці перайсці на максімальна працяглы рэжым рабочага дня, без выхадных, а таксама разгледзець магчымасць работы аптэк у начны час. Кіраўнікам аптэчных устаноў прадпісана зрабіць вычарпальныя захады для забеспячэння бесперабойнай наяўнасці ў аптэках сродкаў для прафілактыкі і лячэння рэспіраторных інфекцый. Аптэкі абавязаны забяспечыць наяўнасць у продажы імунамадулятараў і супрацьвірусных лекавых сродкаў (флустопа, арпетола (арбідола), рэмантадзіна, ангрымакса, грыпамакса, аксалінавай мазі, бутамінафенавай мазі), антыбактэрыяльных лекавых сродкаў, гарачкапаніжальных, болесуцяшальных і супрацьзапаленчых сродкаў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ШАШКІ Пад рэдакцыяй міжнароднага арбітра Мікалая ГРУШЭЎСКАГА

КЛУБ ЧАРНОВА

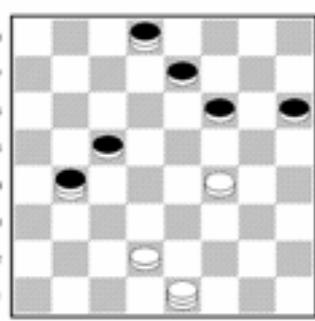
У шашачнай кампазіцыі створаны сімвалічныя клубы, аналагічныя клубу Фьодотава ў футболе. Стваральнікі камбінацыйных праблем на 100-клетачнай дошцы назвалі свой клуб іменем майстра спорту СССР з Мінска Леаніда Чарнова (на фота). З іх ён першым набраў 100 заліковых ачкоў у чэмпіянатах Беларусі. Цяпер, пасля падвядзення вынікаў 16-га першынства рэспублікі, членамі клуба з'яўляюцца: П. Шклюдаў (259,625 ачка), В. Шульга (226,25), В. Булат (206,25), Р. Краўцоў з Магілёўскай вобласці (202,25), Л. Вітошкін (193,25), У. Малашэнка (137,75), І. Наўроцкі (128,125), М. Грушэўскі (112,25), Л. Чарноў (106,25), А. Сапегін (101,875) і А. Ляхоўскі (100,5). Рэйтынг-ліст падрыхтаваў шашачны архіварыус з Пінска А. Кагоцька.

Па праблемах-100 Л. Чарноў у 1976 годзе заваяваў ся-

рэбраны медаль, праз шэсць гадоў — бронзавы, а ў 1986-м стаў чэмпіёнам краіны ў жанры мініяцюр-100.

«ПАГОДА Ў ДОМЕ-9»

Падаём заданне № 9/10 гэтага конкурсу на прызы калектыву Свіслацкага прадпрыемства жыллёва-камунальнай гаспадаркі:

Белыя: d2, f4, дамка e1 (3). **Чорныя:** c5, e7, f6, h6, дамкі b4, d8 (6). Нічыя.

Па-за конкурсам разбярэце такія канструкцыі:

17. **Белыя:** a3, a5, c7, h6 (4). **Чорныя:** b8, дамкі f8, g1 (3). Нічыя.

18. **Белыя:** d6, дамка f8 (2). **Чорныя:** a5, дамкі d8, h8 (3). Нічыя.

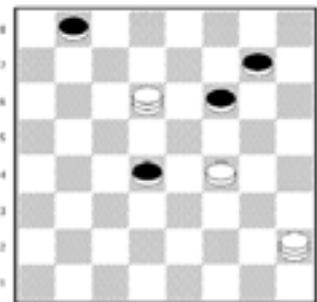
Удакладняем № 16: б. пр.

g5, д. h4 (2), ч. пр. d2, e7, f6, h6, д. d8 (5). Нічыя.

Тым, хто справіцца з імі, будуць залічаны папярэдняе заданні. Іх рашэнні суддзя ўлічыць і тады, калі ўдзельнікі набяруць аднолькавую колькасць ачкоў.

АЎТАРСКІ-15

Яго працягвае Пётр Шклюдаў (Наваполацк) чарговымі заданнямі, як кажуць, уласнай вытворчасці:

№ 15/17. **Белыя:** f4, дамкі d6, h2 (3). **Чорныя:** b8, d4, f6, g7 (4). Ход чорных, выйгрыш белых (кааператыўны эцюд).

№ 15/18. **Белыя:** g1, h2, дамка h6 (3). **Чорныя:** b8, c5, e5, f4, g5, h4 (6). Тут аднаварыянтнай пазіцыі 1981 года дабаўлена другое кампазі-

цыйнае разгалінаванне на карысць белых.

№ 15/19. **Белыя:** a3, a5, c7, d6, e5, e7, f4, h4 (8). **Чорныя:** a7, b4, b8, c3, c5, f2, f8, g3, h2, h6 (10). Таксама перамога белых.

Тэрмін для адказаў традыцыйны — два тыдні. Накіроўвайце іх на адрас:

220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

РАШЭННІ

«Пагода ў доме» (М. Грушэўскі): № 9/7 — d6, e1, a5 (f2) b6 (e1A) f2, f4x. A(g1) a7 (g3, h2) b8x, па-за конкурсам № 11 — 2-е КР 1. ef6 2. h:f4 3. c:e3 gh4 4. ef4 ab4 5. fe5 hg3 6. ef6 gf2 7. dg7 fg1 8. gh8 gh2A 9. hg7 ab6 10. gf8 he5B 11. fe7 12. ed6=. B10...ba5 11. bc3=. A8...ab6 9. hd4 10. a:a7 gh2 11. ab8 ef2 12. ba7 fg1 13. bc3= i № 12 — 2-е КР 3. f8 (c7) b4/a3 (g7) c3/b2 (h6) d4! (g5) e3 (h4) f2 (c5, g3) h4 (h2) f2 (g1A) c5, c7x. A(b6) c7, a7 (h2) cb8x.

Аўтарскі-16 (Л. Вітошкін): № 16/12 — 7, 34, 3, 46 (41) 21, 37x,

№ 16/13 — 39-34, 31, 11, 4, 45x і № 16/14 — 27-22, 34, 44, 5 (10) 8, 23x.

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА РУП «БЕЛСПЕЦКОНТРАКТ» 06 марта 2013 года проводит 3-й открытый аукцион по продаже имущества республиканской собственности

Лот	Наименование техники	Местонахождение объекта	Начальная цена продажи (бел. руб.)	Сумма задатка (бел. руб.)
49	Мастерская МТО-В № 046 на ЗИЛ-131 ш. 509502 дв. 753339 1982 г. 4 кат. 2875 км	г. Гомель, в/ч 63604	51 000 000	5 100 000

Условия проведения аукциона изложены в газете «Звязда» № 9 от 17 января 2013 года.

Логойское районное потребительское общество

ПРОВОДИТ ТЕНДЕР на изготовление мини-магазина из быстро возводимых конструкций для круглогодичного функционирования общ. пл. 120 кв. м, 80 кв. м.

Предложения высылать по адресу: 223141, Минская обл., г. Логойск, ул. Советская, д. 2, тел. факс 8 01774 55 6 03, e-mail: Logoisk@minops.bks.by.

По ознакомлению с техническим заданием можно обращаться по телефонам МТС 334 67 73, Велком 387 18 44, раб. 8 01774 55 368.

УНН 600381366

ИЗМЕНЕНИЕ

в Проспект эмиссии третьего выпуска именных жилищных облигаций Открытого акционерного общества «МИНСКПРОМСТРОЙ»

п. 1.7. Размер уставного фонда Эмитента изложить в следующей редакции:

Размер уставного фонда 21 466 656 000 (Двадцать один миллиард четыреста шестьдесят шесть миллионов шестьсот пятьдесят шесть тысяч) белорусских рублей и разделен на 1 788 888 (Один миллион семьсот восемьдесят восемь тысяч восемьсот восемьдесят восемь) простых обыкновенных акций номинальной стоимостью 12 000 (Двенадцать тысяч) белорусских рублей. Уставный фонд сформирован полностью. На дату принятия решения о выпуске облигаций акции Эмитента полностью оплачены его акционерами.

Утеренное свидетельство о государственной регистрации от 01.08.2012 Частного торгового унитарного предприятия «Имербел» (УНП 191216761) считать недействительным.

Утеренный представительством Белгосстраха по Центральному району г. Минска бланк страхового полиса по добровольному страхованию от несчастных случаев и болезней на время поездки за границу формы 2РН, 2РП серии БЛБ № 0381474 считать недействительным.

УНП 101883943

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	9.09	17.35	8.26
Віцебск	9.04	17.19	8.15
Магілёў	8.59	17.25	8.26
Гомель	8.49	17.28	8.39
Гродна	9.23	17.52	8.29
Брэст	9.17	17.58	8.41

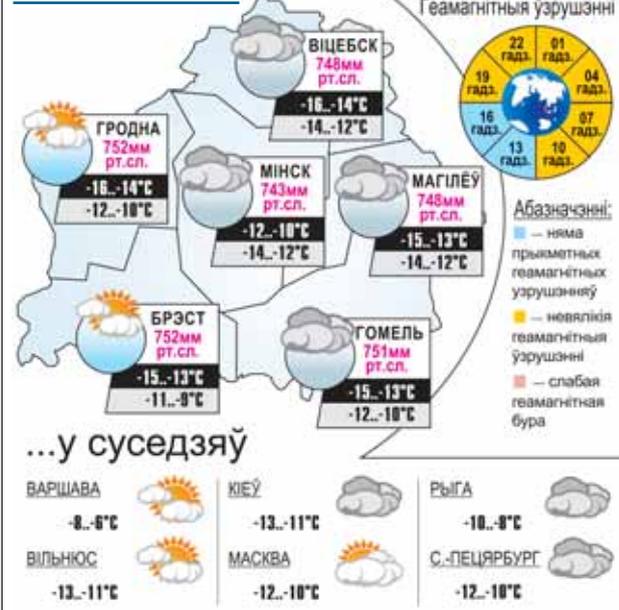
Імяніны

Пр. Мікалая, Міхаіла, Уладзіміра, Фёдара, К. Мілены, Феліцыі, Эрыкі, Рафала, Роберта, Фелікса, Францішка, Цімафея.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

ЗАЎТРА

Сімяон ... фота 1
Дробная частка лагарыфма
Рух дыму ў печы
Француск ... фота 2
Алошні літара ў старажытнай азбуцы
На іх дзеі літаюць з горах
Грашовая адзінка Украіны
Трэцяя юнга Торы
Гарадошная фігура
Каралавы ...
Джардана ... фота 5
Выдатны штангіст, пісьменнік
Кавказскі хлеб
Паклажа на вярблюдзе
Гонанне аўто
Форма цено ад яйка
Дамашняе пітво
Соль азотнай кіслаты
Сібірская хвоя
Прыстававанне для лоўлі рыбы
Заснавальнік Персіі
Даўкі на смак плод
Музычна-драматычны жанр
Ісламскі лідар
Коратка, адрывіста (муз.)
Міхайла ... фота 3
Пачатак дня
Райцэнтр на Гродзеншчыне
Пераможны покліч
Нізкі дзіцячы гопас
Прамысловы раён Германіі
Дэталі камп'ютэра
Ядавітае дрэва
Жанр японскай паэзіі
Сенажаць
Частка гультыі
Народны твор, паданне
Частка дыялізі
Купля-мэйчыца Чапаева
Ісак ... фота 4
Пяршая ракетка свету

Склад Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Павяртыталі: Палацкі. Скарына. Грыўня. Палін. Бруна. Лаваш. Аліва. Стаката. Кір. Сетка. Талі. Ранака. Ліе. саў. Ура. Ліра. Кедр. Палас. Кіпан. Іжыца. Кон. Левіт. Палка. Санкі. Сжаз. Пшшка. Кот. Хата. Карп. Аперета. Авал. Ротар. Імам. Заспона.

Правярце, калі ласка, адказы

УСМІХНЕМСЯ

Тлумачальная:
«Мы, студэнты 4 курса, прагулялі лекцыю па рэлігіі. Прычына — «д'ябал паблытаў».

Жонка:
— Дарагі, нагадай мне заўтра кроў нашча здаць!
Муж:
— Значыць, як выпіць нашча кроў — дык гэта яна не забывае! А як здаць — дык нагадай ёй!

Васіль вынес з карпаратыву 1 літр пітва, 2 кілаграмы ежы і 52 кілаграмы сакратаркі.

Дзяўчына кажа свайму хлопцу:
— Засталося чакаць усяго шэсці месяцаў...
— Што-о-о?!
— І будзе лета!

Учора пасварылася з мужам... Сёння так маўчала, аж у горле перасохла!

Сітуацыя

ТАКСІСТ, ВЫ ЦВЯРОЗЫ?

Летась супрацоўнікі ДАІ Віцебшчыны прыцягнулі да адміністрацыйнай адказнасці 324 вадзіцеляў прыватных і 126 вадзіцеляў маршрутных таксі. 20 з іх былі за рулём у нецвярозым стане. Таксісты, можна сказаць, самая непаслухмяная катэгорыя вадзіцеляў. Калі раней было толькі дзяржаўнае таксі, у парках вёўся жорсткі кантроль за станам кіроўцаў перад іх выездам у рэйс, працавалі інжынеры па тэхніцы бяспекі, то зараз, не сакрэт, таксістам можа стаць любы, хто мае пасведчанне вадзіцеля, лічаць ва ўпраўленні ўнутраных спраў Віцебскага аблвыканкама. Такім чынам, аказваецца, перад тым як сесці ў таксі, напэўна, лепш «прынохацца» да вадзіцеля. Можа, ён нецвярозы?

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Мужа, тату і дзядулю **Анатоля Аляксандравіча КОРШУНА** з вёскі Нягневічы Навагрудскага раёна віншуем з юбілеем.

Хочам павіншаваць цябе з днём нараджэння.
І шчасця ў душы пажадаць.
Хай будзе ўсё: навальніца, завеі,
Хай будзе і радасць, і супакой.
А калі стане вельмі сумна,
Ты памятай — мы заўсёды з табой!

Родныя.

Даты Падзеі Людзі

1241 год — (па-надле іншых крыніц — 1249-ы) па звестках легендарнай часткі беларуска-літоўскіх летапісаў, князь Міндоўг разграміў каля горада Крутагор'е войскі татарскага князя Койдана, і з таго часу Крутагор'е стала называцца Койданавым (з 1932 года — горад Дзяржынск).

1848 год — нейкі Джэймс Маршал, які працаваў на лесаліні ў Каліфорніі, выпадкова знайшоў залаты злітак. Гэта паслужыла пачаткам славаў каліфарнійскай «залатой ліхаманкі». Тысячы людзей з усіх канцоў Амерыкі (а затым — і з усяго свету) рынуліся ў Каліфорнію на пошукі золата. Некаторыя з іх сталі мільянерамі, але большасць згала. Сама ж Каліфорнія спачатку прыйшла ў заняпад: усе дарослыя мужчыны кінулі сваю працу. З-за гэтага, у прыватнасці, збанкрутавала і лесаліня, на якой працаваў Джэймс Маршал. Нават Сан-Францыска цалкам апусцеў. Аднак прайшоў час, і каліфарнійскія гарады расцвілі дзякуючы велізарнаму прытоку насельніцтва. Няўдачлівыя золаташукальнікі сталі таннай працоўнай сілай для мясцовых прадпрыемстваў, а тыя, хто ўсё ж такі знайшоў золата, укладвалі яго ў мясцовую эканоміку. Пачалося ператварэнне Каліфорніі ў паспяхова штат мільянераў. Але гэта было потым, а сціплыя рабочыя Джэймс Маршал, які мільянераў запусціў увесёлы гэтэ працэс, памёр у галечы ў староў хаціне. Сёння яму пастаўлены помнік у тым месцы, дзе быў знойдзены першы самародак.

1956 год — нарадзіўся (вёска Ямінск Любанскага раёна) Віктар Якаўлевіч Прушак, беларускі вучоны ў галіне горнага машынабудавання, доктар тэхнічных навук (2000), прафесар (2001). Аўтар навуковых прац па стварэнні горных машын для горназдабывальнага комплексу Беларусі. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (2000).

Было сказана

Ядвігін Ш. (1869-1922), празаік, публіцыст, фельетаніст, драматург, паэт і літаратуразнавец:
«Тыя, хто расейвае не яднанне, а раз'яднанне, не дружбу, а варожасць, не любоў, а нянавісць, тыя не ўсведамляюць ніякай адказнасці не толькі перад кім-небудзь, але і самі перад сабой».

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. КАРПЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), В. КЛЮЧНІК (намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛЯШЧУК, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, Л. СВДЫРЦЫЦКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (гэл./факс); адрэдакцыі: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 36, 287 18 51, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўдаюцца супадзеннем з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zvyazda.by>
e-mail: info@zvyazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: rek@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 25.903. Індэкс 63850. Зак. № 384.

Нумар падпісаны ў 19.30
23 студзеня 2013 года.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12